అంకితము

ఎందరో మహానుభావులు. అందరికీ వందనములు

సీ॥ కీర్తనల్ జెప్పిరి కీర్తి శిఖరమెక్కి
పాడిరి వాటిని భాగవతులు
విశ్లేషణలు చేసి ప్రీతిని బెంచిరి
నర్తించి చెలగిరి నర్తకులును
నాటక కళలతో నాటిరి భక్తిని
పూదండలర్పించి పుణ్యులైరి
వ్రతముల బూజల ప్రార్థించి మొక్కిరి
దానధర్మాలతో ధన్యులైరి

ఆ.వె॥ హరిని గొలుచు విధము అదియేదియైనను
శరణమనక ఫలము నరయలేరు
హరి శరణము కోరు అందరికీ కృతి
ఫలితమబ్బుగాక పరమపురుష!

(సంపుటి - I)

హరి సర్వాత్మకుడు

ఇది

ఎన్నుకొన్న అన్నమయ్య కీర్తనలకు

ఉపోద్ఘాతము మరియు భావోద్దేశ్యము

శ్రీరస్తు

శుభమస్తు అవిఘ్నమస్తు

హరి సర్వాత్మకుడు

ఎన్నుకొన్న అన్నమయ్య కీర్తనలకు ఉపోద్ఘాతము మరియు భావోద్దేశ్యము

రచన

అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు

M.Tech.

కం॥ శ్రీహరి సర్వాత్మకుడై
దేహంబున స్థితుడు వానిదెలియుట కొఱకే
సాహసముగ ఈ కృతినిటు
ఓహో! నుడివెదను దీని ఒప్పులు హరివే.

హరి సర్వాత్మకుడు
(సంపుటి - I)

మొదటి ప్రచురణ
ఆగష్టు 2014

రచన
అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు

వెల : **అమూల్యం**

ప్రతులకు :
ఫ్లాట్ నెం. 5, ప్లాట్ నెం. 61, సిద్ధార్థ నగర్,
హైదరాబాద్ - 38. ఫోన్ : 093930 21360

డి.టి.పి. ప్రింటింగ్ :
కె.వి.ఆర్.
98495 79345

సీ॥ ఏనాటి సుకృతమో ఈ వేంకటేశుని
కరుణామృతమువోలె కట్టతెగెను,
ఏ జన్మపుణ్యమో ఈ అన్నమాచార్యు
కీర్తనల్ వివరించు కీర్తిదక్కె
ఏరీతి దొరికెనో, తిరుమలేశుని కృప
విభుని పాదము చెంతపెట్టినాను
ఏమైననిది చాలు యే కోర్కెలును లేవు
నీ పిలుపుకు వేచి నిలిచినాను,

తే.గీ॥ ఏమి పాపాలు చేస్తినో యెరుకలేదు
ఏమి శిక్షింతువిక నన్ను ఈవెదిక్కు
ఏమి చేసినా నీ చిత్తమిది నిజంబు
ఏమిటికి జాగు బ్రోవుమా ఇందిరేశ!

మత్తకోకిల :
రెండు వేలకు జేర బ్రోవము లెక్కతప్పక నీ కృతుల్
ఉండనిమ్ముల చాలునాకది ఓపికించుక నీయుమా
అండ వేంకటరాయుడుండగ అన్యులేలర దిక్కనన్
కొండలయ్యని గొల్వనేరని కోటిజన్మలు దండగే!

శా॥ రారా రామని యేడ్చి పాడిపించెన్ రక్షింప గోపన్న నిన్
రారా రామని ఆర్తితోడ పలుకన్ లాభించె త్యాగయ్యకున్
రారా రామని అన్నమయ్య కొలువన్ రంజిల్లె వేంకన్నగా
పోరా పోయని బంటునైన పనుపున్ పోరంగ మా బోంట్లిలన్.

మ॥ తుదకీరీతిని తోయజాక్షుకృప సంతుష్టండనైతిన్ భళీ!
ఇది నా భాగ్యమొ పూర్వ జన్మ ఫలమో ఇందీవరశ్యామునిన్
పదిలంబౌవిధి జొచ్చి నేను శరణున్ బాధన్ విసర్జించితిన్
అదిగో వేంకటనాథుడిచ్చె సిరులన్ అర్థించముక్తిన్ అహో!!

హరి సర్వాత్మకుడు

(సంపుటి - I)

ఎన్నుకొన్న అన్నమయ్య సంకీర్తనలకు ఉపోద్ఘాతము మరియు భావోద్దేశ్యము

విషయ సూచిక

క్ర.సం.	కీర్తన వివరము	సంపుటము/సంఖ్య	పేజి
1.	అదినేనెఱగనా అంతలో భ్రమత	II/85	51
2.	అనాదిజగమునకౌభళము	IV/29	53
3.	అన్నియు నడుగవేనేనే మఱచితి	II/186	99
4.	అరుదరుదు నీమాయ హరిహరి		55
5.	అల్లనాడే కంటి వింటి అధోక్షజ	XV/253 (పె.అ)	57
6.	ఆతురబందుగుడవు హరినారాయణ	II/277	27
7.	ఇందిరనామము ఇందరికీ	I/8	59
8.	ఈరూపమైవున్నాడు యీతడే	II/244	61
9.	ఈవిశ్వాసంబు యెవ్వరికి దోపదిది	I/64	3
10.	ఎవ్వరు నాకు దిక్కు యేమని చెప్పేది	XV/284 (పె.అ)	63
11.	ఏమని చెప్పనె ఇట్టినా వలపు	XX/10	65
12.	ఏమమ్మా నీకెవ్వరీడు యిందిరాదేవి	XVI/188	67
13.	ఐనదయ్యీ కానిదెల్లా నటు కాకుండితే	III/6	39
14.	ఓహో యెంతటివాడే వద్దనున్నవాడే	IV/39	69
15.	కంటే సులభమిది కనకుంటే	I/479	11
16.	కన్నదేటిదో విన్నదెట్టిదో	III/318	37
17.	కన్నుల పంటగలాయ గన్నవారికి	IV/178	23
18.	కాలము కాలము గాదు కపటాలే	I/307	9
19.	చవినోరకేడదెత్తు సంపదేడ	IV/326	73
20.	చిత్తజువేడు కొనరే చెలియలాల	VII/407	97
21.	చెలినేడు తానేమి సేయునమ్మా	I/356	13
22.	తనకర్మవశంబించుక దైవకృతం	I/65	5
23.	తప్పదు తప్పదు దైవము కృప	I/371	75

24. దయదలచగ రాద తరుణి	XIV/149	95
25. దిక్కునీవే జీవులకు దేవసింహము	II/363	79
26. దేవదేవోత్తమ నాకు దిక్కు నీవే	XV/326 (పె.అ)	83
27. దీనరక్షకుడఖిల వినతుడు	II/178	15
28. దైవమా వోదైమా నన్ను దయజూడ	III/171	35
29. నందగోపనందనుడే నాటిబాలుడు	II/387	17
30. నమో నమో దశరథనందన	IV/144	47
31. నీమహిమది యెంత నీవు చేసె	III/76	31
32. నెలమూడు సోబనాలు నీకు	VII/280	85
33. పండియు బండదు చిత్తము	I/274	7
34. పడతినినుదలచి పో పలుకదతడు	V/320	29
35. భక్తవత్సలుడవుగా భావించ	XV/326 (పె.అ)	87
36. భళి భళి మాకిది పరిణామము	XVI/380	49
37. మంచిముహూర్తమున శ్రీమంతులిద్దరికి	XIV/110	89
38. మాయామోహము మానదిది	III/566	33
39. మాయింటికి రావోయి మాధవా	XV/236 (పె.శృ)	77
40. మేలుకొనవే నీలమేఘవర్ణుడా	XV/200 (పె.అ)	81
41. మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందు	II/379	19
42. లావణ్యశృంగారరాయ లక్ష్మీనాథ	II/149	93
43. లేరా దేవతలూ లేరా లావరులూ	XV/237 (పె.అ)	101
44. వీడేనెలకొన్నాడు శ్రీవేంకటగిరిమీద	XXVII/XXIII	43
45. వీణవాయించెనే అలమేలుమంగ	XXVII/XXII	41
46. వెన్నలు దొంగిలునాటి వెట్టివా నీవు	II/32	45
47. శరణంటే జాలు సర్వేశ్వరునికి	XV/134 (పె.అ)	91
48. శరణువేడెదయజ్ఞ సంభవరామ	III/155	25
49. సకలలోక నాథుడు జనార్దనుడు	II/279	21
50. హరి అవతారమె ఆతండితడు	IV/193	71
51. హరి సర్వాత్మకుడాదిమ పురుషుడు	IV/261	1

ప్రార్థన

కం॥ శ్రీపతి కరుణే ఘనమని
మా పోతన, అన్నమయ్య, మా నారాదుడున్
దోపిరి నమ్మిక మదిలో
ఏపట్టున వేంకటేశుడే యేలికరా.

చం॥ గడిపితి నిన్నినాళ్ళు మది గద్దరియైనను లెక్కసేయకన్
సడలెను చేవ నా హితుల సఖ్యతపై భ్రమలన్ని నీరయెన్
మిడిమిడి జ్ఞానమెందులకు మేలుగ పొట్టను నింపు విద్దెలన్
విడిచితి మాధవా! యిపుడు వేచితి నీ పిలుపెన్నడో కదా!

ఉ॥ ఆత్మలయన్నిటన్ వెలసి ఆ తిరువేంకటనాథుదుండియున్
ఆత్మకు భ్రాంతి కల్గి తను అర్గురు దుష్టుల వెంట బోయి చిం-
తాత్మునిగా చెలంగి, మది తాలిమి బాయును దుఃఖమందుచున్
ఆత్మకు జ్ఞానసంపదగు అందును ముక్తిని శౌరి సత్కృపన్.

ఆ.వె॥ ఆత్మనున్న హరిని అరయగల్గినవాడు
తొలగి'భ్రాంతి', యెక్కు తుదిపదంబు
శౌరి జగములందు సర్వాత్మకుండని
తెలియువాని ఆత్మవెలయు శాంతి.

కం॥ హరి నరయుడు మురిపెముతో
సిరివరదుని శరణుకోరి చేరుడు త్వరగా
తిరుమలగిరులన్ మెరసిన
వరములు ధరవరుడు కురియ వరుసగ నిదురా!

భగవంతుడిచ్చిన అనుగ్రహాన్ని నలుగురికి తెలియజేయడానికి వెబ్ సైట్ కూడా వున్నదండి. Google Network Site లో geetadeeksha.com విజిట్ చేస్తే 2000 అన్నమయ్య కీర్తనలు వినే సౌకర్యం కోసం కూడా ప్రయత్నిస్తున్నాను.

ఈ నా సుదీర్ఘ ప్రయాణంలో యెంత మంది సహకారం వున్నదో వ్రాయాలంటే ఈ పుస్తకంలోని పేజీలు చాలవు. నేను నేర్చిన జీవిత సత్యం ఒకటే. నీవు ఇతరులనుంచి దేనిని ఆశిస్తావో దానిని వారికి నీవూ ఇవ్వగలగాలి. దేనిని వద్దనుకొంటావో అది ఇతరులకు నీవూ ఇవ్వకు. ఇంతే ఇంతకు మించిన మంచి లేదు.

ఎప్పుడూ దేవుడే నీకు దిక్కు అని మరవరాదు. కాని మానవ ప్రయత్నం మానరాదు. సరిగ్గా ఇంకొక నూరు కీర్తనలను విశ్లేషిస్తే 2000 కీర్తనలు అన్నమాచార్యులవారివి విశ్లేషించిన అదృష్టం నాకు దక్కుతుంది. మరి ఆ తిరుమలయ్య కృప యెలావున్నదో. ఈ నూరు కీర్తనలలో 60 కీర్తనలు విన్నకోట మురళీకృష్ణ, చాగంటి సంధ్యా సుందర్, సోమయాజుల ఇందిరా భరద్వాజ్ వంటి ప్రసిద్ధ గాయనీ గాయకులు వారి శిష్యులు ఆలపించినవి వీటిని గూడా నాబోటి వారి అభిమానులకోసం నా వెబ్‌సైట్‌లో పదిలపరచి సంగీతప్రియులకు అందజేస్తాను.

ఇంకొక 50 కీర్తనలు నా హృదయాన్ని అలరించినవి విశ్లేషిస్తే "తుదిపదమెక్కితిని తోయజాక్షా!' అని నేనూ నిజమైన ఆనందం అనుభవిస్తాను. ఈ 2000 కీర్తనలే కాదు నా ఇతర రచనలను కూడా www.geetadeeksha.com లో చదువుకొనవచ్చును.

అన్నమాచార్యులవారన్నట్లు "పిండంతే నిప్పటి" మనం యెంత పుణ్యం సంపాదిస్తే ఆ శ్రీమన్నారాయణునికి అంత ప్రీతి కలుగుతుంది. పుణ్యం అంటే మంచి. పాపం అంటే చెడు అంతే.

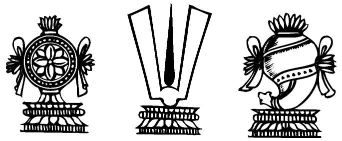

ముందుమాట

ఆదిపురుషుడు, సర్వాత్మకుడు అయిన పరమపురుషుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడు, శరణన్నవారిని వదలని నీడ. మొట్టమొదట అమిత సిరి సంపదలిచ్చినా వాటితో నాకు పనిలేదు. నాకు నీ దాస్యమే కావాలంటే తన సన్నిధిలో నిరంతరం వుండే మహద్భాగ్యాన్ని కల్పిస్తాడు. అడపాదడపా పరీక్షించి తన ఔదార్యం ఇబ్బడి చేస్తాడు. పరీక్షకు తట్టుకోలేకపోతే సిరిసంపదలు సంభవానగ ఇచ్చి క్రింది తరగతిలోకి "డిమోట్" చేస్తాడు. ఆ సిరి సంపదల పిచ్చిలోపడితే తన "విశ్వవిద్యాలయాన్నించే ఉద్వాసన చెబుతాడు.

వైకుంతపాళిలో పెద్దపాము మింగినవాడి గతే మనకీ పడుతుంది. ఇదంతా స్వామి ఆట. ఈ ఆటలో నేర్పుకంటే ఓర్పు అవసరం. కామక్రోధములవంటి ఆరు పాములు నిరంతరం కాటువేయటానికే చూస్తుంటాయి. భక్తి, సజ్జన సాంగత్యం, కీర్తన, హరికథా శ్రవణం, శరణాగతి అనే మంచి నిచ్చెనలు కూడా చాలా వున్నాయి, ఈ వైకుంతపాళిలో. ఇదిట్లా వుంటే సత్కర్మలు పుణ్యాన్ని దుష్కర్మలు పాపాన్ని పెంచుతాయి. ఇవి నీవు స్వయంగా చేయనక్కరలేదు చేయిస్తానన్నా, చేద్దామనుకొన్నా కూడా దానికి తగ్గ ఫలితముంటుంది. ఒకపక్క డిపాజిట్లు పడ్డట్టే ఇంకొక పక్క రీపేమెంట్ బిల్లూ కట్టాలి. కాబట్టి ఈ క్షణాన నీ పరిస్థితేమిటో నీకే తెలియదు. అందులోనూ బోనస్ పేమెంట్లూ, పెనాల్టీలు కూడా చాలా వుంటాయి. ఇక మనగతేమిటి?

ఈ బాధలన్నీ తెలిసిన అన్నమాచార్యులవంటి అవతారపురుషులు "హరి సర్వాత్మకుడాదిమ పురుషుడు, పొరి నెఱుగువారి పుణ్యముగాన" అని అన్నారు. నేటి వరకు ఆ శ్రీహరి తత్త్వం యెవ్వరికీ అంతుచిక్కలేదు. మనము అన్నమయ్య అనుయాయులమే కాని అన్నమయ్యలం కాదు, కాలేము. మన పరిమితులతో మనమేమి చేయగలమో చూద్దాము.

కాళిదాసు జగన్మాతను "బిద్దె కావాలి" (విద్య కావాలి) అని వెంటపడ్డట్లు, మనమూ ఈ తిరుమలయ్య వెంటపడగలము. కొట్టినా, కట్టినా, తిట్టినా అమ్మకొంగు వదలని, శిశువులాగ ఈ స్వామి కాళ్ళుపట్టుకోగలం. తన్నినా, అన్నంమాన్పి శిక్షించినా వదలని యజమాని భృత్యునిలాగా ఆ శ్రీహరి దాస్యం స్వీకరించగలము. సెబాసో... సెబాసు. ఇవి చాలు. కృతార్థులమైనట్లే.

గజేంద్రుడిలా వనితా వ్యామోహంతో, బల గర్వంతో బరితెగించినా, మకరికి జిక్కి తపించి "కలడు కలండనెడివాడు కలడో లేడో" అని సందేహించినా, "లావొక్కింతయు లేదు నీవే తప్ప ఇతః పరంబెరుగ" అని యేడ్చి మొరవెట్టి "రావే ఈశ్వర కావవే వరద" అంటే తత్తరపడి పరుగులు పెట్టి కాపాడతాడు.

మన ఆత్మీయులే మనని పీడిస్తే ప్రహ్లాదుని కాపాడినట్లు కంటికి రెప్పలా కాపాడతాడు. బలిచక్రవర్తిలాగా ఆయననే తక్కువ అంచనా వేస్తే అధః పాతాళానికి తొక్కేస్తాడు. ఇతర దేవతోపాసనలతో భస్మాసురుడిలాగా పొందరాని వరాలను పొందితే భస్మం చేసేస్తాడు. భక్తులకిచ్చిన మాట కోసం సక్కుబాయి అత్తగారికి కాళ్ళు కూడా పట్టాడు. గొల్లకంపు కొట్టే రేపల్లె గోపికలకి శృంగార కొలువునిచ్చాడు. ముక్కిపోయిన అటుకులు తిని కుచేలునికి అష్టైశ్వర్యాలు అడగకుండానే ఇచ్చాడు.

అంతెందుకు క్షమ అంటేనే శ్రీహరి. అత్తకిచ్చిన మాట కోసం శిశుపాలునితో నూరు తిట్లు తిన్నాడు. సత్యనారాయణునిగా వైశ్యుడు యెన్నిసార్లు మాటతప్పినా ఓర్పు వహించాడు. కాకపోతే గర్వాన్ని సహించడు. గర్వం తలకెక్కితే తలదించుకొనేట్లు చేస్తాడు. ఇలా యెంతని చెప్పను ఆతని విభవము?

ఆ పరంధాముని కృప వున్నవాడు కావాలనుకొన్నది అవుతుంది. వద్దనుకొన్నది కాదు. అదే ఆయన కృపలేనివాడికి కావాలనుకొన్నది కాదు. కాకూడదనుకొన్నది అవుతుంది. మన జీవితంలో నిత్యమూ ఇదే చూస్తున్నాం. కాని కర్మ సిద్ధాంతం బయటకు లాగి, దేవదేవుని కృప నీ కర్మఫలం వలన లేదని తృప్తి పడుతుంటారు కొందరు. దాన్ని సరిచేస్తామని యేవేవో కర్మకాండలు జరిపే పెద్దలూ వున్నారు. ఈ కర్మకాండ మన కర్మ ఫలాన్ని బాగు చేస్తుందనే వారి వాదము గోడమీద పిల్లి వాటము. అది యెట్లైనా దూకవచ్చు. అట్టి వారికి నామనవి ఒకటే కర్మ అనుభవించమని దేవుని ఆజ్ఞ అయితే దానిని ఆయన తప్ప మరేదీ, మరెవ్వరూ మాన్పలేరు.

మన నాన్నగారు మనల్ని దండిస్తే సరియైన దారిలో పెట్టటానికేగాని, చంపేయటానికి కాదుగదా! ఇదే సిద్ధాంతం భగవంతునికీ వర్తిస్తుంది. ఆయన శిక్ష మనలో మార్పుకోసమే. మనల్ని నాశనం చేయటానికి కాదు. నా జీవితాన్ని ఈ సిద్ధాంతానికి అన్వయించుకొని నేను సంతృప్తికరమైన సమాధానం

పొందాను. ఇంతకుమించి వ్యాఖ్యానించడం వూకదంపుడు వలె నిష్ఫలమైనది. ఇంతకీ ఈ సమస్యకు సరైన పరిష్కారం యేమిటి?

ఉన్నది, చక్కటి పరిష్కారం వున్నది.అదే శరణాగతి. శరణు శరణు శ్రీవేంకటేశ్వరా! అని త్రికరణ శుద్ధితో అంటే చాలు. కాని అది చెప్పినంత తేలిక కాదు. కోటిసార్లు నోటితో చెప్పినా ఫలితం శూన్యం. నోరు పలకాలి, మనస్సు అవుననాలి, అంతర్యామి కూడా అవుననాలి. అప్పుడు శరణాగతి లభిస్తుంది. ఇకపై అంతా ఆయనే చూసుకొంటాడు.

దీనికి మొదటి మెట్టు భక్తి. వైరాగ్యం లేని భక్తి పుణ్యాన్ని పెంచుతుంది కాని, ముక్తి మార్గంలో పెట్టదు. శృంగారం మీద విరక్తి వైరాగ్యానికి మొదటిమెట్టు. ఇలా చెప్పుకొంటూ పోతే యెన్నటికీ తేలని సమస్య ఇది. భగవంతుని కృప వుంటే భక్తి వైరాగ్యాలు స్థిరపడతాయి. మళ్ళీ మొదటికే వచ్చాము. చెట్టుముందా విత్తుముందా? అని యెవరు వాదించగలరు?

ఎడతెగని వాదన త్యజించి ఇప్పుడు చేయవలసిందేమిటా అని ఆలోచిద్దాం. ఏది మంచి అని త్రికరణ శుద్ధిగా నమ్ముతావో, అది చేసేస్తే చాలు. ఇలా చెప్పుకొంటూపోతే దీనికి అంతూ పొంతూ వుండదు. నామాటగా ఒకటి వినండి. మానవుని శక్తి పరిమితం, యుక్తి పరిమితం. వీడికి మంచి దేహము, మంచి మనస్సు, మంచి ఐశ్వర్యము, మంచి కీర్తి, అన్నీ వాడి స్వార్జితాలు కావు. అన్నీ దేవుని అనుగ్రహాలే. మరి నీ ఘనత కాని దాని గురించి నీవు గర్వపడటం యెంత అవివేకం?

ఇంకా 100 కీర్తనలు అన్నమాచార్యులవారివి వివరిస్తే 2000 కీర్తనలు విశ్లేషించిన సౌభాగ్యము నాకు దక్కుతుంది. ఆ సౌభాగ్యం దక్కిన మరుక్షణం నా శ్వాస ఆగిపోయినా నాకు కించిద్విచారం కూడా వుండదు. కాల్చుకు తినే వ్యాధి పీడిస్తున్నా ఆ సౌభాగ్యంకోసమే యెప్పుడు తెల్లవారుతుందా అని పడుకొంటాను, నిద్రలేస్తాను. ఇంతకు మించి యే కోరికా లేదు. ఏ ఆశకూడ నా దరికి రాదు. నేను చేసే అర్థంలేని పనులలో కాసేపు టి.వి. చూడటం, ఇష్టంలేనివాళ్ళతో కూడా అప్పుడప్పుడు మాట్లాడటం, చెత్త రాజకీయాలను కూడా భరించటం, లాంటివి చాలా వున్నాయి. ఇవన్నీ ఒకెత్తు అయితే రోజుకొక అన్నమయ్య కీర్తన వివరించటం నా జీవితాశయం. ఇక పోతే నాకు

ఉ॥ పావనులైనవారి హృది ప్రాభవ మొందెడుగాని యేరికిన్
యేవిధినైన దోపదిక యెన్నడు నమ్మిక వేంకటేశ్వరా!
కావరమెక్కి కొండలుగ కర్మలు పాపపు మూట పెంచు పో
ఆవల కొండలయ్య కృప అబ్బిన తీరును పాప కర్మముల్.

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీహరిపై ఈ విశ్వాసం యెవ్వరికీ అంత తేలికగా కలుగదు. కేవలం పావనులైన (పుణ్యాత్ములైన) వారి హృదయంలో ప్రభవించే (పుట్టునటువంటి) విశ్వాసం, అది.

ఇమ్మయిన (విరివియైన) పాపములను, ప్రాణి యెన్నైనా చేస్తాడు. అదీ యెవ్వరి బలవంతంతో కాక తన సమ్మతితోనే తాను చేస్తుంటాడు. ఎవడన్నా కుమ్మరి ఒక ఏడాది కష్టపడి చేసిన కుండలను పెంకులుగా మార్చడానికి ఒక గుదియ (చిన్న చేతికఱ్ఱ)కు, ఒక పూట చాలదా? నమ్మిక కలిగి విష్ణునామము జపిస్తే పాపం తుత్తునియలవటం యెంతసేపు?

ఈ ప్రపంచంలో ఒక ప్రాణి జన్మపొందిన దగ్గరనుంచి ఏమాత్రం చెదరక (వెనుదీయక) నిరంతరం కొండల వంటి దురితములను (దుష్కర్మములను) చేస్తూనే వుంటాడు. వాటికేమాత్రం కొదవ వుండదు. ఒక పులి గొఱియల మందలో (గొఱ్ఱెల గుంపులో) దూరితే యేమవుతుందో అదే అవుతుంది. గొఱ్ఱెలు నామరూపాలు లేకుండా పోతాయి కదా! హరి మీద హృదయం నిలువగానే దుష్కర్మలు అట్లాగే నశిస్తాయి.

ఇంకా కొంతమంది పాపకర్మలను మూకొమ్మడిగా చేస్తూనే వుంటారు. ఆ పాపాల రాశి సరిలేనిదైనా వారు గ్రహించరు. ప్రాణి చెడుకి అలవాటుపడి దుష్కర్మలు చేస్తూనే పోతాడు. మైదానంలో వున్నవాడికి పిడుగుపాటు భయం వుంటుంది కాని కొండలలో వుండేవారికి పిడుగు ప్రమాదం వుండదు. తిరువేంకటేశ్వరుని తలచిన వారివలె వారు నిర్భయులై వుంటారు.

సంఖ్య : IV/261 రాగం : బౌళి
కీర్తన : హరి సర్వాత్మకుడాదిమపురుషుడు

1 హరి సర్వాత్మకుఁ డాదిమపురుషుఁడు
పొరి నెరుఁగువారి పుణ్యముగాన ॥పల్లవి॥

నాలుక కొననే నారాయణుఁ డిదె
వైళము దలఁచని వారిదె పాపము
నేలయు మిన్నును నిజవైకుంఠము
పోలించి చూడని పురుషుల వెలితి ॥హరి॥

మనసులోననే మాధవుఁ డున్నాఁడు
కనుఁగొననివారి కడ మింతే
తనువే విష్ణుని తత్వసాధనము
వొనరఁగ శ్రీపతి యున్నాఁడు గాన ॥హరి॥

చేరువ నిదివో శ్రీవేంకటపతి
ధారుణిఁ గొలిచేటి? దాసులభాగ్యము
కారణ మితఁడే కలిగిన దైవము
కోరినవారల కొంగులపసిఁడి ॥హరి॥

ఉపోద్ఘాతము :

శ్రీహరి ఆదిమ పురుషుడు, సర్వాంతరాత్మకుడు. ఆది మధ్యాంతరహితుడు. రూపమే లేనివానిని చూచుటెట్లు? తెలియుటెట్లు? పూజించుటెట్లు? యోగీంద్రులే అందుకు సమర్థులు. మనమందరము భోగీంద్రులము. మన పంచేంద్రియాలు "సుఖమో" అని వెంపర్లాడుతుంటాయి. దీనికి తోడు "నేను" అనే భ్రమ చివరి శ్వాస వరకు మనల్ని వదలదు. కీర్తిపై కాంక్ష, తీరని కోరికలు, ఒకటేమిటి? అన్నీ వైకుంఠపాళిలో పాములే. అప్పుడప్పుడు నిచ్చెలెక్కినా, పాము నోటపడక తప్పదు. మరి దారేమిటి? హరి శరణాగతి మాత్రమే. శ్రీహరిని దర్శించగల సత్తా మనకెలాగునా లేదు. మనకోసమే తిరుమల శిఖరాలపై కలియుగంలో శ్రీవేంకటేశ్వరుడై అవతరించాడు. "ఓం నమో వేంకటేశాయ" అంటే చాలు. వీలు దొరికినప్పుడల్లా దాన్ని వదలకండి. అన్నమయ్య చూపిన దారిలో పోతే... అదే మోక్షానికి దారి.

కం॥ హరి సర్వాత్మకుడాదిమ
పురుషుండని అన్నమయ్య పోలించె హరిన్
కరివరదుడు మన కొంగున
ధరియించిన 'పైడి' సుండి!! తగు శరణనుటే.

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీహరి సర్వాత్మలయందును స్థితుడై వుంటాడు. ఆయన ఆదిపురుషుడు. ఇది బాగుగా తెలియాలంటే వారికి చేసిన పుణ్యం యెంతో వుండాలి.

నాలుక చివరి నుండి భక్తితో నారాయణ అని అన్నివేళలా, తలచని వారికి పాపరాశి పెరగక యేమవుతుంది? మనకు నేల, నింగి కనబడుతూనే వుంటాయి. కాని ఆకాశమేమో శూన్యము, భూమి అశాశ్వతం నిజమైన వైకుంఠం యెక్కడుందో తెలియదు. కాని ఆ వైకుంఠాన్ని యిక్కడే భావించగలవారు ధన్యులు.

మాధవుడున్నాడు, అదీ మన మనస్సులలోనే సుమా! అట్లా కనుగొనలేని వారి లోపమేగాని, స్వామి లోపం యెక్కడుంది? విష్ణుని తత్త్వం తెలియాలంటే మానవ శరీరమే ఆవశ్యకము. అదే లేకపోతే, శ్రీపతి వున్నాడని తెలిసే దారియేది?

ఈ శ్రీవేంకటపతి మన చేరువనే వున్నాడు. అట్లా తెలియుటయే శ్రీపతి దాసులు చేసికొనిన భాగ్యము. అన్నిటికీ కారణ భూతుడు శ్రీహరియే. అందుకనే ఈయనను కోరిన వారికి కొంగున కట్టిన బంగారమువలె, భద్రతనిస్తాడు. ఇది ముమ్మాటికీ నిజం.

❁

సంఖ్య : I/64 రాగం : శ్రీరాగం

కీర్తన : ఈ విశ్వాసంబు యెవ్వరికి దోపదిది

2 ఈ విశ్వాసంబు యెవ్వరికిఁ దోఁప దిది
పావనులహృదయమునఁ బ్రభవించుఁగానివి ॥పల్లవి॥

ఇమ్మయినపాపంబు లెన్నివలసినఁ బ్రాణి
సమ్మతంబునఁ జేయఁజాలుఁగా కేమి
కుమ్మరికి నొకయేఁడు గుదియ కొకనాఁడవును
నమ్మితలఁచినవిష్ణునామంబుచేత ॥ఈవి॥

కొదలేనిదురితములు కొండలునుఁ గోట్లును
చెదర కెప్పుడుఁ బ్రాణి చేయుఁగాకేమి
పొదరి గొరి(టి)యలలోన పులిచొచ్చినట్లౌను
హృదయంబు హరిమీఁద నుండినంతటను ॥ఈవి॥

సరిలేనిదుష్కర్మసంఘములు రాసులై
పెరుగఁజేయుచు ప్రాణి పెంచుఁగాకేమి?
బెరసి కొండలమీఁదఁ బిడుగువడ్డట్లౌను
తిరువేంకటాచలాధిపునిఁ దలఁచినను ॥ఈవి॥64

ఉపోద్ఘాతము :

శ్రీమహావిష్ణువుపై విశ్వాసం కలగటం అంత తేలిక వ్యవహారం కాదు. గుడిపక్కనే ఇల్లు కట్టుకొని నివసిస్తూ నెలకి ఒకసారికూడా దైవదర్శనానికి పోని ఉద్దండుల్ని నేనెరుగుదును. దైవాన్ని చూడాలనే కోరిక కలగాలన్నా ఆ దైవ కృప వుండాల్సిందే. ఇది నేను స్వానుభవంతో తెలిసికొన్న సత్యం. శ్రీహరిపై విశ్వాసం ఆయన కృప వుంటేనే ప్రభవిల్లుతుంది అంటున్నారు అన్నమయ్య. దుష్కర్మలు చేసినకొద్దీ పాపం మూట పెరుగుతూనే వుంటుంది. కొండల మీద పిడుగు పడితే కొండకేమి నష్టం? శ్రీవేంకటేశుని యెప్పుడూ తలచేవారికి అలాగే ఏ ఆపదా రాదుగాక రాదు.

కం॥ పండియు బండదు చిత్తము
 యెందును కాంక్షలని పిలుచు యెండలలోనన్
 మెందుగ, మరువదు మనసును
 చెండెడి పరిభవమునైన శ్రీగిరినిలయా!

భావోద్దేశ్యము :

మధుసూదనుడు, మన చిత్తముననే (మనస్సులో) వున్నది చూశారా, ఇది ఒకప్పుడు పరిపక్వమై పండినదానిలా ఆలోచిస్తుంది. మరి ఇంకొకప్పుడు పరిపక్వత చెందని దానిలాగా ప్రవర్తిస్తుంది. ఎందుకంటే ఇది తనను పరిభవించిన (అవమానపరచిన) వారిని మరువదు. కాంక్షలు అనబడెడి యెండలలో కాగిపోతిమి (ఎండిపోయాము). ఏలాగోకాని యేమీ బోధపడుటలేదు.

శ్రీహరీ ఈ జీవులు తాము పదికోట్ల జన్మలలో మగ్గినా వదలని కర్మపు పాట్లను (కర్మ ఫలమును) ఒక్క నిమిషములో, శీఘ్రముగా తీరుస్తుంటాడు. చెదరని, హరి నిజదాసులమైన మేము మా హృదయంలో ఆతనిని నిలుపుదుము. ఇక మాకు ఈ చంచలత్వము (చపలత) యెందుకు వస్తుంది?

ఈ కమలారమణుడు, బహునరక కూపములు కోట్ల సంఖ్యలో వున్నా అందులో తపించేవారి పాపములను నిమిషములో పోగొట్టగలడు. ఆయన కాపాడాలనుకొంటే చాలును. అందుకే మేము కృత నిశ్చయులమై ఈయనను దర్శించి మన్నన ప్రాప్తినొందాము. ఇక యేలాగున కాని మాకు భయములేదు.

ఈ శ్రీవేంకటేశ్వరుడు, బిగించిపట్టి యేనాటికీ వదలని సంసారబంధములను సైతము ఒక్క నిమిషములో విడిపిస్తాడు. కాకపోతే మన అంతిమ క్షణాలదాకా ఆతనిని విడువరాదు. మరి అలా కొలువలేకపోతే యేలాగుననో కాని ఆయననే నమ్ముకొన్నాము.

❊

సంఖ్య : I/65 రాగం : కన్నడగౌళ

కీర్తన : తనకర్మవశంబించుక దైవకృతం బొకయించుక

3 తనకర్మవశం బించుక, దైవకృతం బొకయించుక,
మనసువికారం బించుక, మానదు ప్రాణులకు ॥పల్లవి॥

ఈదైన్యము లీహైన్యము లీచిత్తవికారంబులు
యీదురవస్థలు గతులును యీలంపటములును
యీదాహము లీదేహము లీయనుబంధంబులు మరి
యీదేహముగలకాలము యెడయవు ప్రాణులకు ॥తన॥

యీచూపులు యీతీపులు నీనగవులు నీతగవులు -
నీచొక్కులు నీ పొక్కులు నీవెడయలుకలును
యీచెలుములు నీబలువులు నీచనవులు నీ ఘనతలు -
నీచిత్తముగలకాలము యెడయవవు ప్రాణులకు ॥తన॥

యీవెరవులు నీయెరుకలు యీతలంపులు నీతెలువులు
దైవశిఖామణితిరుమలదేవునిమన్ననలు
దైవికమున కిటువగవక తనతలఁ పగ్గలమైనను
దైవము తానౌ తానే దైవంబవుఁగాన ॥తన॥65

ఉపోద్ఘాతము :

ప్రాణి యెట్టి పరిస్థితుల్లోను పురాకృత కర్మననుభవించక తప్పదు. సుఖదుఃఖాలు, మన్ననలు దైన్యాలు, మంచి చెడులు వలపులు వగపులు అన్నీ కొంత స్వయంకృతకర్మ, కొంత దైవనిర్ణయం, కొంత మనోవికారపు చేష్టగా వస్తాయి. వీటినుంచి ప్రాణి తప్పించుకోలేదు.

సీ॥ తన కర్మ యొకకొంత, దైవకృతము కొంత
 మనసుక్షైబ్యము కొంత మానదయ్య!
దైన్య, లంపటములు హైన్యంబులున్ చిత్త-
 భ్రాంతులెన్నడుబోవు ప్రాణులకును

వలపులు, తీపులు, వగపులు, బలువులున్

చిత్తమున్నన్నాళ్ళు చిదుముఁబ్రాణి

వెరపులు, తలపులు, యెరుకలు, తెలువులు

తిరుమలదేవుని వరములగును

ఆ.వే॥ దైవికములకిట్లు తనతలపునజింత

తగదు, ధరణి ధీరతను వదలక

దైవమగును తనుగ తనెయగుదైవంబు

వేంకటేశు కృపకు వెలితికలదె?

భావోద్దేశ్యము :

ఈ ప్రపంచంలో ప్రాణులకు మానజాలనివి కొన్ని వున్నాయి. అవేమంటే, కొంచెము తను చేసిన కర్మ ఫలం, కొంచెము దైవకృతమైన కర్మఫలం, కొంచెము మనోవికారములచేత ఆచరించిన కర్మఫలము.

అట్లాగే ఈ ప్రాణులకు యెడబాయనివి కూడా కొన్ని వున్నాయి. అవేమంటే ఆ జీవి పొందే దైన్యములు, హీనదశలు, చిత్త వికారములు, దురవస్థల తీరుతెన్నులు, లంపటములు, యెన్నడూ తీరని దాహము, జీవిదేహములు, ఈ జీవి బంధములు మరియు ఈ దేహముండే కాలపరిమాణములు.

అట్లాగే ఈ ప్రాణులకు వలపు రేపెడి చూపులు వలపులు కలిగించే తీపులు, వీరి నవ్వులు, వీరి విభేదాలు, వీరి పారవశ్యములు, వీరి వుప్పొంగుటలు, వీరి అలుకలు, వీరి పంతములు, వీరి వుద్ధతులు, వీరి అనురాగములు వారి మనస్సులు లగ్నమైనంత కాలముననే పరిఢవిల్లుచుండును.

అట్లాగే ఈ జీవుల భయాందోళనలు, వీరి యెరుకలు, వీరి ఆలోచనలు, వీరి తెలివితేటలు, దైవశిఖామణియైన తిరువేంకటేశ్వరుని మన్నన వలననే కలుగుతాయి. మరి ఇక ఇట్టి దైవ సంకల్పములేతీరున నుండునోయని చింతించుట వృథా ప్రయాస. అదే తెలిస్తే తానె దైవమౌతాడు. ఆ దైవమూ తనౌతాడు.

సంఖ్య : I/274 రాగం : మలహరి

కీర్తన : పండియు బండదు చిత్తము పరిభవ మెడయదు కాంక్షల

4 పండియుఁ బండదు చిత్తము పరిభవ మెడయదు కాంక్షల

యెండలనే కాఁగితి మిఁక నేలాగోకాని ॥పల్లవి॥

పదిగోట్లుజన్మంబులఁ బాయనికర్మపుఁబాట్లు

వదలక వొక నిమిషములో వడిఁ దీరుచు నితఁడు

చెదరనినిజదాసులకును శ్రీహరి, మాకిపు డంతక

హృదయము నిలువదు చంచల మేలాగోకాని ॥పండి॥

కూపపుబహునరకంబుల కోట్లసంఖ్యల బొరలేటి-

పాపము లొకనిమిషములోఁ బాపఁగఁగలఁ డితఁడు

కాపాడఁగఁ దలచిన యీకమలాపతి, నే మీతని-

యేపునఁ గని మనలే మిఁక నేలాగోకాని ॥పండి॥

జడిగొని యెన్నడుఁ బాయనిసంసారపుబంధంబుల

విడుమని వొకనిమిషములో విడిపించును యితఁడు

కడుఁగొలిచినవారికి వేంకటపతి, నే మీతని-

నెడయక కొలువఁగలేమిఁక నేలాగోకాని ॥పండి॥274

ఉపోద్ఘాతము :

మానవుని చిత్తవృత్తులను ఆవిష్కరిస్తున్నారు అన్నమయ్య. ఈ చిత్తమున్నదే... ఇది మన జీవిత కాలంలో పరిపక్వత నొందింది అనిపిస్తుంది. ఇంకొకప్పుడు ఛీఛీ పరిపక్వత చెందలేదనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే, ఇది తనకు జరిగిన అవమానాన్ని మరువదు, దాని కాంక్షలు పోవు, ఆకాంక్షల యెండలలో కాగిపోతూనే వుంటుంది. కర్మలవల్ల పాట్లు పడుతూనే వుంటుంది కాని హృదయంలో శ్రీహరిని నిలుపదు. ఆ కమలాక్షుని మదిలో సందర్శించలేదు. సంసార బంధాలనుంచి బయటపడదు. మరెట్లాగయ్యా తిరుమలయ్యా?

కం॥ ఘనముగ 'కంటే' సులభము
కనకుంటేదుర్లభంబు కమలారమణా!
కనుగొందు 'రింటనే' ఇహ-
మును పరమును రెండు కూడ మురహరిదాసుల్.

భావోద్దేశ్యము :

మనం మన ఇంటిలోనే వుండి ఇహమూ (ఈ ప్రాపంచిక వైభవము) పరమూ (పరలోక దివ్యానుభవమూ) పొందవచ్చును. ఇదెట్లు సంభవమో కంటే (తెలిసికొంటే) సులభము. కానకవుంటే (తెలిసికొనకపోతే) దుర్లభము (యెన్నటికీ పొందలేనిది) అవుతుంది.

పరమపదము (వైకుంఠము) యెక్కడో వున్నది, దానినెలా పొందడం అని చింతించకండి. గమనిస్తే ఆ వైకుంఠం ఆవలనెక్కడనో లేదు. హరిదాసులు యెక్కడ కాలుపెడతారో అక్కడే వైకుంఠం వుంటుంది. స్థిరమైన ఈ హరిదాసుల పాదక్షాలన జలధారయే వైకుంఠంలో ప్రవహించే పవిత్ర "విరజానది". అయితే ఈ 'విరజానది' హరిదాసులు మెట్టిన ప్రతిచోట ప్రవహిస్తుంది.

మచ్చికతో వైష్ణవులు పలికే మాటలన్నీ వేదములే. ఈ ఇహలోకములో ఇంతకంటే వేరొక వేదవాక్యము లేదు. వీరు తమ స్వహస్తాలతో నొసగిన ఫల, పత్ర, పుష్ప, తోయము లేవైనా ప్రసాదముగా స్వీకరిస్తే అది అమృతపానమే. ఈ సంగతి మనస్ఫూర్తిగా తెలిసిన వారికి అమృత నివాసస్థానమైన స్వర్గము వైష్ణవులున్నచోటనే వున్నది.

అతిశయించిన ప్రపన్నుల (హరిశరణాగతుల) పాదసేవయే విజ్ఞానము అని తెలియదగును. ఇంతకంటే సత్ఫలము మరెక్కడో స్వర్గములో లేదు. ఆలోచిస్తే, శ్రీవేంకటేశ్వరుని నిజమైన దాసులే స్వయంగా ఆ విష్ణురూపులు. ఎరిగిన వారికి ఆ తిరుమలనాథుడు యెట్టెదుటనే వుంటాడు.

సంఖ్య : I/305 రాగం : సామంతం

కీర్తన : కాలము కాలముగాదు కపటాలే తఱచాయ

5 కాలము కాలముగాదు కపటాలే తఱచాయ
చాలునింక దీనితోడీజాలి మానరే ॥పల్లవి॥

పిన్ననాటనుండి తన పెంచినయీ దేహము
మున్నిటివలెగాదు ముదిసీని
యెన్నికదినాలచేత నెప్పు డేడఁ బడునో
కన్నవారిచేతికి గక్కున నియ్యరే ॥కాల॥

తోలునెముకలచేత దొడ్డనయాదేహము
గాలిచేత దాలిమీఁదఁ గాగీని
కీలుగీలు యెప్పు డేడ కింద వీడిపడునో
మేలుఁగీడు లేనిచోట మేఁటిఁజేసిపెట్టరే ॥కాల॥

కింకపుకిసరుచేత కీడైనదేహము
వంకవంకతెరువుల వడిసీని
యింక నీవిధిచేత నెప్పు డేడఁ బడునో
వేంకటేశుఁ జేరఁ బడవేయఁగదరే ॥కాల॥305

ఉపోద్ఘాతము :

కాలము యెప్పుడూ ఒకేలావుండదు. కలికాలం వచ్చేసింది కదా! దీంట్లో అన్ని కపటములే వుంటాయి. నేను చిన్ననాటినుంచి పెంచిపోషించిన నా దేహం నేను ముదుసలినైపోతున్నానని నామాట వినటంలేదు. తోలు, యెముకలతో నిర్మితమైన ఈ శరీరం కీలుకీలుకి లుకలుకలాడుతుంది. ఏది యెప్పుడు వూడిపడుతుందో తెలియదు. కోపము దాని వికారముతో జరిపే పనులు చేసి కీడు తెచ్చుకొనే ఈ దేహము నన్ను ఏదారిలో తీసికొని పోతుందో యెవరికి తెలుసు? ఇక దీన్ని శ్రీవేంకటపతియే రక్షించాలి.

తే.గీ॥ కాలమొకరీతి గదువదు కపటులెల్ల
తఱచు వర్ధిల్లుదురు, జాలి వితియబోదు
నిలకదేలేని దేహము తోలుతిత్తి
వేంకటేశుని కృపలేక కింకపోదు.

భావోద్దేశ్యము :

మనము జీవిస్తున్న ఈ కాలము కాలముకాదు (సరియైన కాలము కాదు). కపట బుద్ధికలవారే తఱచుగా వర్ధిల్లే చెడుకాలము ఇది. దీనితోడి జాలి (దుఃఖము) ఇంకచాలు. దీనితో కలిగే వేదనను మానరే (మానివేయండి).

ఈ దేహముపైనున్న వ్యామోహముతో యెంత వ్యధ చెందుతున్నాను!! చిన్నతనమునుండి తాను పెంచిన ఈ దేహము, మున్నిటివలె (ఇదివరకు మాదిరి) వున్నదా? లేదుకదా! ఇది ముదిసినది (ముసలిదైపోయింది). దినములు లెక్కబెట్టుకొంటూ, ఇది యెప్పుడు యెక్కడ పడిపోతుందో తెలియదు. దీనిని కన్నవాడు (భూమికి తెచ్చినవాడు) పరమాత్మే కదా! మరి ఆలస్యమెందుకు? గక్కన (వెంటనే) ఆ పరంధాముడికి దీనిబాధ్యత ఒప్పజెప్పండి.

దొడ్డ అయినట్టి (ఘనమైన) ఈ దేహము దేనితో చేయబడినది? తోలు, యెముకల సంచి ఇది. గాలిపోసుకొని వెచ్చగా వుండేదాలి (పిడకల పొయ్యి) మీద కాగి సమమైన వేడితో వుంటుంది. దీనినుండి కదిలే కీళ్ళు చాలా వున్నాయి. ఎప్పుడు యే కీలు వూడుతుందో తెలియదు. దీనిని మేలు కీడులకు దూరంగా పరమాత్మ వద్దకు చేర్చండి.

ఈ శరీరమున్నది చూశారా? ఇది యెప్పుడూ, కింకపుకిసరు (కోపము, దానివల్ల కలిగే వికారములతో) కీడు తెస్తూనే వుంటుంది. ఎన్నో రకాలుగా, ఎన్నో చోట్లలో ఇది కృశించిపోతూనేవుంటుంది. ఇది విధి చేతిలో యెప్పుడు పడుతుందో యెవరికీ తెలియదు. ఇప్పటికైన కళ్ళు తెఱచి దీనిని శ్రీవేంకటేశ్వరుని దారిలో పడేయండి. ఇంకో దారిలేదు కదరా!

❊

సంఖ్య : I/479 రాగం : ముఖారి

కీర్తన : కంటే సులభమిది కానక యుంటే దుర్లభ

6 కంటే సులభ మిది, కానక యుంటే దుర్లభ-
మింటిలోననే వున్న దిహముఁ బరమును ॥పల్లవి॥

హరిదాసులు మెట్టినక్కడే పరమపద-
మరయ నిందుకంటె నవల లేదు
తిరమై వీరిపాదతీర్థమే విరజానది
సొరిది నన్నిచోట్లు చూచినట్టే వున్నది ॥కంటే॥

మచ్చిక వైష్ణవులమాటలెల్లా వేదములు
యిచ్చల నిందుకంటే నింక లేదు
అచ్చట వీరిప్రసాద మమృతపానములు
అచ్చుమై తెలిసేవారి కఱచేత నున్నది ॥కంటే॥

చెలఁగి ప్రపన్నుల సేవే విజ్ఞానము
ఫల మిందుకంటే మతి పైపై లేదు
తలఁప శ్రీవేంకటేశుదాసులే యాతనిరూపు-
లెలమి నెదుట నున్నా రెతిఁగినవారికి ॥కంటే॥479

ఉపోద్ఘాతము :

అవనిలో హరిదాసులు, నిర్మోహులైన వైష్ణవులు, ప్రపన్నులు (శరణాగతులు) అయిన వారికి శ్రీమన్నారాయణుని కృప ఇచ్చటనే కలుగుతుంది. కలియుగ దైవం శ్రీవేంకటేశ్వరుని రూపంలో జ్ఞానులకు ఆయన సాకారుడుగానే గోచరిస్తాడు. చేసికొన్నవారికి చేసికొన్నంత. ఏదైనా గ్రహించగలిగితే సులభం, గ్రహించలేకపోతే దుర్లభము, అంతే కదా! ఇహము ఈ లోకంలోనే అనుభవరూపంలో వున్నా, పరము యెక్కడో పై లోకంలో వుందనుకొంటారు. హరిశరణాగతులు జీవన్ముక్తులు. వారికి రెండూ ఇక్కడే.

ముని, యోగి, నరులకు ముక్తిచ్చె సరయులో
బ్రహ్మపట్టమునిచ్చె పావనికిని
దీనరక్షకుడును జానకీరాముండు
దేవదేవుని గొల్చు దేవి గిరిజ

తే.గీ॥ బలిమిచేగాక దైవిక భక్తిచేత
సులభుడీ రామ భజనమే సుగమ పథము
వెలసె వావిలిపాటిలో వేంకటపతి
వీరరాముడై కొలువుడీ నరులహరిని

భావోద్దేశ్యము :

దీనరక్షకుడును త్రిలోకవంద్యుడుయైన దేవదేవుడు ఈ రామచంద్రుడు. ఈ జానకీవల్లభునికి మొక్కండి. ఈ రాముడు ఘనమైన రామరావణ యుద్ధమున విజయుడు.

హరుడు నరులకు అంత్య క్షణమున వారణాసిలో స్వయంగా తారకరామ మంత్రం పలికించి మోక్షమిస్తాడు. సురులను రక్షించి అసురులను శిక్షించిన అసహాయశూరుడీరాముడు. తన రామావతార పరిసమాప్తివేళ తన అయోధ్యాపుర ప్రజలకు సరయూనదిలో వైకుంఠమునిచ్చాడు. ఈతడు నరుడైన హరి కావున హరుడు, విరించిలకు ఆదిమూలమైన పరబ్రహ్మ శ్రీరాముడే.

మునులకు ఋషులకు అభయమొసగిన మూలమూర్తి యీ రాముడు. పరమ యోగులకు మనస్సులలో వెలిగే ఆత్మజ్యోతి శ్రీరాముడు. అనన్యసాధ్యమైన బ్రహ్మపదవిని తన ప్రియమైన బంటు మారుతికి శ్రీరాముడు స్వయముగానిచ్చాడు.

తన భుజబలమును మించిన దైవిక శక్తిని ప్రదరించినవాడీ రాముడు. అంతేకాక భక్తసులభుడు ఈ రాముడు. ఈ వేదవినుతుడు సరిలేని వేల్పుగా నిలిచిపోయాడు. శ్రీవేంకటగిరీంద్రముమీద కలియుగ దైవము శ్రీవేంకటేశ్వరుడై ఈ రాముడే వెలసినాడు. నేటి కడప జిల్లాలోని వావిలిపాడులో వీరవిజయ రాముడై భక్తుల కొంగుబంగారమైనాడు యీ శ్రీరామచంద్రుడు.

❋

హరి సేవకే వేంకటేశమకుటం

సంఖ్య : I/356 రాగం : లాహిరి

కీర్తన : చెలినేడు తానేమి సేయునమ్మ

7 చెలి నేఁడు తా నేమి సేయునమ్మ
చెలి యేమిసేయు నీచెలు లేమి సేయుదురు
చెలువై నవిభుమేనిచెలు వింత సేయఁగా ॥పల్లవి॥

సతి నేఁడు బంగారుచవికెలోఁ జిత్రంపు-
గతు లెంత చూపినఁ గడకంటఁ జూడదు
అతనిఁజూచినమంచియబ్బురపుఁజూపులు
అతనివెంటనే పోయ నటుగాఁబోలును ॥చెలి॥

తేనియ లూరేటిమంచితియ్యనిమాటలు మంత్ర-
గానములుగా వినుపించి కడువేసరితిమి
వానిమాటలు విన్నవలనైన ముదమున
వీనులు ముద్రించినవిధముగాఁ బోలును ॥చెలి॥

నిచ్చళపుమోమున నెయ్యము దైలువారె
బచ్చనచేఁతలు గుబ్బలపై నిండనొప్పెను
అచ్చపువేడుక వేంకటాద్రీశుఁ డీరేయి
నెచ్చెలికి నిచ్చినట్టినేరుపు గాఁబోలును ॥చెలి॥359

ఉపోద్ఘాతము :

ఈ శృంగారకీర్తనలో అన్నమయ్య యేమంటున్నారంటే శ్రీదేవి స్వామి అందాన్ని అబ్బురముతో జూచినందువల్ల ఆ చూపులు ఆయనెటువెళ్తే అటుపోతున్నవట. చెలికత్తెలేమి మాట్లాడినా ఆ దేవికి వినబడుటలేదు. కాని స్వామి తీయని మాటలు వింటూ పరధ్యానంలో కూడా ఆయన చెవ్వులనే చిత్రించినదట శ్రీదేవి. నిశ్చలమైన ఆ స్వామి వదనంలో స్నేహం ప్రతిఫలిస్తున్నా ఆయన చేతులు వూరకుండక యేమేమో చేస్తున్నాయట. ఔరా!!

ఆ.వె॥ చెలియనేడుయేమిసేయున్ గదోయమ్మ?
చెలులు సేతురేమి? చెలువమైన
విభునిమేని చెలువువింతసేసెను, చెలి
వేంకటేశు గూడు వేడ్కలేమొ!!

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీదేవి చెలికత్తెలిలా అనుకొంటున్నారు. ఈ చెలియ నేడు తానేమి చేయునమ్మా? ఇదిలా వుంటే ఈ చెలియ చెలికత్తెలేమిచేస్తారో ఊహాతీతముగానున్నది. చెలులైన (స్నేహశీలుడైన) ఈ విభుని మేని చెలువు (శరీరపు అందము) ఇదంతా చేసింది. మన చేతిలో యేమున్నది? చెప్పండమ్మా!

ఈ సతి నేడు బంగారు చవికెలో (మండపములో) మనము యెన్ని చిత్రవిచిత్రమైన వేషములను వేసినా క్రీగంటనైన చూచుటలేదు. ఆ శ్రీనివాసుని చూచిన అబ్బురంపు చూపులతో (ఆశ్చర్యమునొందిన చూపులు) ఆమె ప్రమేయం లేకనే ఆతని వెంట పరుగిడుచున్నవి.

తేనెలు చిలికే తీయని మాటలను, మంత్రముగ్ధులను చేయు మంచి పాటలను వినిపించి యెంతో విసిగిపోయామమ్మా! తన విభుని తీయని మాటలను విన్న సాటిలేని సంతోషము ముప్పిరిగొన్న ఈ దేవి పరధ్యానంలో కూడా స్వామి చెవ్వులనే తాను చిత్రించినది.

స్వామి నిశ్చలమైన ముఖమున స్నేహము చిందులు వేస్తున్నది. చిత్ర విచిత్రమైన చేతలతో నిండు గుబ్బలు అతిశయించినవి. అంతులేని వేడుకలతో శ్రీవేంకటేశ్వరుడు ఈ రేయి తన నెచ్చెలికి చూపిన నేర్పులు కాబోలు వారి పరవశము పరాకాష్ట నొందినది.

సంఖ్య : II/178 రాగం : శుద్ధవసంతం

కీర్తన : దీనరక్షకు డఖిలవినుతుడు దేవదేవుడు రాముడు

8 దీనరక్షకుఁ డఖిలవినుతుఁడు దేవదేవుఁడు రాముఁడు
జానకీపతిఁ గొలువుఁడీ ఘనసమరవిజయుఁడు రాముఁడు ॥పల్లవి॥

హరునితారకబ్రహ్మమంత్రమై యమరినయర్థమ రాముఁడు
సురలఁ గాచి యసురల నడఁచినసూర్యకులజుఁడు రాముఁడు
సరయువందును ముక్తిచూరలు జనుల కొసఁగెను రాముఁడు
హరియె యీతఁడు హరుడువిరించుల కాదిపురుషుఁడు రాముడు ॥దీన॥

మునులరుషులకు నభయమొసఁగినమూలమూరితి రాముఁడు
మనసులోపలఁ బరమయోగులు మరుగుతేజము రాముఁడు
పనిచి మీఁదటిబ్రహ్మపట్టము బంటు కొసఁగెను రాముఁడు
మనుజవేషముతోడ నగజకు మంత్రమాయను రాముఁడు ॥దీన॥

బలిమి మించినదైవికముతో భక్తసులభుఁడు రాముఁడు
నిలిచి తనసరిలేనివేలుపు నిగమవంద్యుఁడు రాముఁడు
మెలుపు శ్రీవేంకటగిరీంద్రముమీఁది దేవుఁడు రాముఁడు
వెలసె వావిలిపాటిలోపలివీరవిజయుఁడు రాముఁడు ॥దీన॥

ఉపోద్ఘాతము :

కడపజిల్లా వావిలిపాడులోని వీరరాఘవుని కీర్తిస్తున్నారు అన్నమయ్య. సీసపద్యమే శ్రీరామనుతి ఇక ఈ కీర్తన రాముని భజన అని వేరే వివరించనక్కరలేదు. పద్యమే భావపరిమళం.

సీ॥ హరుడు తారకబ్రహ్మ అని చెప్పి పలికించు
తారకమంత్రంబు మరణమపుడు
సురుల రక్షించెనసురులనుదండించె
హరవిరించులకును ఆదిభూతి

భావోద్దేశ్యము :

ఓ శరణాగతులారా! దక్కి (పుణ్యము దక్కించుకొని) చూస్తే తిరుమల శ్రీవేంకటేశ్వరుడే తానైన దేవుడు, యీ నృసింహదేవుడు. ముందు ముందే జయజయ ధ్వానములను బల్కి ఈ స్వామికి మొక్కుండయ్యా! మొక్కుండి.

ఈ భీకరమూర్తిని తేరిపార చూడండి (మనో నేత్రంతో). అవిగో ఆయన కరములు వేయి (వేయి చేతులు) కరములే కాదు, కరములకున్న భయంకర నఖాయుధములు. వాటికి కూడా అంతూ పొంతూ లేదు. అదిగో ఆయన యెడమతొడపై నళినీకాంత అయిన సిరి (శ్రీలక్ష్మి). అదిగో ప్రకాశించుచున్న సింహవదనము. సగము మానవశరీరమైన ఆయన దేహమదిగో. ఈ నృసింహునికి మొక్కరో!

అవిగో ఈ సింహముఖుని వంకరలు తిరిగిన కోరలు. కాస్త నవ్వినప్పుడు కనబడుతున్నాయే, అవే ఆయన వజ్రములవంటి దంతములు. అవిగో ఆయన ఆయుధములు సంకు (పాంచజన్యము) చక్రములు (సుదర్శన చక్రము). అవిగో ఆయన జంకెననేత్రములు (బెదరించుకన్నులు). ఆయన మూపుమీద సింగపు జూలు అదిగో. ఈ నరకేసరి రూపానికి మొక్కుండయ్యా!

అవిగో నిక్కి నిక్కి కనిపించుచున్న నారసింహుని చెవులు. అదిగో ఆయన ఉరముపై నల్లని శ్రీవత్సమనే పుట్టుమచ్చ. నక్షత్రములే పూసల సౌరైన మొలత్రాడు అదిగో. ఒకే ఒక రూపమైన నృసింహుడదిగో. ఆయన తొక్కివేసిన మనందరి పాపరాశులవిగో. శ్రీవేంకటాద్రిపై ఏనుగుకు తొడిగే చర్మము పక్కెరగా ధరించిన ప్రళయ నృసింహుడూ వీడే.

హరి సేవకే వేంకటేశముకుటం

సంఖ్య : II/387 రాగం : బౌళి

కీర్తన : నందగోపనందనుండే నాటిబాలుడు

9 నందగోపనందనుండే నాఁటిబాలుఁడు
ఇందు నేఁడే రేపల్లె నేచి పెరిగెను. ॥పల్లవి॥

పువ్వువంటిమఱ్ఱియాకుపొత్తిఁ బవళించనేర్చె
యెవ్వఁడోకాని తొల్లె యీబాలుఁడు
మువ్వంకవేదములను ముద్దుమాఁట లాడనేర్చె
యెవ్వరూఁ గొంత నేర్పనేఁటికే వీనికి ॥నంద॥

తప్పటడుగు లిడఁగనేర్చె ధరణియందు నాకసమున-
నెప్పుగా రసాతలమున నొంటి తొల్లియే
రెప్పలెత్తి చూడనేర్చె రేసీఁ జెంద్రునందు పగలు
గొప్ప సూర్యునందు నింకఁ గొత్త నేర్పనేఁటికే ॥నంద॥

మంచివెన్నబువ్వ లిపుడు మలసి యారగించనేర్చె-
నంచితముగ శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదను
యెంచి యప్పలప్పలనుచు యెనసి కాఁగిలించనేర్చె
దించరానివురముమీఁద దివ్యకాంతను ॥నంద॥

ఉపోద్ఘాతము :

నాటి బాలుడు అంటే సృష్టికి పూర్వమే మఱ్ఱి ఆకుపై పవ్వళించిన నాటి శిశువు అని అర్థం. ఆనాటి బాలుడే ఈనాడు రేపల్లెలో యశోదా నందగోపుల నందనుడైన బాలుడు. ఇచ్చటనతిశయముతో పెరుగుచున్నాడు. ఈ మఱ్ఱియాకు శిశువే మూడు వేదములను తన ముద్దుమాటలలో చెప్పాడు. సూర్యచంద్రులీబాలుని నేత్రాలు. ఈ బాలుడే వటువుగా వచ్చి తప్పటడుగులు వేసే వయస్సులో భూమ్యాకాశాలను కొలిచినాడు. నేడు వేంకటాద్రిమీద తన హృదయవాసినిని కౌగిట కరగించుచున్నాడు.

ఉ॥ **నందుని బిడ్డడై పెరిగె నందవ్రజంబున, మఱ్ఱియాకుపై**
సుందర బాలుడే, పలికె సొంపగవేదము ముద్దుమాటలన్,
పొందుగమూడు పాదముల భూమినభంబుల కొల్చె బాలుడా!!
ఇందునె వేంకటేశునిగ ఇందిరనేచెను కౌగిటన్ భళా!!

భావోద్దేశ్యము :

నాటి (సృష్ట్యాదికాలపు) బాలుడు, ఈ నందగోపనందనుడే (శ్రీకృష్ణుడే). ఇక్కడ రేపల్లెలో యేచి (అతిశయించి) పెరిగెను (పెద్దవాడైనాడు).

పువ్వువలె మృదువైన మఱ్ఱియాకు పొత్తిళ్ళలో పవ్వళించ నేర్చినాడు. అంతకుపూర్వం ఈ బాలుడెవ్వడో యెవ్వరికీ తెలియదు. ముప్పంక (మూడువిధములైన) వేదములను ముద్దుమాటలు పలికే బాలునిగానే జగతికి అందించాడు. అసలు ఈతనికి యెవరు, దేనిని నేర్పగలరు?

ఆపైన ఈ బాలుడు తప్పటడుగులు వేస్తూ వెళ్ళి బలి చక్రవర్తినుండి మూడడుగుల దానము పొంది ధరణిని, నింగిని రెండు పాదాలతో ఆక్రమించి మూడవ అడుగుతో బలిని రసాతలమునకు అణచాడు. అంత నేర్పుగలవాడీ శిశువు. రెప్పలెత్తి చూడటం నేర్చిన ఈ శిశువు ఒక కన్ను సూర్యుడు. ఇంకొక కన్ను చంద్రుడు. ఒక కన్ను మూస్తే రాత్రి, ఒక కన్ను మూస్తే పగలు. ఇట్టి వానికి కొత్తగా ఇంకా నేర్పవలెనా?

ఈ బాలునికి మంచి వెన్నముద్దలు భుజించే వయసు వచ్చింది. అతిశయించి ఇప్పుడు ఆ వెన్ననే ఆరగించుట నేర్చినాడు. నేడు అంచితముగ (పూజనీయుడై) శ్రీవేంకటగిరిమీద పూని వెలసిన వాడై అప్పలప్పనుచు (భలే భలే అంటూ) తన నీడయై మెలిగే దివ్యకాంతను (అలమేల్మంగను) బిగికౌగలించి దించరాదనినట్లు తన వురముపై నిలిపినాడు.

సంఖ్య : II/379 రాగం : సాళంగనాట

కీర్తన : మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందు ముందే జయలిడి

10 **మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందు ముందే జయ లిడి**
దక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడే తానైనదేవునికి ॥పల్లవి॥

కరములు వే యవే కరములును భయం-
కరనఖాయుధములు కదలే వవే
సిరి దొడపై నదె సింహపునెమ్మో మదే
నరరూపు సగమదె నరసింహునికి ॥మొక్కరే॥

వంకరకోర లవె వజ్రపుదంతము లవె
సంకునుఁ జక్రము నిరువంకలా నవె
జంకెల నేత్రము లవె జడలు మూఁపున నవె
అంకె నభయహస్తము అదె నరహరికి ॥మొక్కరే॥

నిక్కినకర్ణము లవె నీలిమచ్చవుర మదె
చుక్కలమొలపూసల నొక్కరూ పదె
తొక్కినపాపము లవె తోడనే శ్రీవేంకటాద్రి
పక్కెరనరసింహపు ప్రళయసింహునికి ॥మొక్కరే॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య చెప్పిన తొలినాళ్ళ కీర్తన అని నా భావన. కీర్తన పల్లవిలోనే శ్రీవేంకటేశ్వరుడే తానై దక్కిన దేవుడు వీడే అనటంవలన ఇది ఆచార్యులవారి తొలినాళ్ళ కీర్తన అనిపించింది. నీలిమచ్చవురమువాడు అంటే ఉరముపై శ్రీవత్సము అనబడు నల్లని పుట్టుమచ్చ కలవాడని అర్థం. జంకెల నేత్రములంటే బెదరగొట్టే కళ్ళు అని అర్థం. కాబట్టి ఈ కీర్తన వివరన నల్లేరుపై బండి పోకడ అనుకోకండి.

తే.గీ॥ **మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందుముందె**
దక్కి శ్రీవేంకటేశుడే యెక్కుడైన
నారసింహుడు, తొడపైన నళినికాంత
తొక్కి పాపాలు వరమిచ్చు దొంతినితడు.

భావోద్దేశ్యము :

ఇల్లిదిగో (ఇదిగిదిగో) తిరుమల వీధుల వీధులలో వెన్నుడు పయనిస్తున్నాడు. ఈ రథోత్సవము కన్నులకు పండుగవలెనున్నది. చూచిన వారందరికి ధన్యత కూడా కలిగింది.

దేవదేవుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు అదిగో పావనమైన తన 'తేరు' నెక్కాడు. ఇక అసురమూకలు బెదరి బెంబేలెత్తాయి. త్రిదశులు (పుట్టుట, పెరుగుట, గిట్టుట అనే మూడు దశలు మాత్రమే) వున్న దేవతలు చెలరేగిరి (విజృంభించిరి). బండికండ్లు (రథచక్రములు) ఘనమైన శబ్దము చేస్తుంటే రథము కదిలినది. వీధుల వీధుల కాంతులు వెదజల్లుతూ తిరుతేరు సాగిపోవుచున్నది.

తిరుతేరు, దుష్టులందరు అణగునట్లు తేలిపోతున్నట్లు విజృంభించింది. చాలుకొని (వరుసగా) శిష్టులందరూ జయజయధ్వానములను జేసినారు. గాలికి రథముపైనున్న కేతనములు అల్లల్లాడుతున్నవి. వ్రేలాడే పూవు దండలు కదలాడుతుంటే తిరుతేరు వీధుల వీధులనేగుచున్నది.

ఈ పుడమిలో ధర్మము నిలబడగా పరమాత్ముని తిరుతేరు తావు చేరె (గమ్యస్థానము చేరినది). దేవి అలమేల్మంగ ఇష్టము వ్యక్తము చేయగా శ్రీవేంకటేశ్వరుడు సింగారాలతో మెరసినాడు. అనేకమైన విధములుగా వీధుల వీధులను పావనము చేసింది తిరుమలేశుని దివ్యరథము.

❊

సంఖ్య : II/279 రాగం : శ్రీరాగం

కీర్తన : సకలలోకనాథుడు జనార్దనుడితడు

11 సకలలోకనాథుఁడు జనార్దనుఁ డితఁడు
శుకయోగివంద్యునిసుజ్ఞాన మెంత ॥పల్లవి॥

మరునితండ్రికిని మతి చక్కఁదనమెంత
సిరిమగనిభాగ్యము చెప్ప నెంత
పురుషోత్తముఘనత పొగడఁగ నిఁక నెంత
గరిమ జలధిశాయి గంభీర మెంత ॥సకల॥

వేవేలు ముఖాలవానివిగ్రహము చెప్ప నెంత
భూవల్లభునివోరుపు పోలించ నెంత
వావిరి బ్రహ్మతండ్రికి వర్ణింప రాజస మెంత
యేవల్లఁ జక్రాయుధుని కెదురెంచ నెంత ॥సకల॥

అమితవరదునికి ఔదార్యగుణ మెంత
విమతాసురవైరివిక్రమ మెంత
మమతల నలమేలుమంగపతిసొబ గెంత
అమర శ్రీవేంకటేశుఆధిక్య మెంత ॥సకల॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య ఈ కీర్తనలో యేమి చెబుతున్నారో వినండి. జగన్నాథుడైన ఇతగాడు శుకయోగి ఆరాధించిన సుజ్ఞాని. ఈయన చక్కదనం, సంపద, ఘనత, గాంభీర్యము యెంతటివో యెవరు చెప్పగలరు? సహస్రముఖుడైన ఈ విశ్వరూపుని విగ్రహము, ఓర్పు, రాజసము, ప్రత్యర్థులెవరో యెవరు వూహించగలరు. ఈ దేవదేవుని ఔదార్యమెంతటిదో, పరాక్రమమెంతటిదో, అలమేల్మంగమెచ్చిన ఈతని సొబగు యెంతటిదో యెవరు చెప్పగలరు? అన్నీ అటుంచి ఈ శ్రీవేంకటేశ్వరుని అధికారమెంతటిదో యెవరైన చెప్పగలరా?

ఆ.వె॥ ఎవరు చెప్పగలరు యీతని విభవంబు
శుకుని స్తుతిని గొనిన సకల విభుడు
జ్ఞానమెంత తెలుప సాధ్యమగునె? వీడు
వెంకటేశ్వరుండు, విశ్వరూపి.

భావోద్దేశ్యము :

ఇతడు సకలలోకములకు నాథుడైన యేలిక. ఈ జనార్దనుని, శుకయోగి భాగవతమున బాగుగ స్తుతించినాడు. ఇతని సుజ్ఞానమెంతో యెవరు చెప్పగలరు?

ఇతగాడు స్వయంగా మన్మథుని కన్నతండ్రి. మరి వీనిచక్కదనమెంతయో యెవరు చెప్పగలరు? శ్రీమహాలక్ష్మికి మగడు కదా! ఇతనెంత భాగ్యవంతుడో యెవరు చెప్పగలరు? ఇతడు పురుషోత్తముడు. ఇక వీని ఘనత యెంతని పొగడగలము? ఈయన పవళించేది సముద్రముపైన ఇతని గాంభీర్యము యెంతో పొగడుట యెవ్వరివలనవుతుంది?

ఈ విశ్వరూపుని ముఖములు అనేకము. మరి ఇతని విగ్రహమిలా వుంటుందని యెవరు చెప్పగలరు? ఈతడు స్వయంగా భూదేవి భర్త. మరి ఇతగాని ఓర్పు యెంతో యెవరు చెప్పగలరు? విరించి అని ప్రసిద్ధికెక్కిన బ్రహ్మదేవుని తండ్రి ఇతడే. ఇతని రాజసమెంతని వర్ణించగలము? ఇతని ఆయుధము సుదర్శన చక్రము. ఈయననెవరు యెదిరించగలరు?

ఇతగాడు అనుగ్రహిస్తే అంతులేని వరాలనిస్తాడు. మరి వీని ఔదార్యమెంతో యెవరు చెప్పగలరు? విమత (దుర్మార్గులైన) రాక్షసులకు ఈతడు శత్రువు. వాళ్ళని నిర్జించాలంటే యెంత పరాక్రమవంతుడవ్వాలో వూహించగలమా? మమతల కోవెలయైన అలమేల్మంగ పతికి మమత యెంతో చెప్పగలమా? ఈయనే అమరిన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు. ఈయన యెంత అధికుడో యెవరైనా చెప్పగలరా?

సంఖ్య : IV/178 రాగం : ఆందోళి

కీర్తన : కన్నులపండుగలాయఁగన్నవారికందరికి

12 కన్నులపండుగలాయఁ గన్నవారికందరికి
వెన్నుఁడేఁగీ నిల్లిదివో వీధుల వీధులను ॥పల్లవి॥

అదె యెక్కెఁ దిరుతేరు అసురలు బెదరఁగ
త్రిదశులు చెలఁగఁగ దేవదేవుఁడు
కదలె బండికండ్లు ఘనమైన మ్రోఁతతోడ
వెదచల్లుఁ గాంతులతో వీధుల వీధులను ॥కన్ను॥

తోలి యాడీఁ దిరుతేరు దుష్టులెల్ల నణఁగఁగ
చాలుకొని శిష్టులెల్ల జయవెట్టఁగ
గాలికిఁ బడగలెల్లాఁ గడు నల్లాడఁగఁ జొచ్చె
వేలేటి పువుదండలతో వీధుల వీధులను ॥కన్ను॥

తావు చేరెఁ దిరుతేరు ధర్మములు నిలువఁగ
యీవల నలమేల్మంగ ఇచ్చగించఁగా
శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు శింగారాలు మెరసెను
వేవేలు విధముల వీధుల వీధులను ॥కన్ను॥178

ఉపోద్ఘాతము :

శ్రీవేంకటేశ్వరుని తిరుతేరు (పవిత్రరథము) తిరుమల వీధుల వీధులనేగి నిజభక్తులకు ఆ తేరులాగే భాగ్యము పొందిన వారికి మరుజన్మలేని మహద్భాగ్యాన్ని అందిస్తుంది. పరవశించిన అన్నమయ్య పాడిన కీర్తన నాస్వాదించి, తరించండి. ఇదివరలో చెప్పినట్లుగా నాబోటి అతి సామాన్యునికే కవితావేశం కట్టలు తెగుతుంది.

చం॥ మెరసెను వీధివీధి హరి మించెను గా తిరుతేరు చూడరో
వెరగున బారిరా అసురవీరులు, దేవతలెల్ల జయ్యనన్
ఒరిగిరి దుష్టులున్, చెలగియుర్విని శిష్టులకాలమొచ్చెరా
తిరుమలనాథునిన్ గొలిచి తేరును లాగని జన్మమే వృథా.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ దేవదేవా! నీవు ఆతురబంధుడవు (రోగపీడితులకు బంధువువంటి వాడవు) ఓ హరినారాయణా! కృష్ణా! నీవు మా మనస్సులలోని ఆలోచనలను గ్రహించగలవు. మమ్మందరిని మన్నించితివి.

ప్రభూ! నీ లీలలను యేమని వర్ణించను. ఆనాడు చనిపోయి దివికేగిన నీ గురుపుత్రుని పునర్జీవుని చేసి గురువు ఋణం తీర్చావు. గజేంద్రుని మకరిబారినుండి రక్షించావు. నరకుని పీడ నుంచి పదియారువేల మంది రాచకన్నెలను వదలించి వారి కోరికపై అందరిని పెండ్లాడినావు. ఈనాడు మమ్ము పుడమిపై పుట్టించి మా సేవలు పొందుతున్నావు.

ఆనాడు నేర్పుతో రుక్మిణిని ద్వారకకు తెచ్చినట్లు, ధీరుడవై ముని పుత్రులను దెచ్చినట్లు, భారమై శిలవలెనున్న అహల్యకు జీవమొసంగినావు. ఇన్ని చేసిన వాడివి నన్ను గారవించి (ఆదరించి) నావు. నాపై దయకలిగి నన్ను కృపజూచినావు.

ఆనాడు త్రేతాయుగంలో సీతను అపహరించిన రావణుని లంకను వానరసేనతో ముట్టడించి యుద్ధంలో రాక్షస నిర్మూలన జేసి ప్రేమతో సీతాదేవిని స్వీకరించితివి. ద్వాపరయుగంలో బాణాసురుని చెఱలోనున్న నీ మనుమడు అనిరుద్ధుని విడిపించి పరమశివుని భక్తుడైన బాణుని కుమార్తెతో అనిరుద్ధుని పరిణయం జరిపించావు. నేడు అంకెల (అధీనుడవైన) వేంకటేశ్వరుడవై, మా పాలిట కరుణించి నీదాసులమైన మమ్ము యేలితివి.

సంఖ్య : III/155 రాగం : శ్రీరాగం

కీర్తన : శరణు వేడెద యజ్ఞ సంభవ రామ

13 శరణు వేఁడెద యజ్ఞసంభవ రామ
అరసి రక్షించు మమ్ము నయోధ్యారామా. ॥పల్లవి॥

ధారుణిలో దశరథతనయ రామ
చేరినయహల్యను రక్షించినరామ
వారిధిబంధన కపివల్లభరామ
తారబ్రహ్మమైనసీతాపతిరామా. ॥శరణు॥

ఆదిత్యకులాంబుధిమృగాంకరామ।హర-
కోదండభంజనముచేకొనినరామ
వేదశాస్త్రపురాణాదివినుతరామ
ఆదిగొన్న తాటకాసంహార రామా. ॥శరణు॥

రావణునిభంజించినరాఘవ రామ
వావిరి విభీషణవరద రామా
సేవ నలమేల్మంగతో శ్రీవేంకటేశుఁడవై
యీవల దాసులనెల్లా నేలినట్టిరామా. ॥శరణు॥**155**

ఉపోద్ఘాతము :

ఇప్పుడు అన్నమయ్య వినిపించిన శ్రీరామనామ సంకీర్తననాస్వాదిద్దాము. యజ్ఞసంభవుడైన రామచంద్రునికి శరణాగతి చెబుతూ వేడుకొంటున్న భజన ఇది. ఓ అయోధ్యరామా! మమ్ము రక్షించవయ్యా! అంటున్నారు. సీతాపతియైన యీ రఘుకులేశుడే తారకబ్రహ్మ అని అంటున్నారు. వేదశాస్త్రపురాణములన్నీ వినుతించిన కోదండ దీక్షాదక్షుడంటున్నారు. నాటి రావణ భంజనుడే నేటి అలమేల్మంగా వల్లభుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడంటున్నారు. ఏమాత్రమూ సందిగ్ధతలేని శ్రీరామ భజన ఇది.

తే.గీ॥ వేడెదను యజ్ఞసంభవా! నేడు శరణు,
అరసి రక్షించు సాకేతపురనివాస!
రామచంద్రుని కీర్తించి రామరామ
అనగ వేంకటేశుడు బ్రోచు అవనిజనుల.

భావోద్దేశ్యము :

యజ్ఞమువలన సంభవించిన (పుట్టిన) ఓ శ్రీరామా! నిన్ను శరణువేడెదమయ్యా! ఓ అయోధ్యరామా! మమ్ము కరుణతో జూచి రక్షింపుము ప్రభూ!

ఓ శ్రీరామా! నీవు పుడమిలో దశరథ నందనునిగా ఆవిర్భవించినావు. విశ్వామిత్రుని దర్శకత్వంలో నీవు శిలవలె మారిన అహల్యను శాపవిముక్తురాలను చేసి రక్షించావు. కపిసేన అధినాయకుడవై సముద్రము మీద లంకకు వారధి (సేతువు) నిర్మించినావు. ఓ శ్రీరామా! సీతాపతివైన నీవే తారక బ్రహ్మమైనావు. కాశీనగరమున తుది శ్వాస విడచువారికి పరమశివుడు రామతారక మంత్రం పఠింపజేసి బ్రహ్మలోక ప్రాప్తినిస్తాడు.

ఆదిత్య (సూర్య) కులాంబుధి (వంశము అను సముద్రమున) పుట్టిన మృగాంక (చంద్రుడవైన) శ్రీరాముడివి. నీవు కోదండమను విల్లును యెల్లప్పుడు ధరించే దీక్షాదక్షుడవు. చతుర్వేదములు షట్శాస్త్రంబులు ఏకాదశ పురాణములు శ్లాఘించెడి శ్రీరాముడవు. ఆదికొన్న (దానవ సంహారాన్ని ఆరంభించిన) తాటకి అను రాక్షసిని సంహరించిన శ్రీరాముడవు.

రావణాసురుని నిర్జించిన రాఘవరాముడవు. వావిరి (ఉత్కృష్టముగా) విభీషణునికి అభయమొసగిన శ్రీరాముడవు. అలమేలుమంగ సేవించు వేంకటేశ్వరుడే నీవైన, శ్రీరామా! మాబోటి దాసులనెల్లవేళలా యేలితివి.

సంఖ్య : II/277 రాగం : గౌళ

కీర్తన : ఆతురబందుగుఁడవు హరినారాయణ కృష్ణ

14 ఆతురబందుగుఁడవు హరినారయణ కృష్ణ
మాతలఁ పెటిఁగి నీవే మన్నించితి విపుడు ॥పల్లవి॥

గురుకుమారులఁ దెచ్చుకొని రక్షించినయట్లు
ధరలో గజరాజు నుద్ధరించినట్లు
గరిమఁ జెరలుమాన్పి కాంతలఁ బెండ్లాడినట్లు
సిరులతో మముఁ దెచ్చి సేవలు గైకొంటివి ॥ఆతుర॥

నేరుపుననే రుకుమిణిదేవిఁ దెచ్చినయట్లు
ధీరత మునిపుత్రులఁ దెచ్చినయట్లు
భారమైనయహల్యాశాపము మానిపినయట్లు
గారవించి మము నేఁడు కరుణఁ జూచితివి ॥ఆతుర॥

లంక సాధించి సీతను లలిఁ జేకొనినయట్లు
తెంకికి ననిరుద్ధునిఁ దెచ్చినయట్లు
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నీదాసులమని
పొంకముగ మా పాలిటఁ బొసఁగి యేలితివి ॥ఆతుర॥

ఉపోద్ఘాతము :

ఆతురబంధువు అంటే రోగపీడితులై ఆతృతపడు వారికి బంధువు అని అర్థం. ఓ హరినారాయణ కృష్ణా! నీవు రోగార్తులకు బంధువువయ్యా! నీవెంతమందిని ఆదుకొన్నావో చెప్పనలవికాదు. చనిపోయిన గురుపుత్రుని బ్రతికించావు, గజరాజుని కాపాడావు, పదియారువేల రాచకన్నెలను రక్షించావు. రుక్మిణిని శిశుపాలుని బారిన పడకుండా పెండ్లాడావు. మునిపుత్రులను, అహల్యను, చెరనున్న సీతను రక్షించావు. నేడు వేంకటపతివై దాసులకు దిక్కు అయినావు అంటున్నారు అన్నమయ్య.

కం॥ ఆతుర బందుగుడీవే
మాతలపుల నెరిగి నీవె మన్నింతువుగా
బ్రోతువు ఆర్తులు దిక్కన
హే తిరుమలనాథ! నీవె యేలికవు ప్రభూ!

ఆ.వె॥ నీమహిమది యెంత, నీ చేతలింకెంత
నీదు మాయ దెలియరాదు దేవ!
ఎవరినెట్లు బ్రోతువెవ్వడెరుగజాలు
వేంకటేశ! దాసవిభుడవయ్య!

భావోద్దేశ్యము :

ఓ దేవదేవా! నీ మహిమ యెంతటిదో యెవరు చెప్పగలరు? నీవు చేసే చేతలెంత ఘనమైనవో యెవరు చెప్పగలరు? ధీమసమైన (ధైర్యవంతమైన) నీమాయలు తెలియరానివయ్యా.

ప్రభూ! నీ పాదతీర్థమును తన నెత్తిమీద మోసినవాడు వొకడు (నారాయణుని పాదములనుండి పుట్టిన గంగను శిరసున ధరించిన శివుడు). నీ పసిబిడ్డ కొడుకు వొకడు నీ బొడ్డులోంచి పుట్టాడు (బ్రహ్మదేవుడు). మరి వీరిద్దరికీ అధికుడైన దేవుడవు నీవే కదా! అట్టి నీవు ధర్మరాజుకు నీకంటే పెద్ద బావ అని మొక్కావు. ఇదేమి వింతయ్యా?

నీ లీల ఈ విశ్వమంతా నిండివున్నది. మరి వొక వంక చూస్తే సమస్త విశ్వమూ నీ పొట్టలోనే వున్నది. ఏ విధముగా చూచినా నీ పొట్టలో జగన్నాటకమంతా యెలా జరుగుతున్నదో అర్థం కాదు. నీ లీలే అర్థంకాని వారికి నీవెంతటి దైవమవో యెలా తెలుస్తుంది? అటువంటి నీవు రేపల్లెలో యెలా మట్టిలో పొరాడినావు?

ఇటు చూస్తే శ్రీదేవికీ భూదేవికీ (ఇద్దరికీ) నీవే మగనివి. వీరి సరసన శ్రీవేంకటేశ్వరుడవు నీవే. ప్రసిద్ధి చెందిన రాజసమున్న శ్రీమంతుడవు నీవే. నీవే అటువంటి దైవమవు. మరి ఇంతటి దేవుడవు నీ దాసులమైన మా చేతికెలా చిక్కితివయ్యా? నీ మహిమనందుకే యెవ్వరూ చెప్పలేరు.

❋

సంఖ్య : V/320 రాగం : సామంతం

కీర్తన : పడతి నిను దలచిపో పలుకడతడు

15 పడఁతి నినుఁదలచి పో పలుకఁడతఁడు. నీ–
వెడసినను బ్రాణంబులెరవులాతనికి ॥పల్లవి॥

వెడచల్లు నీ మోము వెన్నెలలఁ దలఁచిపో
పొదలు వెన్నెలబయటఁ బొలయఁడతఁడు
ముదిత నీ నెరులు దురుమును దలఁచిపో యతఁడు
కొదమతేంట్లఁ (టుల?) గనిన గుండె జల్లనును ॥పడఁతి॥

లలితాంగి నీ దేహలత దలఁచి పో యిపుడు
చెలఁగి వనమునకు విచ్చేయఁడతఁడు
వెలఁది నీమోవికావిరి దలఁచి పో యతఁడు
తలిరాకు గని గుండె తల్లడంబౌను ॥పడఁతి॥

కోమలిరొ నీయిట్లకూటములు దలఁచి పో
ప్రేమమితరములపైఁ బెట్టఁడతఁడు
దీమసపు వేంకటాధిపుఁడుగన యాతనికి
సామాన్యసరసతలు సరకుగావరయ ॥పడఁతి॥320

ఉపోద్ఘాతము :

భక్తి వైరాగ్య కీర్తనల సమ్మేళనంలో, ఈ శృంగార కీర్తనలు అడపాదడపా అన్నమయ్య కవితాచాతుర్యం చూపటానికి రావటం ఆ తిరుమలయ్య లీలయే కాబోలు. జగన్నాథుడు విరహవేదనతో సామాన్య సరసతలను సరకు చేయడట. లలితాంగి తలపున కొచ్చినప్పుడు పలుకడుపో! అంటున్నారు. ప్రాణములనుకూడా యెరువుసరుకుగానే భావిస్తున్నాడట. ఆమె దేహ సౌందర్యం తలచిన అతనికి గుండె తల్లడిల్లి పోతున్నదట. వెన్నెలవంటి ఆమె శోభ దలచి, ఆమె కూటమికై తపించి దేనిపైనా ప్రేమ కలగదతనికి. మన్మథుని తండ్రికి ఈ మదన తాపమేలనో?

ఉ॥ నిన్నుదలంచిపో, యతడు నెచ్చెలి! పల్కడు, ప్రాణముల్ భళీ
ఉన్నను యెంచడాయెనవియుర్విని శాశ్వతమైనవంచు, నీ
మన్నన ప్రేమలన్ దలచి మానిని! కూటమికై తపించు పో,
వెన్నుడు వేంకటేశ్వరుని వేదన జెప్పుట మాకు సాధ్యమా?

భావోద్దేశ్యము :

ఓ నెచ్చెలీ! నిన్ను దలచి ఇక అతడు మౌనముద్ర వహించినాడు పో! ఎవ్వరితోను పలుకుటయే మానెను. నీవు యెడసినను (దూరమైనను) ఆతనికి ప్రాణములు యెరవులే (చేబదులువలె అశాశ్వతమైనవే)

నీ వదనము వెదజల్లెడి లేవెన్నెలల దలపోసి అతగాడు వెన్నెలలో బయట ఒలయడు (ప్రవేశించడు). ఓ ముదితా! నీ నీలికేశపాశముతో చుట్టిన నీ కొప్పును తలపోయుచు అతగాడు, కొదమ తేటులను (గండుతుమ్మెదలను చూచి) నీ తురుము గుర్తుకు వచ్చి ఆతని గుండె జల్లనుచున్నది. జగన్నాథునికి ఈ వేదన యేలనమ్మా?

ఓ లలితాంగీ! నీ లతవంటి దేహము తలపునకు వచ్చినదంటే పో! ఇక అతగాని వింత ప్రవర్తన నేమందును? ఇప్పుడు ఉద్యానవనములకు పోవుటయే త్యజించినాడమ్మా! ఓ వెలదీ! నీ మోవి, కావిరి (లే-నలుపు అరుణిమ) స్మృతికి వచ్చిందంటే పో! అతడు లేత చిగురాకులను చూచినాడంటే గుండె తల్లడంబౌను (తల్లడిల్లిపోతోందమ్మా!)

ఓ కోమలీ! ఇట్లా నీ కూటమి తలపున మెఱసినదంటే పో! అతగాడు తన ప్రేమను దేవిపైనను బెట్టడు. కాని అతగాడెవ్వరనుకొన్నావు? దీమసపు (ధీరోదాత్తుడైన) శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు. కాబట్టి ఆతనికి జనసామాన్యుల శృంగారము తరచిచూస్తే లెక్కేమిటి. దేవి ప్రేమ స్వామికి ఆత్మ పరమాత్మల సంయోగము.

సంఖ్య : III/76 రాగం : లలిత

కీర్తన : నీమహి మది యెంత నీవు చేసేచేతలెంత

16 నీమహి మది యెంత నీవు చేసేచేఁత లెంత
దీమసపునీమాయలు తెలియరాదయ్యా. ॥పల్లవి॥

నీపాదతీర్థము నెత్తి మోచె నొకఁడు
పూఁపకొడుకై యొకఁడు బొడ్డునఁ బుట్టె
యేపున నింతటివారి కెక్కుడైనదైవమవు
మోపుచు ధర్మరాజుకు మొక్కుటెట్టయ్యా ॥నీమ॥

నీలీల జగమెల్లా నిండియున్న దొకవంక-
నోలి నీలో లోకా లున్నవొకవంక
యేలీలఁ జూచినాను యింతటిదైవమవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బారాడితి వెట్టయ్యా. ॥నీమ॥

శ్రీసతికి మగఁడవు భూసతికి మగఁడవు
యీసరుస శ్రీవేంకటేశుఁడవు
రాసికెక్కి నీవింతటిరాజసపుదైవమవు
దాసులము మాకెట్ల దక్కితివయ్యా. ॥సీమ॥76

ఉపోద్ఘాతము :

శ్రీవేంకటేశ్వరుడే మాయామానుషవేషధారియైన శ్రీకృష్ణుడని ప్రతిపాదిస్తూ కీర్తిస్తున్నారు అన్నమచార్యులవారు. నీ మహిమ ఇంత, నీ చేతలింత గొప్పవి అని అవధులెవరేర్పరచగలరు? అతిశయించిన నీ మాయలను గ్రహించుట మాకు సాధ్యమా? హరునికి విరించికి కూడా నీ మాయ అర్థం కాలేదు. మరి అంతటి వాడివి ధర్మరాజుకి నీకంటె పెద్ద బావగారిగా పాదాభివందనం చేశావు. లోకాలబ్బురపడే లీలలు చూపినవాడివి రేపల్లెలో మన్నులో పొరాడావు. సిరుల శ్రీదేవి వనరుల వసుంధరకూ మగనివి. అంతటివాడివి నీ దాసులైన మాకు దక్కావు అంటున్నారు.

ఆ.వె॥ వెఱ్ఱివాడనైతి వెఱ్ఱివా నీవునూ
దయను జూడదగనె? దైవరాయ!
మతిచెడినది నాకు సుతులును సతులొద్దు
లెంకనయ్య శరణు వేంకటేశ!

భావోద్దేశ్యము :

దైవమా! ఓ దైవమా! నన్ను దయజూడరాదా? పోనీ నేను వెఱ్ఱివాడినని అనుకొందాము. మరి యేరికోరి నన్ను సృష్టించిన నీవెంత వెఱ్ఱివాడివి?

నేను వెఱ్ఱివాడినని అంగీకరించాను. నీవు నన్ను పుట్టించావు. మరి యెటువంటి పుట్టుకనిచ్చావు. మా అమ్మ చనుబాలను ఆమె నెత్తురు త్రాగినట్లు త్రాగాను, నేను. ఏమి నోచానోగాని యెంత హేయమైన బ్రతుకు గడిపాను. నామలమూత్రాలలో నేనేపడి ఆ కంపు భరిస్తూ యెవరో శుభపరిస్తేగాలి వీలులేని స్థితిలో బ్రతికాను. ఇంతా చేసి నేనెవరినో యెక్కడనుంచి వచ్చానో తెలియను. ఇక నిన్నెట్లెరుగుదును దేవా!

పుట్టుక తెలియని నాకు చావు అంటే తగని భయం. కాని నేను పెట్టుకొన్న లంపటాలైన నా స్నేహితులను, ఆప్తులను, బంధువులను విడువలేను. వారంటే నాకు వేసట (విసుగు) కలుగుటలేదు. అదేమి వింతయోకాని వున్న ఒక్క మొగముతోనే ఏడుపూ ప్రదర్సిస్తాను, నవ్వూ ప్రదర్సిస్తాను. అనేక విషయాలపై తగులుకొంటాను. నీగురించి ఆలోచన నాకున్నదా? లేదు దేవా! లేదు.

కొంత మతి భ్రమించినవాడిలాగా నీవు సృష్టించి ఇచ్చిన ఈ భూమిలో కొంత నా"రాజ్యము" అనుకొంటుంటాను. సతులు, సుతులు అనుకొంటూ సంసార సాగరములో మునిగిపోయాను. ఆంతమున శ్రీవేంకటేశుడే నాకు గతియైనాడు. కాని నీవే నేనని గ్రహించలేకున్నాను. ఏమి "బాఁతి" (భ్రాంతిని) పెట్టావు ప్రభూ!

సంఖ్య : III/566 రాగం : దేవగాంధారి

కీర్తన : మాయామోహము మానదిది

17 మాయామోహము మానదిది
శ్రీయచ్యుత నీచిత్తమే కలది. ॥పల్లవి॥

యెంతవెలుఁగునకు నంతేచీఁకటి
యెంత సంపదకు నంతాపద
అంతటా నౌషధ మపథ్యమును సరి
వింతే మిగిలెను వేసటే కలది. ॥మాయా॥

చేసినకూలికి జీతమునకు సరి
పూసినకర్మభోగము సరి
వాసులజన్మము వడి మరణము సరి
ఆసల మిగిలిన దలపే కలది. ॥మాయా॥

మొలచినదేహము ముదియుటకును సరి
తలఁచినదైవము తనలోను
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీ కరుణ-
గలిగినమాకెల్ల ఘనతే కలది. ॥మాయా॥566

ఉపోద్ఘాతము :

మానవుని జీవితకాలంలో వాడిని మోహము వదిలిపెట్టదు. మాయలోనే పడికొట్టుమిట్టాడుతుంటాడు. ఇదంతా దేనివల్ల జరుగుతున్నది? శ్రీ అచ్యుతుడు మానవునికి మనస్సు అనేదాన్ని అంటగట్టాడు. అది కలుగుట చేత ఈ చిక్కులు కలుగుతున్నాయి అంటున్నారు అన్నమయ్య. ఈ ప్రపంచంలో యెంత వెలుగుందో అంతే చీకటివుంది. ఎంత సంపదుంటే అంత ఆపదవుంటుంది. ఎంత కూలిచేస్తే అంతే జీతం దొరుకుతుంది. ఎంత మంచి కర్మజేస్తే అంత భోగము దక్కుతుంది. దేమము యెంత బలిష్టమైనదైనా ముసలితనము వచ్చిందంటే ఆ బలం మటుమాయమవుతుంది. శ్రీవేంకటేశుడి కరుణ వుంటే ఘనత దానంతటదే కలుగుతుంది.

కం॥ మాయామోహము మానదు
శ్రీయచ్యుతకలదు నీదు చిత్తంబెటులో
యేయెడ మంచిజరుగునో
ఆయెడ చెడుకద్దు తిరుమలయ్యా! సమమే.

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీఅచ్యుతుడు కల్పించిన మాయవలన మానవునికి మోహము కలుగుతుంటుంది. దానివల్ల వాడికి ద్వంద్వ భావములు కలుగుతాయి. ఈ మాయ యెన్నటికి మానదు. నీవు ఇచ్చిన చిత్తమే (మనస్సే) కలది (ఇదంతా చేయిస్తుంది).

ఈ సృష్టిలో యెంత వెలుగున్నదో అంతే చీకటి వున్నది. మనకి ఎంత సంపద వుంటుందో అంతే ఆపదకూడా వుంటుంది. మనము యెంత ఔషధం తీసికొంటామో అంతే అపథ్యం చేస్తుంటాం. అందుకే రోగము యెన్నటికీ పూర్తిగా తగ్గదు. చివరికి ఇదంతా వింతలాగే మిగులుతుంది. వేసటే (అలుపు మాత్రమే) కలదు.

ఎంత కూలి చేస్తే అంతే జీతం దొరుకుతుంది. ఎంత సత్కర్మ చేస్తే అంత భోగము (సుఖము) దక్కుతుంది. ఎన్నిసార్లు పుట్టుక వస్తే అన్నిసార్లు చావూ వస్తుంది. ఎన్ని ఆశలు మనస్సులో నిలిచిపోతే అన్ని ఆలోచనలు మిగిలిపోతాయి.

పెరిగి పెద్దదవుతున్న దేహము ముసలిదై వడిలిపోవటంతో సరి. మనం తలుచుకొనే దైవము మనలోనే వున్నాడు. ఇదంతా తెలియని వారిని సైతం అనుగ్రహించడానికి వెలసిన శ్రీవేంకటేశ్వరా! నీ కరుణను పొందిన మాకెల్లా ఘనతే కలుగుతుంది.

✲

సంఖ్య : III/171 రాగం : ముఖారి

కీర్తన : దైవమా వోదైవమా నన్ను దయజూడదగదా

18 దైవమా వోదైవమా నన్ను దయఁజూడఁదగదా
నే వెట్టివాఁడనైతే నీవు వెట్టివా. ॥పల్లవి॥

చవిగొంటి నెత్తురెల్లా చన్నుఁబాలనుచు నేను
భువిఁ దొల్లే నోచితి పుట్టే నంటాను
యివల గడుపులోన హేయమౌతాఁ గూడవుతా
నివిరి న న్నెరఁగను ని న్నెరిఁగేనా ॥దైవ॥

మొగిఁ జావుకు వెరతు ముందర గాన నేను
వెగటులంపటమైతే వేసరుకొందు
వగపును నగవును పడి నొక్కమొకమందే
తగులైనవాఁడ నీపైతలఁపు నాకున్నదా. ॥దైవ॥

మతి భ్రమసితిఁ గొంత మన్ను నాకు రాజ్యమని
సతులంటా సుతులంటా సంసారినైతి
గతియై శ్రీవేంకటేశ కాచితి వింతటిలోనే
యితరుఁడ నింతే నీకు నేమి బాఁతి నేను. ॥దైవ॥**171**

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య తెగ విసిగిపోయి దేవదేవునే యేమంటున్నారో చూడండి. సరే! నేనంటే ఒక వెట్టివాడను. కాని నీవు దేవదేవుడవే. నీవూ వెట్టివాడివా యేమి? నా జీవితంలో విసిగిపోయాను. నీవు ఆమాత్రం నామీద కరుణ చూపించలేవా? మా అమ్మ నెత్తురునంతా చనుబాలుగా త్రాగేశాను. ఆమె తిన్న ఆహారం నేనూ తిన్నాను. మలమూత్రాలకంపు భరించాను. పుట్టానోలేదో చావంటే భయం. ఎన్ని జతపడితే అన్ని లంపటాలు తగిలించుకొన్నాను. నేనెవరో నాకే తెలియదు. ఇక నిన్నేం తెలుసుకొంటాను? అంతా నారాజ్యము అని భ్రమిస్తున్నది 'మన్ను' మాత్రమే. సతీసుతులు నాకు నిన్న లేరు. రేపు నేను వారికుండను. మరి యేమిటీ బాఁతి? (భ్రాంతి)

కం॥ ఐనది ఔకద! కానిది

కానేరదు, మాయలన్ని ఘనమగుమహిమల్

మానుపరాదివి శౌరీ!

పూనిచి నీదాసజనులె పోల్చెదరయ్యా!

భావోద్దేశ్యము :

అయ్యేదేదో అవుతుంది. కానిదేదో కానేకాదు. ఇదంతా శ్రీహరి లీలా చిద్విలాసము. ఇది మాన్పలేనిది, మాన్పరానిది. ఈ మాయ నెవరు అతిక్రమించగలరయ్యా!

ఈ జీవి పుట్టే పుట్టుకలు యెన్నిలేవు? పోయే చావులు యెన్నిలేవు. అద్దెకు తెచ్చుకొన్న యెన్ని రకాల దేహాలనుద్ధరించాడో యెవరు చెప్పగలరు? గట్టిగా తెలుసుకొందామనుకొంటే అన్నీ కలలోని సంగతుల్లా గడచిపోతాయి. ఇది అంతా శ్రీహరి మాయ. మేము దీనిని గ్రహించాలని ఆరాటపడటం శుద్ధ దండుగ కదా!

ఏ జీవియైనా సుఖదుఃఖాలు అనుభవించి తీరవలసిందే. సుడి వంటి వాటినెవ్వరూ మాన్పలేరు. మళ్ళీ వీటిలో గడిపివేసినవెన్ని? గడపవలసినవి యెన్ని? ఈ లెక్క చెప్పగలగిన మొనగాడెవరయ్యా? ఎడపుల (యెడతెగని) ఈ రెండూ (సుఖము, దుఃఖము) యెండ నీడల్లాగా జంటగానే వుంటాయి. అందుజేత మాకు వీటిని అనుభవించక తప్పుట లేదు.

ఒక జీవి తన జీవితములో కోరినవి యెన్ని లేవు చెప్పండి. ఈ కోరికలలో యెన్ని కోరదగినవి, యెన్ని కోరరానివి వుంటాయి. ఈ లెక్క తేల్చగల మొనగాడెవడయ్యా? తీరని సంపద వుంటే కాని ఈ తెందేపలు (అంతులేని ఆశలు) తీరే అవకాశమే లేదు. అయితే, ఈ పుడమిలో శ్రీవేంకటేశ్వరుని దాసులు మాత్రమే ఈ మాయలను అధిగమించగలరు. ఆయనే లేకపోతే ఇక వారిగతేమిటో?

సంఖ్య : III/318 రాగం : బౌళి

కీర్తన : కన్నదేటిదో విన్నదేటిదో కాగలదిక నేదో

19 కన్న దేఁటిదో విన్న దేఁటిదో కాఁగలదిఁక నేదో

నన్నుం గానను నిన్నుం గానను నడుము బట్టబయలు. ॥పల్లవి॥

నీమాయమహిమో నే నేరనికడమో

భూమిలోన నీవున్నాఁడవు నాపుట్టుగులుఁ గలవు

యేమి గాఁగలనో యింకా మీఁదట నిటకతొల్లి యేమైతినో

సోమార్కులవుదయాస్తమయంబులు చూచుచున్నాఁడను నేను ॥కన్న॥

జ్ఞానము నీవో అజ్ఞానంబే బలువో

నీనామంబులు అనంతకోట్లు నిలుకడ గాఁగాను

కానఁగల యీ ప్రపంచమెల్లా కలయో యిది నిజమో

కానరాని యీ ముక్కుననూర్పులు కాలముఁగొలచేటికుంచములు ॥కన్న॥

నీకు నీవే నను దయ దలఁచితివో నేనాచార్యుని నమ్మితినో

కైకొని నాయంతర్యామివి నినుఁ గంటి నిపుడే నేను

శ్రీకాంతుఁడ వోశ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైకుంఠమే యీజగము

యేకడ చూచిన నీదాసులు నాయెదుటనే వున్నారు. ॥కన్న॥318

ఉపోద్ఘాతము :

మానవుని ఇంద్రియజ్ఞానము పరిమితము. వీడికి పరమాత్ముని గురించి తెలిసినది పరిమితము. వీడి పుట్టుక వీడికే తెలియదు; గిట్టుటా తెలియదు; మధ్యలో జరిగేవే వీడికి తెలిసింది. అజ్ఞానంలో మగ్గినన్నాళ్ళూ జ్ఞానం కోసం ప్రయత్నించడు. ఈ ప్రపంచము కలయో నిజమో తెలియని భ్రమకులోనౌతుంటాడు. వానికి అదృష్టం హరికృపవలె వరిస్తుంది. శ్రీహరి దాసులే తనవారని వారి సేవలో హరినెరిగి ధన్యుడౌతాడు. లేకుంటే, మళ్ళీ పుట్టుక మళ్ళీ చచ్చుట ఈ పీడ తప్పదుగాక తప్పదు. ఈ కీర్తన అర్థంకావాలంటే కష్టమే.

ఉ॥ కన్నదదేటిదో? అవలకాగలదేటిదొ విన్నదేటిదో?
నన్నునెరింగి కాననిక నా తరమా నినుగాన? మధ్యలో
వున్నజగంబు జూచితిని వోజ నెరుంగను నీదుమాయలన్
వెన్నుడ వేంకటేశ్వరుడ! విశ్వవిజేతలు శౌరిదాసులే.

ఓజ : స్వభావము

భావోద్దేశ్యము :

ఈ కన్నుల శక్తి పరిమితం. చెవులశక్తీ పరిమితమే. మరుక్షణమున యేమి జరుగనున్నదో యెవరికీ పూర్తిగా తెలియదు. నన్ను నేను తెలుసుకోలేకపోయాను. మరి పరమాత్ముడవైన నిన్నెట్లు తెలియగలను? నాకు తెలిసిందేమిటయ్యా! అంటే ఈ నడుమ బట్టబయలవుతున్న కొద్దిపాటి ప్రపంచము.

నీ మాయామహిమవల్లనో నేనెరుగని కడమో (కొఱతయో)? భూమిమీద నీవూ వున్నావు, నా పుట్టుకలూ నిజమే. అయినా, ఈ జన్మలో నేనేమవుతానో, ఇంతకు పూర్వజన్మలో యేమైనానో తెలిసినవాడినా అంటే, అదీ లేదు. నేను నిశ్చయంగా తెలిసిందేమంటే సూర్యచంద్రుల ద్వారా వచ్చిన వెలుగు చీకట్లను. నేను వాటిని చేయలేదు. మరి నీవుగాక ఇంకెవరు చేశారు?

నిన్ను దెలియుటే జ్ఞానము. నిన్ను తెలియక బోవుట అజ్ఞానము. అది యెంత బలమైనదంటే. నీ నామములనంతము. నాకు నిలకడే సరిగ్గా లేదు. నాయెదుట కనబడు ఈ ప్రపంచము కలయో నిజమో అర్థంకాని వైవిధ్యభరితము. నా "ముక్కు" నేను చూడలేను. కాని ఒకటి తెలుసుకున్నాను. ఈ ముక్కుద్వారానే శ్వాస లోపలికి పోతోంది, బయటకు వస్తోంది. ఈ శ్వాసను లోపలికి తీసికొంటున్నదెవరు? బయటకు పంపిస్తున్నదెవరు? నేననుకొంటున్నాను, కాని నేను కాదు. నేనేతై దానినెన్నటికీ ఆపను కదా!

అట్లాంటి అయోమయంలో నేనుంటే నాపై నీకే దయగలిగినదేమో మా ఆచార్యునిపై నాకు నమ్మకం కలిగించావు. ఆయన చేసిన జ్ఞానబోధవల్ల నీవే అంతర్యామివలె నాలో వున్నావని తెలిసికొన్నాను. ఓ శ్రీకాంతుడా! ఓ శ్రీవేంకటేశ్వరుడా! నీ శ్రీవైకుంఠమే ఈ తిరుమల శిఖరాలపైనున్నది ఇక్కడ అందరూ నీ దాసులే. నేనెటుచూచినా వారి రూపంలో నీవు నాయెదుటనే వున్నావు.

సంఖ్య : III/9 రాగం : వరాళి

కీర్తన : ఐనదయ్యీ గానిదెల్లా నటు గాకుండితే మానీ

20 ఐనదయ్యీఁ గానిదెల్లా నటు గాకుండితే మానీ
మానుపరా దివి హరిమాయామహిమలు ॥పల్లవి॥

పుట్టేటి వెన్ని లేవు పోయేటి వెన్ని లేవు
వెట్టిదేహాలు మోచినవెడజీవులు
గట్టిగాఁ తెలుసుకొంటే కలలోనివంటి దింతే
పట్టి ఇందుకుఁగా నేల బడలేమో నేము ॥ఐన॥

కడచిన వెన్ని లేవు కాచుకున్న వెన్ని లేవు
సుడిగొన్నతనలోనిసుఖదుఃఖాలు
యెడపుల నివి రెండు యెండనీడవంటి వింతే
కడనుండి నేమేలకరఁగేమో నేము. ॥ఐన॥

కోరినవి యెన్ని లేవు కోరఁగల వెన్ని లేవు
తీరనిసంపదలతో తెందేపలు
ధారుణి శ్రీవేంకటేశుదాసులమై యిన్నియును
చేరి కైకొంటిమి యేమిసేసేమో నేము. ॥ఐన॥**9**

ఉపోద్ఘాతము :

ఈ అధ్యాత్మ కీర్తనలో అన్నమయ్య శ్రీహరి మాయామహిమలను ప్రశంసిస్తున్నారు. ఈ జీవులు యెన్ని పుట్టుకలను పొందుతారో యెన్ని దేహాలు ధరిస్తారో యెవరు చెప్పగలరయ్యా వీడి కోసం యెన్ని సుఖదుఃఖాలు గడచిపోయినవి, యెన్ని రాబోతున్నాయి తెలిసిన వారెవరన్నా వున్నారా? వీడు ఒక్క పుట్టుకలోనే యెన్ని కోరుకొన్నాడు? కోరలేనివి ఎన్ని కోరాలనుకొని తపించాడు? ఈ కోరికలన్నీ తీరాలంటే అనంతమైన సంపదుండాలి. మరి అంత సిరిగలవారు హరిదాసులు కాక వేరెవరుంటారు?

తే.గీ.॥ ఆ విరించికి శివునికి ఆదిమూర్తి
వికట కురుపతి పాలిటి విశ్వరూపి
అన్నిబ్రహ్మాండకోట్లకు కన్నతండ్రి,
వెదకి వరముల నొసగెడి వేంకటపతి.

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీవేంకటగిరి మీద నెలకొన్న ఇతగాడే అన్ని రూపములను దాల్చి ఇలలో దుష్టశిక్షణ, శిష్ట రక్షణ చేసినాడు. ఇతడే కౌరవులకు విశ్వరూపము చూపి తానే పరమ్మానని చాటినాడు. (వారు వినలేదు, అది వారి దౌర్భాగ్యము).

ఇతడు త్రిపురాసురులనంతముచేసిన తీవ్ర బాణము చపల స్వభావముగల బాణాసురునిపాలి చక్రధారి విష్ణువు. ఇతడు విపరీతముగా స్తంభమున వెలసి హిరణ్యకశిపుని వధించిన వీరనరసింహుడు. భస్మాసురుని భస్మము చేసిన యమదండము వీడే.

భూమిక్రింద లోకమైన రసాతలమునకు బలిని అణగద్రొక్కినా అతని దాతృత్వానికి మెచ్చి దానికి కావలివానిగా మారిన ధర్మమూర్తియే వీడు. పరశురాముని గర్వభంగము చేసిన ప్రళయమారుతము రామచంద్రుడితడే. శ్రీకృష్ణుడై అతిశయించిన నరకాసురుని పాలిటి ఉరమని పిడుగై వాని పీడతొలగించాడు. వీడు దురమున (రణరంగమున) తననెదిరించిన కోట్లాది దానవులను తుదముట్టించిన ధూమకేతువు (తోకచుక్క) వీడే.

అదిగో ఆ తిరుమల నాయకుడే విరించి (బ్రహ్మదేవునికి) రుద్రునికి (శివునికి) ఆదిమూర్తి అయిన పరమాత్ముడు. తనను శ్రద్ధగా కొలిచిన ఆశ్రితులపాలిటి అభీష్టప్రదాతయైన పారిజాతవృక్షము వీడే. అభేద్యమైన బ్రహ్మాండ కోట్లకు కన్నతండ్రి ఈ శ్రీహరియే. తన దాసులకు వెదకి వెదకి మరీ వరములొసగే శ్రీవేంకటేశ్వరుడు వీడే. వీనిని శరణనండి.

సంఖ్య : XXIVV/XXI   రాగం : వలజి

కీర్తన : వీణ వాయించెనే అలమేలు మంగమ్మ

21 వీణ వాయించెనే అలమేలు మంగమ్మ
వేణుగాన విలోలుఁడైన వేంకటేశునొద్ద ॥పల్లవి॥

కురులు మెల్లన జాఱఁగ సన్నజాజి -
విరులు జల్లన రాలఁగ
కరకంకణంబులు ఘల్లని మ్రోయఁగ
మరువైన వజ్రాల మెరుగు తూలాడఁగ ॥వీణ॥

సందిటి దండలు కదలఁగాను ఆణిముత్యాల -
సరులు ఉయ్యాల లూఁగఁగాను
అందమై పాలిండ్లను అలఁదిన కుంకుమ
గంధము చెమటచే ౘకరఁగి ఘమఘమనగా ॥వీణ॥

ఘన నయనములు... మెరయంగా వింతరాగ -
మును ముద్దులు కులుకఁగా
ఘన నిభవేణి జంత్ర గాత్రము మెరయగా
వినెడి శ్రీవేంకటేశుల వీనుల విందుగా ॥వీణ॥

ఉపోద్ఘాతము :

ఎంత మనోహరమైన దృశ్యాన్ని అన్నమయ్య ఆవిష్కరిస్తున్నారో జ్ఞాననేత్రంతో అనుభూతిచెంది ఆ నంద కాంశ సంభూతుని పొగడండి. సంపెంగలు మూటగట్టిన వస్త్రానికి కూడ సుగంధమబ్బినట్లు పదకవితా పితామహుని విభావరి నాబోటి అనామకుని విశ్లేషణ కూడా మన్నన పాత్రత నొందింది. వేణుగానలోలుడైన శ్రీవేంకటపతిని తన వీణావాదన నిపుణతతో అలమేలుమంగమ్మ అలరించిందట. ఆమె సొబగులు ఆ ఘన నిభవేణికి తోడైన జంత్రగాత్ర విభావరి తిరుమలేశునిచేత సెహబాస్ అనిపించిందట.

తే.గీ॥ వీణ వాయించెనీ అలివేణి మంగ
వేణుగాన విలోలుడు వేంకటేశు –
నొద్ద, జంత్ర గాత్రపు జోడి నోలలాడి
కళల కలికిని మెచ్చె వేంకటవిభుండు.

భావోద్దేశ్యము :

ఈ అలమేలు మంగమ్మ వీణవాయించినది. వేణుగానలోలుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరుడి వద్ద జరిపిన ఆ సంగీత విభావరి ఆ ఏడుకొండలవాని మనస్సును, మురిపించింది. అందుకు ఇంకొక కారణం కూడా వున్నది. ఏమిటది?

ఆ వీణావాదనలో నిమగ్నమైన ఆ దేవి కురులు మెల్లగా జారిపోయాయి. కొప్పులోని సన్నజాజిపూలు జలజలా రాలజొచ్చినవి. వీణవాదనకు, లయగా దేవి కరములలోని కంకణరవములు మేళవించినవి. మరువైన (మరువైన అంటే సుందరమైన) వజ్రాల మెరుగు, తూలాడగ (చలించగా) దేవి చేతివేళ్ళు వీణపై నర్తించినవి.

ఆ దేవి సందిటి దండలు (దండ కడియాలు) కదలాడుతుంటే ఆమె మెడలోని ముత్యాలదండలు ఉయ్యాలలూగుచున్నవి. అందమైన పాలిండ్లనలదిన పరిమిళ భరిత కుంకుమ స్వేదమునకు తోడై ఘుమఘుమలాడినది. ఇవి శ్రీవిభుని మనసు దోచినవి కాబోలు.

తన విభుని మురిపెమును చూచిన దేవి విప్పారిన కనులు మెఱసినవి. వింతగా ఆమె రాగమునకు అనురాగముతొాడై ముద్దుగా ఆ దేవి కులికినది. ఘనమైన కేశపాశము మెఱసినట్లే జంత్ర వాయిద్యములు గాత్ర సమ్మేళనముతో మురిపించగా శ్రీవేంకటేశ్వరుని వీనులకు “వినెడి విందు” విరిసినది.

❊

సంఖ్య : XXVII/XXIII రాగం : మధ్యమావతి

కీర్తన : వీడే నెలకొన్నాడు శ్రీవేంకటగిరి మీద

22 వీడే నెలకొన్నాడు శ్రీవేంకటగిరి మీద
వీడే కౌరవుల పాలిటికీ విశ్వరూపుడితడు ॥పల్లవి॥

త్రిపురంబులపై వ్రాలిన ఆఘన తీవ్ర బాణమితడు
చపలపు బాణుని మర్మభేదియగు చక్రధరుడితడు
విపరీతము కంబముతో వెలసిన వీరసింహమితడు
కపటపు భస్మాసురుని పాలిటికి కాలదండమితడు ॥వీడే॥

ధరణి కింద బలినణిచిన ఆపాలే(తా)ళ భేదియితడు
పరశురాముని గర్వము నణచిన ప్రళయ వాయువితడు
ఒరసిన నరకాసురుని పాలిటికి ఉరుమని పిడుగితడు
దురమున నెదరిన దనుజ కోటులకు ధూమకేతువితడు ॥వీడే॥

అదిగో విధిరుద్రాదుల కెల్లను ఆదిమూల మితడు
పదిలముగా తను గొలిచిన ఆశ్రిత పారిజాతమితడు
కదలని ఆ బ్రహ్మాండ కోటులకు కన్నతండ్రి యితడు
వెదకి వెదకి వరము లొసంగెడి వేంకటపతి యితడు ॥వీడే॥

ఉపోద్ఘాతము :

ఇంత చక్కటి అన్నమయ్య కీర్తనకు అంతే చక్కటి సీస పద్యం తోడై ఆ కోనేటిరాయని కొలువును అలరిస్తుందని నా ఆశ. తండ్రీ! ఇది నీ వైభవమేనయ్యా!!

సీ॥ త్రిపురాలుగూల్చిన తీవ్ర బాణము వీడు
చపల బాణుని పాలిచక్రధరుడు
కంభాన వెలసిన ఘననారసింహము
భస్మాసురుని జేసె భస్మరాసి
బలిని త్రొక్కినయట్టి పాతాళభేది, ఆ
పరశురాముని పాలి ప్రళయమితడు
నరకుని పాలిటి ఉరుములేని పిడుగు
ధూర్తులు దనుజుల ధూమకేతు

కం॥ దశరథ నందన రామా!
దశకంఠుని దనుజమూకఁ దరిగితివి నమో
పశుపతి ధనుస్సు విరుగగ
దిశలెల్లా పొగిడె నిన్ను తిరుమల రామా!

భావోద్దేశ్యము :

ఓ దశరథనందనుడవైన శ్రీరామచంద్రా నీకు నమోవాకములు. కమనీయ్యయాగ భాగకర్తా (మనోహరమైన అశ్వమేధయాగమును చేసి ఫలమును దేశప్రజలకు దానము చేసినవాడా...) శ్రీరామా!

కాకుత్థ్సకులసంజాతుడవైన రామా! కౌసల్యాదేవి యొక్క సుపుత్రుడవైన శ్రీరామచంద్రా! శ్రీకరగుణోన్నత (మంగళప్రదమైన గుణములతో ఉన్నతుడవైన శ్రీరామచంద్రా! నీకు నమోవాకములు. కాకాసురుడు చేసిన నేరముచేత అతనికి వైరి అయిన రామా! కౌశికునికి (విశ్వామిత్రునికి) వత్సల (శిష్యుడమైన) రామా! భీకర రక్కసియైన తాటకి అనబడు దానిని సంహరించుటచే ప్రసిద్ధికెక్కిన శ్రీరామా! నీకు నమోవాకములు.

ఓ శ్రీరామా! నీవు సముద్రముపై లంకకు వారధిని (సంద్రమును) బంధించి సేతువును నిర్మించినవాడవు. సూర్యనందనుడైన వాలి అను కపిరాజు ప్రాణములను హరించినవాడవు. దేదీప్యమైన శివధనస్సును ఎక్కుపెట్టి విరిచిన అసమానబలశాలివి, ధారుణీజపతివి (భూదేవి పుత్రికయైన సీతను పరిణయమాడిన భర్తవు. దశకంఠుడైన రావణుని వాని అసురసేన సమేతముగా వధించినవాడవు. సద్వర్తనుడైన విభీషణునికి లంకారాజ్యమునకు యేలికగా అభిషిక్తుని చేసినవాడవు.

శ్రీరామా! నీవు దేవతలనే పాలించిన అయోధ్యా సామ్రాట్టువు. యుద్ధ విద్యలో సాటిలేని మేటివి. మానవునిగా జీవించినా సర్వం తెలిసిన నారాయణుడవు. నిర్మలుడవైన శ్రీరామా! నీవే కలియుగ దైవము శ్రీవేంకటపతివైన వేంకటరమణుడవు. శరణాగత రక్షకుడవు నీవే తండ్రీ!

❋

సంఖ్య : II/32 రాగం : ఝుంఝూటి

కీర్తన : వెన్నలు దొంగిలునాటి వెట్టివా నీవు

23 వెన్నలు దొంగిలునాటి వెట్టివా నీవు
విన్న కన్న జాడ గాదు వెట్టివా నీవు ॥పల్లవి॥

మీతి యజ్ఞానంబున మిమ్మొల్లని జీవుల
వీతిడివై మోచేవు వెట్టివా నీవు
వేతే నార పేరు నుడివితే నీ పేరనీవు
వేఱులేని చుట్టమవై వెట్టివా నీవు ॥వెన్నలు॥

బంటులైన వారికెల్లాఁ బరతంత్రుఁడవై
వెంట వెంటఁ దిరగేవు వెట్టివా నీవు
అంటి రెండు కుచేలుని యదుకులకే మెచ్చేవు
వింటే మాకు నవ్వు వచ్చీ వెట్టివాడవా నీవు ॥వెన్నలు॥

పావనమై లోకులెల్లా బదుకుఁదంటాఁ బేరులు
వేవేలు వెట్టికొంటివి వెట్టివా నీవు
శ్రీ వేంకటేశుడవై చేరివరములిచ్చేవు
వేవేగ నెవ్వరికైనా వెట్టివా నీవు ॥వెన్నలు॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య ఈ కీర్తనలో పురాణ కథలు విని ఈ శ్రీకృష్ణుడు వెన్నదొంగ, కన్నెలదొంగ, అసత్యవాది అనుకొనే కుహానా పండితులు యేవేవో పిట్టకథలతో భాగవతాన్ని భ్రష్టుపట్టించారు. ఇవన్నీ వారి వారి వెట్టి తలకెక్కిన ప్రలాపాలు. ఆయన వెట్టివాడా? మనము వెట్టి వెధవలము. అజ్ఞానాంధకారంలో జన్మల కర్మబంధాల సుడిగుండాలలో దినదినగండం నూరేళ్ళు ఆయువులాగ బ్రతికే ఈ 'వెట్టి సన్నాసులు' వేంకటరమణుని ఆక్షేపించే మొనగాళ్ళా?

కం॥ వెన్నలు దొంగిలు వెట్టివ?
వెన్నుని జాడల నెఱుంగు వేత్తలెవరురా?
విన్నవి కన్నవి కథలే
ఎన్నటికీ నేర్వలేరు యీతని మహిమల్.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ దేవదేవా! నీవు రేపల్లెలో నీతోటి గొల్లపిల్లలతో వెన్నదొంగిలించి తినే వెట్టి గొల్లగోపయ్యవా? ఆ విన్న పిట్టకథలు కన్న నాటకముల రచయితల కథలు నీ జాడకాదు (నీ తత్త్వము కాదు). నీవు వెట్టివాడనే అజ్ఞానులే నిజమైన వెట్టివారు.

భాగవతమును భక్తితో చదివేవారికే నీ మహిమ అనంతమని తెలుస్తుంది. ప్రభూ! మిమ్ము ఒల్లని (అంగీకరించని) జీవులు అజ్ఞానం మితిమీరి అట్లా చేస్తుంటారు. వారిని కూడా వేతిడివై (అమాయకుడవై) మోచేవు (వహిస్తున్నావు). ఎందుకు నీవు జగద్రక్షకుడవు, అందుకు. వాడెవడో చనిపోయే క్షణములో 'నారాయణా' అనలేక "నార" అని ప్రాణం వదిలాడు. వాడికి అది నీపేరు అనుకొని నీ వైకుంఠప్రాప్తినిచ్చావు. నీవు వెట్టివా?

పరతంత్రుడివై (పరుల అధీనములోనున్నవానివలె) నీ దాసుల వెంటవెంటే తిరుగుతుంటావు. నీవు దయాంబుధివా లేక వెట్టివా? అలా నిన్నన్న పిచ్చోళ్ళే వెట్టి. రెండు గుప్పిళ్ళ ముక్కిపోయిన అటుకులు తిని కుచేలుడిని మెచ్చి అష్టైశ్వర్యాలనిచ్చావట. ఈ కథ వింటేనే మా పొట్ట చెక్కలు అయ్యేంత నవ్వు వస్తోంది. ఇది వెట్టితనం అనుకునే 'సన్యాసులుకి' యేమి చెప్పగలము?

లోకములన్నీ పాపవిముక్తములై వర్ధిల్లాలని వేవేల నామములు ధరించి నన్నే పేరుతోనైనా మనస్ఫూర్తిగా పిలవండిరా వస్తాను అన్నావు. నీవేమైనా వెట్టి కొంటివా (పిచ్చితలకెక్కించుకొన్నావా?) తొమ్మిది వందల తొంబది తొమ్మిది పేర్లు మఱచినా ఒక్క పేరునైనా గుర్తుపెట్టుకొంటారని, ఇవన్నీ యీ వెట్టికుంకలవల్ల కాదు అని తిరుమలపై శ్రీవేంకటేశ్వరుడవై దర్శించి నమస్కరిస్తే కోరిన కోర్కెలు తీరుస్తున్నావే, నీవు వెట్టివా స్వామీ?

❀

సంఖ్య : IV/144 రాగం : బౌళి

కీర్తన : నమో నమో దశరథనందన రామ

24 నమో నమో దశరథనందన రామ
కమనీయ్యయాగభాగకర్త రామ ॥పల్లవి॥

కాకుత్థకుల రామ కౌసల్యాసుత రామ
శ్రీకరగుణోన్నత శ్రీరామ
కాకాసురవైరి రామ కౌశికవత్సల రామ
భీకరతాటకాంతకబిరుద రామ ॥నమో॥

వారిధిబంధన రామ వాలిహరణ రామ
చారుహరకోదండభంజన రామ
ధారుణీజపతి రామ దశకంఠహర రామ
సారవిభీషణాభీషేచన రామ ॥నమో॥

అమరపాలిత రామ అయోధ్యాపతి రామ
సమరకోవిద రామ సర్వజ్ఞ రామ
విమల రామ శ్రీవేంకటగిరి రామ
రమణ శరనాగతరక్షక రామ ॥నమో॥**144**

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య చెప్పిన శ్రీరామ సంస్తుతి కీర్తనలు భజన రూపంలోను గీర్వాణిలోనూ వున్నాయి. "చారుహరకోదండ భంజన", "ధారుణీజపతి" అనడం నామాటలలోని సత్యాన్ని చాటుతున్నాయి. అంతెందుకు కీర్తన పల్లవిలోనే నాబోటి చాలామంది బొక్కబోర్లాపడేలా చేసే కీర్తన ఇది. నిజానికి, ఇది భజన. భజనలో వివరించడానికి పెద్దగా లేకపోయినా ఒక్కొక్క నామ విశేషణ తెలిపే ప్రయత్నం చేస్తాను. నిజానికి రామనామమే ముక్తిదాయకము.

భావోద్దేశ్యము :

అది (జీవన్ముక్తి పొందాలనుకొనేవారు ముందు అరిషడ్వర్గాలను జయించి సజ్జన సాంగత్యంలో శ్రీహరి శరణాగతితో జీవించాలి, అనే జీవిత సత్యము) నేనెఱుగని కొత్త విషయము కాదు. అయినా శ్రీపతి మాయలో దగిలి మధ్యలో భ్రమ కలుగుతుంది. మళ్ళీ ఈ లంపటంలో పడిపోతుంటాను. మదన జనకా! ఈ భ్రమలకు మొదటి ముద్దాయి మన్మథుని తండ్రీ!) మాకు మంచి బుద్ధి ప్రసాదించవయ్యా!

ప్రభూ! యెంత లోకానుభవమున్నా, "అది" లేకపోతే అంతా వృథా. అంతా నష్టభూయిష్టమే. కొంతయైనా బ్రహ్మచింతన వుంటే, దానివలన కోటి లాభాలు కలుగుతాయి. వింత కలిగించే లంపటాల పీకులాటలోనే సంతోషముంది అని భావించేవారి వినోదాలు నిష్ఫలము. సజ్జన సాంగత్యమొక్కటే మంచి ఆదాయము (రాబటి) నిస్తుంది.

దేవా! నానా ప్రదేశముల వార్తలు తెలుసుకోవాలనుకోవటం చింతకు మూలము. అదే సమయం మంచి పురాణ పఠనానికి వెచ్చిస్తే అది పుణ్యానికి మూలమౌతుంది. ఆనిన (అవలంభించే) కృషి (వ్యవసాయమ) వ్యాపారము తీరని వెట్టిచాకిరిగానే మిగిలిపోతాయి. మనము ఆచారము అనుకొని జీవితాంతం పాటించేది ఆత్మతృప్తికి పడేపాట్లే.

స్వామీ! మా చుట్టరికాలన్నీ బాహాటంగా మేము పెట్టుకొన్న తగులములు (చిక్కులు) అతిశయించిన మా సద్గురుని సేవ జీవన్ముక్తి పథము. ఓ శ్రీవేంకటాధిపా! నీవొక్కడివే రెండు విధాలా నిలకడ అయినవాడవు (బ్రతికుండగా ఇహలోక సుఖములు, దేహాంతమున పరలోక సుఖములు, రెండూ అనుగ్రహిస్తావు.)

సంఖ్య : XVI/380 రాగం : సామంతం

కీర్తన : భళిభళి మాకిది పరిణాము

25 భళి భళి మాకిది పరిణాము
పెలచగు వలపులు పెరిగీఁగా ॥పల్లవి॥

ఆకెకు నీకును నంగన వొక్కతె
సాకిరి గలిగెఁగా సంగడిని
చేకొని మాకును సెలవుల నవ్వుచు
సైకపుసరసము జరగీఁగా ॥భళి॥

మదన రహస్యపు మర్మము చిలుకలు
అదనుగ నేర్చెఁగా అన్నియును
కదిసిన సిగ్గులు గరఁగుచు మీలో
నుదుట సంతసము లొనరీఁగా ॥భళి॥

శ్రీవేంకటేశ్వర చెలినీకూటమి
భావపుకళలై పయికొనెఁగా
యీవలనీవే యిటు ననుఁగూడితి
కైవశము నాకుఁగలిగీఁగా ॥భళి॥

ఉపోద్ఘాతము :

పరమాత్ముని శ్రీవేంకటేశ్వరునిగా తన భావనలలో నిలుపుకొన్న అన్నమయ్య తిరుమలేశుని శృంగారకేళిని ఆలపిస్తుంటే ఒక అనిర్వచనీయమైన భావావేశంలో వోలలాడుతుంటారు. అప్పుడు ఆయన నోటివెంట మాటలు పలికించేది సాక్షాత్తు శ్రీనివాసుడే. ఆ భావనను "వ్యాకరణ చట్రం"లో బిగించాలని అనుకోవడం శుద్ధ తెలివిమాలిన పని. భావాన్ని అన్వయించుకొని మనబోటి అల్పులు "ఇదింతే" అయివుంటుందని అన్వయించుకోక తప్పదు. ఎందుకంటే మనకు ఆ తిరుమల నాథుని కృప ఆ మేరకు రాదు గాక రాదు. మనబోటి వారు వారివారి భాషా పాండిత్యాన్ని బట్టి యేదో "గిలుకుతారు" కాని దీని భావమేమి తిరుమలేశ! అని మనస్సు పీకుతూనే వుంటుంది. అన్నమయ్య శ్రీపతి శ్రీవనితల అనుంగు చెలి. ఆమెదీ స్వామి కూటమికి కలలు కనే మధుర ఆరాధనే.

తే.గీ॥ **వలపుతీర్మానమాయె పో! భళిర! మాకు**
పెంకివలపులు తరుగవు పెరిగితీరు
మన్మథుని కేళియైయిది మారిపోయె
వేంకటేశుడు చెలిగూడి పెచ్చుమీరె.

భావోద్దేశ్యము :

అహో! భళా! మాకిదియే పరిణామము (మంచి తీర్మానము). పెలుచగువలపులు (పెంకెతనముతో) గూడిన ప్రేమలు వృద్ధిజెందుతాయి గాని యేనాటికీ క్షీణించవు.

స్వామీ! ఆమెకు నీకు మధ్య ఒక అంగన (ఆడుది) సాకిరి (సాక్షిగా) వ్యవహరించవలెనా? మమ్మల్నికూడా మన్నించి సైకపు సరసము (నిర్మలమైన సరసత్వము)చే మీరు అనురాగముతో వుండెదరుగాక!

మీ జంట ఒక వింత గమనించుట లేదు. మీ పెంపుడు చిలుకలు తమలో తాము మదనరహస్యముల మర్మమును గూర్చి మాటలాడుకొంటున్నాయి. అవి యెవరి నుంచి వాటిని నేర్చినవో మేము వివరించవలెనా? కాని దీనివలన ఒక మంచి పని జరిగింది. ముప్పిరిగొన్న సిగ్గులు ఒకింత సడలి మీలో ఉప్పొంగిన ఆనందములు కలిగినవి.

ఓ శ్రీవేంకటేశ్వరా! దేవితో నీ కూటములు భావపుకళలై (మదన విలాసములై) పయికొనినవి (మితిమీరినవి). ఈవల (ఇటీవల) స్వామీ! నీవే నన్నునూ (చెలికత్తె అయిన అన్నమయ్యను) కూడితివి అంతేకాదు నాకు కైవశము కూడా అయ్యావు.

సంఖ్య : II/185 రాగం : శంకరాభరణం

కీర్తన : అది నే నెఱగనా అంతలో భ్రమతుగాక

26 అది నే నెఱగనా అంతలో భ్రమతుగాక
మదనజనక నాకు మంచిబుద్ధి యియ్యవే ॥పల్లవి॥

యెంత లోకానుభవము అంతయు వ్రిథా నష్టి
కొంతైనా బ్రహ్మచింత కోటిలాభము
వింతైన జనులతోడి వినోదము నిష్ఫలము
చెంత సజ్జనసంగతి చేరినయాదాయము ॥అదినే॥

నానాదేశవార్తలు జింతామూలము
పూనిన పురాణగోష్ఠి పుణ్యమూలము
ఆనినకృషివాణిజ్యాలన్నియు దీరనివెట్టి
మాననియాచార మాత్మకు బడ్డపాటు ॥అదినే॥

పలుచుట్టరికములు బట్టబయలుతగుళ్ళు
చెలగునాచార్యసేవ జీవన్ముక్తి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పరగ రెండువిధాలు
నిలుకడయినవాడవూ నీవే యిన్నిటికి ॥అదినే॥

ఉపోద్ఘాతము :

మంచి సాహిత్యం చదివిన వారికి, పురాణగాథలను విన్నవారికి సజ్జనులతో చెలిమిచేసేవారికి మంచి బుద్ధికలుగుతుంది. ఇందులో ఆశ్చర్యమేమీలేదు. కాని మానవునికి యెన్నో భ్రమలు కలుగుతుంటాయి. ఆ భ్రమవల్ల యుక్తాయుక్త విచక్షణ మరచి చెడుబుద్ధి ఆవహించి దుష్కర్మలు చేసి పాపము మూటకట్టుకొంటుంటాము. ఈ పీడనుంచి మనను శ్రీవేంకటేశ్వరుడే రక్షించగలడు. అందుకే అన్నమయ్య రెండు విధముల నిలకడ వాడైన తిరుమలేశుని నమ్ముకమ్మంటున్నారు. అంటే?

కం॥ **అదినేనెఱిగినదైనను**
చెదురుచు భ్రమయుదును దేవ! చిత్తజుజనకా!
కుదిరిన సద్బుద్ధియము
ఇదె జీవన్ముక్తి పథము హితవేంకన్నా!

భావోద్దేశ్యము :

ఓహరీ! శ్రీహరీ! నీ మాయలు అరుదరుదు (అరుదైన వాటిలోనే అరుదైనవి). ప్రభూ! నీ మాయలను అరసి (జ్ఞానేంద్రియములతో) తెలియరానివి తండ్రీ!

ఈ విశ్వములోని అనంతమైన బ్రహ్మాండములున్నవి. అవి యెక్కడనోలేవు, అనంతమైన నీ రోమకూపములలోనే వున్నవి. ఈ భూమి కూడా ద్వాపరయుగంలో సముద్రంలోకి క్రుంగిపోతుంటే బలరాముడివై నీ హలాయుధముతో దానిని పైకెత్తి సరిచేశావు. ఏమని నుతింతును శ్రీహరీ!

బ్రహ్మదేవుడు నీ నాభికమలమున పుట్టి సృష్టికర్తయై యేకాలము (నిరంతరము) తన కర్తవ్యము నీ ఆజ్ఞానుసారము పాలించుచున్నాడు. అందువల్లనే జీవులు పుట్టుచున్నారయ్యా! శ్రీహరీ! ఇన్ని జీవులును ఇన్ని జాతులుగానూ, ఆ జాతులలోనే ప్రతి ఒక్క జీవి మనుగడ నీ నిర్ణయము ప్రకారము జరుగునట్లు నిర్వహించుచున్నావు. నీ సామర్థ్యమునేమని, యెంతని చెప్పగలను?

ఏవైకుంఠప్రాప్తి తమ ధ్యేయమని యోగులూ, ఋషులూ పరిణత నొందిన జీవకోట్లు దీక్ష వహిస్తారో అది నీపాదములచెంతనే వున్నది. దానిని పొందే మార్గం నీపై అనన్యభక్తి ఒక్కటే. మాబోటి వారికి అదీ కష్టమే. అట్టి మా కోసం, తిరుమలపై వెలసి ఒకే ఒక్కసారి ఓం నమో వేంకటేశాయ అంటే ఇహపరముల రెంటినీ ఇస్తున్నావు. ఇంత సౌలభ్యం నీవిస్తుంటే ఆవల మరి నిన్ను వెదకుట దేనికి తండ్రీ?

❁

సంఖ్య : IV/29 రాగం : సారంగ

కీర్తన : అనాది జగమున కౌభళము

27 అనాది జగమున కౌభళము
అనేకాద్భుతం బౌభళము ॥పల్లవి॥

హరినివాస మీ యౌభళము
అరిది పరమపద మౌభళము
అరిదైత్యాంతక మౌభళము
హరముఖసేవిత మౌభళము ॥అనాది॥

అమలరమాకర మౌభళము
అమితమునీంద్రం బౌభళము
అమరవందితం బౌభళము
అమరె బుణ్యముల బౌభళము ॥అనాది॥

అగరాజంబీ యౌభళము
అగణితతీర్థం బౌభళము
తగు శ్రీవేంకటధామవిహారం
బగు శుభాంచితం బౌభళము ॥అనాది॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య చాలా కీర్తనలు సన్నుతి కీర్తనలుగా చెప్పారు. వీటిలో వివరించవలసిన కథగాని, పురాణ విశేషముకాని కొరుకుడుపడని భాషాపాటవము కాని ఆవశ్యకతకు నోచుకోవు.

అగణిత భక్తితో సన్నుతించడమే అంతిమధ్యేయం. అహోబలము కొండను జానపదులు దైనందిన జీవితంలో ఔభళము అని పిలుస్తుంటారు. సామాన్య జనులకే అంకితమైన పదకవితాపితామహుని "ఔభళ సన్నుతి" నాస్వాదించండి.

సీ॥ **హరినివాసంబది, అరిది పరమపదం-**
బైనది యిదెసుండి! ఔభళంబు
అసురాంతకంబిది హరవిరించ్యాదులు
అందరు సేవించు ఔభళంబు
మాలక్ష్మి నిలయము మౌనీంద్రవాసంబు
అమలంబు యీకొండ ఔభళంబు
అమరవందితమిది అమరుపుణ్యములన్ని
అదుగిడినంతనే ఔభళంబు,

తే.గీ॥ అగణితంబైనతీర్థంబు అతిసులభము,
జగమునకనాది అద్భుతమగుననిదియె
వేంకటేశు విహారంబు వెలయు శుభము
అవని అగరాజమీకొండ ఔభళంబు

భావోద్దేశ్యము :

ఈ జగము అనాదియైనది. దీనికి యేలిక అహోబలేశ్వరుడైన నరసింహ స్వామి. ఈ పుణ్యక్షేత్రమునే జానపదులు ఓభళము (ఓబులము) అంటారు. ఈ క్షేత్రము అనేక అద్భుతములకు స్థానము.

ఇది హరి నివాసము (శ్రీహరి మరియు నృసింహులకు నిలయము.) ఇదే పరమ పదము అయిన వైకుంఠము. శత్రువులైన రాక్షసాంతకము ఓభళము. శివుడు, బ్రహ్మ వంటి ముఖ్యులు సేవించునదే ఔభళము.

నిర్మలయైన రమ (శ్రీలక్ష్మి)కి నివాసము ఇదే. అంతులేని మునీంద్రుల కాలవాలము ఈ ఓభళము. ఇది దేవతలచే స్తుతింపబడు క్షేత్రము. పుణ్యములన్నీ అమరుక్షేత్రమే ఈ ఓభళము.

అగరాజము (కొండలన్నిటిలోకి రాజు వంటిది) ఈ ఓభళము. అగణితతీర్థము (సాటిలేని మేటి పుణ్యక్షేత్రము) ఇదియే. శ్రీవేంకటధాముడైన తిరుమలేశుడు విహరించు పుణ్యస్థలమే ఈ ఓభళము. ఈ ఔభళము శుభముల వలన అంచితము (పూజింపబడునది) ఇదియే.

సంఖ్య : 00 రాగం : మాయామాళవగౌళ

కీర్తన : అరుదరుదు నీమాయ హరిహరీ

28 అరుదరుదు నీమాయ హరిహరీ
అరసి తెలియరాదు హరిహరీ ॥పల్లవి॥

అనంత బ్రహ్మాండము లవె రోమకూపముల
అనంతములై వున్నవి హరిహరీ
పొనిఁగి కుంగిన వొక్కభూమి నీ వెత్తినది యే-
మని నుతింతు నిన్ను హరిహరీ ॥అరుద॥

పొదిగి బ్రహ్మాదులు నీబొడ్డున నేకాలము
అదివో పుట్టుచున్నారు హరిహరీ
పొదలి యీ జీవులను పుట్టించే యీ సామర్థ్యము
అదన వేమనిచెప్పే హరిహరీ ॥అరుద॥

పావన వైకుంఠము నీపాదమూలమం దున్నది
ఆవహించేభక్తిచేత హరిహరీ
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద చేరి నీ విట్టె వుండఁగా
నావల వెదకనేల హరిహరీ ॥అరుద॥

ఉపోద్ఘాతము :

ఓ హరీ శ్రీహరీ! నీ మాయ అరుదైన వాటిలోనే అరుదైనది అంటున్నారు పల్లవిలోనే అన్నమయ్య. బ్రహ్మాది దేవతలే దర్శించి నీమాయ గ్రహించలేరు. అటువంటప్పుడు సామాన్యులైన మానవమాత్రులు యెట్లు గ్రహించగలరు. ఈ దేవదేవుని వైభవము యెవరికి తెలియును. కొసమెరుపుగా చక్కటిసత్యం చెబుతున్నారు ఈ వేంకటాద్రిమీద స్వయంగా పరమాత్మే వుంటే ఆవల వేరే హరిని వెదకనేల అంటున్నారు.

ఆ.వె॥ వేంకటాద్రిమీద విరిసెను నీలీల
అరసి తెలియలేని దది హరిహరి !
అత్యరుదు హరిహరి! అమితంబు నీ మాయ
అవలవెదకనేల అలముకొనియె.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ గోవిందా! ఇందిర (లక్ష్మీదేవి) నామము ఇందరికి (లోకులందరికి) కుందరపు (బంగారపు) ముద్దవలె ధనప్రాప్తి కలిగించి అవసరములను తీరుస్తుంది.

అచ్యుతుడు (నాశనములేనివాడు) అని పేరు గాంచిన వీనకి అనంతమైన నామములున్నవి. ఏ నామము జపించినా అమిత సంపదను ప్రసాదిస్తాడు. ఈ గోవిందుని నామము నాలుక చివర గుచ్చి గుచ్చి పెట్టుకొంటే కావలసిన సిరులు కలుగుతాయి.

వైకుంఠా! అని నోటితో పలికితే ఆ నామము వరదనామము (సంరక్షించే నామము). ఇది ఇందరికీ (భక్తులందరికి) ఈకడ (ఇహలోకమందునా) ఆకడ (పరలోకమందున) తప్పక మనలను రక్షిస్తుంది. ఓ గోవిందా! లోకాలలో నీ నామములు వాకుఁదెరపులు (మూగవానినైనా మాట్లాడించగలవు). అవి కూకులు వత్తులు (కృశించిపోనీయవు).

పండరి నామము (పాండురంగ విఠ్ఠలుని నామధేయము) పరమ పదము నొసగు శక్తి కలది. ఇది లోకులందరికి పాపములనబడు తీవ్రమైన ఎండలను నివారిస్తుంది. ఓ గోవిందుడా! కొండలలో నెలకొన్న కోనేటిరాయదువైన నీ శుభకర నామము పరిపూర్ణమైని నిధానమువలె నిలిచిన పేరు. (కనుక అందరూ ఓం నమో వేంకటేశాయ అని భక్తితో పలికి ఇహపరములను సాధించండి.)

❊

సంఖ్య : XV/253 రాగం : ఖమాస్

కీర్తన : అల్లనాడే కంటి వింటి అధోక్షజా

29 అల్లనాఁడె కంటి వింటి అధోక్షజా
అల్లుకొంటి విని చెలుల నధోక్షజా ॥పల్లవి॥

అందు విందు నీ యిర వధోక్షజా
అందాలు చెప్ప వచ్చే వధోక్షజా
అందరు నెఱుఁగుదురు యధోక్షజా మాకు
నందుకొని బాసిచ్చే వధోక్షజా ॥అల్ల॥

అంగడి మొక్కువారమా అధోక్షజా నీకే
యంగము యీ నడవడి యధోక్షజా
అంగజ ముద్రలు నించే వధోక్షజా నీ
యంగనలు గాదనేరా యధోక్షజా ॥అల్ల॥

అనరాదు గాన నిన్ను అధోక్షజా కడు
ననుకాయెఁ బ్రియములు అధోక్షజా
అనుఁగు శ్రీవెంకటాద్రి యధోక్షజా మమ్ము
ననిశముఁ గూడితివి యధోక్షజా ॥అల్ల॥

ఉపోద్ఘాతము :

అధోక్షజుడు అని శ్రీమహావిష్ణువును పిలుస్తున్నారు. ఆయనకు పుట్టుక లేకపోయినా సృష్టి నిర్వహణ బాధ్యత వలన శరీరము ధరించి పుట్టుకను పొందుతాడు. దానినే "అవతారము" అంటారు. అట్లా తనకు తానే తక్కువ జన్మపొంది దుష్టశిక్షణ, శిష్ట రక్షణ చేసినవాడు అధోక్షజుడు. చేపగా తాబేలుగా, వరాహముగా, నరుడు మృగమూకాని నరమృగరూపిగా, అతిపొట్టివాడైన వామనునిగా, దుష్టులను చీల్చి చెండాడిన పరుశురామునిగా, ధనుజదమనుడు శ్రీరామునిగా, ధర్మసంస్థాపక కృష్ణయ్యగా, త్రిపురారి అయిన బుద్ధదేవునిగా కలినిర్మూలకుడు కల్కిగా, కామనలు తీర్చే శ్రీవేంకటేశ్వరునిగా అవతరించినదీ "అధోక్షజుడే" అంటున్నారు అన్నమయ్య సుపుత్రుడైన పెదతిరుమలయ్య.

కం॥ **అలనాడే కంటివింటి**

చెలులను చుట్టేసెదౌర ! చెలువలపు ప్రియుడా!

వలపుల అధోక్షజుడవని

కొలుతుము శ్రీవేంకటేశ! కూడితివి ప్రభూ!

భావోద్దేశ్యము :

భూమిపై జీవుల శరీరంతో పుట్టి ధర్మపాలనా బాధ్యత నిర్వహించే శ్రీమన్నారాయణుడా! నీవు "అధోక్షజుడ"వని అల్లనాడే (పురాణ కాలమునాడే), వింటిమి. అదృష్టవంతులమైన కొందరము కంటిమి కూడ. మాలో మిక్కిలి అదృష్టవంతులైన, చెలులను అధోక్షజుడవై అల్లుకొంటివి కదా!

నా నోటితో నీయొక్క వునికి వున్నది అంటాను. చెవులతో వింటాను. నీవు అందాలను ప్రశంసించే అధోక్షజుడవు. ఇది అందరూ యెఱిగిన సత్యమే. మమ్మల్ని అందుకొని నీ అంతట నీవే 'బాగు' ఇచ్చావు. మరువవద్దు అధోక్షజా!

అంగడి మొక్కువారమా? (నీ కొలువులోని దాసీ జనమువలె మొక్కేవారమా యేమి?) ఈ నీ ప్రవర్తన ఉపాయములతో కూడియున్నది. అంగజముద్రలు నించేవు (ముద్దుల గుర్తులతో మమ్మల్ని నింపేస్తావు) కదా! అధోక్షజా! వాటి రుచి తెలిసిన నీ అంగనలు నిన్ను కాదనగలరా ప్రియా!

ఓ అధోక్షజా! నిన్నేమీ అనలేకున్నామయ్యా! నీ ప్రియములు కడున్ అనుకాయె (నీ వలపు చేష్టలు మిక్కిలి విచ్చలవిడియైనవి). నీవు అనుగు (ప్రియమైన) శ్రీవేంకటేశ్వరుడవు. మమ్ము అనిశము (యెల్లవేళలా) కూడితివి అధోక్షజా! మా జన్మ తరించినది.

✿

సంఖ్య : I/8 రాగం : కానడ

కీర్తన : ఇందిర నామము ఇందరికీ

30 ఇందిర నామము ఇందరికీ
కుందరపు ముద్దవో గోవిందా ॥పల్లవి॥

అచ్చుత నామము అనంత నామము
ఇచ్చిన సంపద లిందరికీ
నచ్చిన సిరులు నాలుకతుదలు
కొచ్చి కొచ్చీ వో గోవిందా ॥ఇందిర॥

వైకుంఠనామము వరదనామము
ఈకడ నాకడ నిందరికీ
వాకుఁదెరవులు వన్నెలు లోకాలఁ
గూకులు వత్తులు వో గోవిందా ॥ఇందిర॥

పందరి నామము పరమ నామము
ఎండలు వాపెడి దిందరికీ
నిండు నిధానమై నిలిచిన పేరు
కొండల కోనేటి వో గోవింద ॥ఇందిర॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య ఈ కీర్తనలో అనంత నామములతో విలసిల్లిన దేవదేవుడు కొండలలో నెలకొన్న కోనేటిరాయని అనేక నామముల వైభవమును కీర్తిస్తున్నారు. తొలినాటి కీర్తన అగుటంజేసి దీనిలో శ్రీవేంకట మకుటం బదులు కోనేటిరాయుడుగానే సంబోధింపబడ్డాడు స్వామి. అయితే ఈ గోవిందుని దేవేరి యైన ఇందిరాదేవి నామమును ధ్యానించని మానవమాత్రుడుండడు. అందరికీ ఆవిడ బంగారపు ముద్ద రూపంలో కావాలి కదా!

కం॥ **ఇందిరనామంబే కద!**

ఇందరికిన్ ఆయెభళిర! హితమైనదిగా

కుందనపు ముద్దవలె గో-

విందా! కోనేటి రాయ! వేంకటనాథా!

ఉ॥ క్రొవ్విడు కామక్రోధములు కూల్చెను నాకవితోడబుట్టులై
రవ్వయితిన్ కదా! తగిలిరట్టడి బెంచిన భోగలాలసన్
అవ్వల నాతమోరజము ఆచలముల్ ప్రతిబంధాకాలయెన్
ఎవ్వరు దిక్కునాకుయని యేద్వగ వేంకటరాయుడేలెరా.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ శ్రీహరీ! అవ్వలికి (చనిపోయిన తరువాత పొందే పరమునకు) ఇవ్వలికి (ఇప్పుడు జీవించివున్న ఈ ఇహలోకమునకు) నాకు దిక్కు నీవే కాగా (అయివుండగా) వేరే యెవరున్నారని చెప్పేది? మరెవ్వరూ లేరు.

నన్ను పీడిస్తున్న ఈ కామక్రోధాలు యేనాటి ప్రతిబంధకాలు (అడ్డంకులు) స్వామీ? అవి నన్ను వెంటాడి నేనెక్కడ పుట్టినా అవీ నాతోనే పుట్టుకనొందుతున్నాయి. నా మునుపటి కులమెట్టిదో కాని, మదమత్సరములు మాత్రం నేనెన్ని లోకాలకి పోతే అవీ నావెంటే వచ్చాయి.

ఇది యేనాటి ఋణమోగాని నా దేహము పొందే భోగాలూ నేనెక్కడికి పోతే అవీ నావెంటే వస్తున్నాయి. తక్కక (వెనుకాడక) నేను చేసిన యేనాటి కర్మమో కాని పుణ్యాపాపముల రూపమున మార్పు చెంది కలలో మాదిరి అనుభవాలే అయినాకు మళ్ళీమళ్ళీ చిక్కులు తెచ్చి చిమ్మిరేచీని (చెలరేగినవి).

ఎందరి పగో (ఎన్ని జన్మల నాటి ప్రతీకార వాంఛలోగాని) నేడు నాకు తమోగుణము, రజోగుణము రేకెత్తించి పట్టుదల పంతములై నన్ను వెంటాడుతున్నాయి. ఈ కథలిట్లా నడుస్తుండగానే నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరుని కృప ప్రాప్తించింది. ఆ స్వామి నన్ను యేలుకొన్నాడు. కిందుపడి (వైకుంఠనాథుడవైన నీవే కిందకు వచ్చి) నీవే నన్ను గెలిపించితివి తండ్రీ!

సంఖ్య : II/244 రాగం : శద్ధధన్యాశి
కీర్తన : ఈ రూపమై వున్నాడు యీతడే పరబ్రహ్మము

31 ఈ రూపమై వున్నాడు యీతడే పరబ్రహ్మము
శ్రీరమాదేవితోడ శ్రీ వేంకటేశుడు ॥పల్లవి॥

పొదలి మాయాదేవి పట్టిన సముద్రము
అదె పంచ భూతాలుండే అశ్వత్థము
గుదిగొన్న బ్రహ్మాండాల గుడ్లబెట్టే హంస
పదరపు బ్రహ్మలకు జలజ మూలకందము ॥ఈ రూప॥

అనంత వేదాలుండేటి అక్షయ వటపత్రము
ఘన దేవతలకు శ్రీకర యజ్ఞము
కనలు దానవ మత్తగజ సంహార సింహము
మొనసి సంసార భారము దాల్చే వృషభము ॥ఈ రూప॥

సతతము జీవులకు చైతన్య సూత్రము
అతిశయ భక్తుల జ్ఞానామృతము
వ్రతమై శ్రీ వేంకటాద్రి వరముల చింతామణి
తతిగొన్న మోక్షపు తత్వపు రహస్యము ॥ఈ రూప॥

ఉపోద్ఘాతము :

శ్రీవేంకటేశ్వరుని అన్నమయ్య కీర్తిస్తుంటే తేనెలు జాలువారుతున్నట్లుంటుంది. ఈ ఈ తిరుమలనాథుడే, జగన్నాథుడైన పర్రబహ్మము. నేటి కలియుగంలో మనందరికీ పుణ్యం అంటగట్టాలని దయతో ఈ శ్రీవేంకటేశుని రూపములో శ్రీరమాదేవి యొక్క వల్లభుడై వెలసినాడు. ఈయన సముద్రమువంటివాడు. దీనిని మాయాదేవి అతిశయముతో పట్టుకొనివుండుటవలన లోతు యెంతో తెలుసుకొనుట సాధ్యము కాదు. ఎంత క్లిష్టమైనా ఇష్టంతో సాధిస్తే మోక్షపు రహస్యం తెలుస్తుంది.

చం॥ చెలగెను యీతడే అవని చేరిన ఆ పరమాత్మ రూపమున్
కలిగినరీతి, శ్రీవిభుడు కామితదాతగు వేంకటేశుడే
నిలిపె ననంతవిశ్వమును, నీమపుతోడయె పంచభూతముల్
పలువురు దాససజ్జనులు బాయనిముక్తిని పొందిరిందునన్.

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీవేంకటేశ్వరుడు తిరుమల శిఖరాలపై శ్రీరమాదేవి సహితుడై ఈ నిలువెత్తు సుందర రూపమున వెలసియున్నాడు. ఈయనెవరనుకొంటున్నారు? ఈతడే పరబ్రహ్మము (పరమాత్మ).

అణువణువునా వున్నాడు. అండపిండ బ్రహ్మాండమంతా వ్యాపించివున్నాడు. మనబోటి అల్పులకది అర్థంకానేకాదు. ఈయనతో మహాసముద్రము వంటి మాయాదేవితోడై వుంటుంది. సముద్రము లోతూ తెలియదు. మాయాదేవి ముంపూ తెలియదు. ఆనాడు గీతలో అన్నట్లు అశ్వత్థవృక్షము ఈయన వృక్షరూపము. పంచభూతాలైన భూమి, నీరు, వాయువు, కాంతి, ఆకాశము ఈ అశ్వత్థములోనే వున్నాయి. అనంతకోటి బ్రహ్మాండాలను తన గుడ్లవలె పెట్టిన హంస ఈతడే. నవబ్రహ్మలు (అంగీరసుడు, దక్షుడు మొదలైన తొమ్మిది బ్రహ్మలు) పదరపు సృష్టికర్తలు (అతివేగముగా సృష్టించే సహాయక బ్రహ్మలు). వీరికి తల్లివేరు వంటి పద్మము ఈతడే సుమా!

వేదములనంతమైనవి. అవి క్షయమునెరుగని ఈ మఱ్ఱి ఆకుపైననే పుట్టినవి. దేవతలుగా మారాలంటే గొప్ప యజ్ఞములు చేయాలి. ఆ యజ్ఞాల ఫలదాత ఇతడే. కనలు (మండిపడే) రాక్షస మదగజాలకితడే తుదముట్టించే సింహము. ఈ సంసార భారము (ప్రపంచ పాలనా బాధ్యత) మోసే గొప్ప వృషభం ఈ మహానుభావుడే.

బిడ్డ పుడితే ఆనందం రాదు. వానికి చైతన్యం కలిగి కేరుమని ఏడిస్తేనే ప్రాణం వచ్చినట్లు. జీవులకు ఆ చైతన్యమితడే. భక్తి వున్నంతమాత్రాన జ్ఞానం రాదు. తన భక్తులకు జ్ఞాన ప్రదాత ఈతడే. వ్రతము పట్టినట్లు శ్రీవేంకటాద్రిపై వరములనిచ్చే చింతామణి ఈతడే. మోక్షకాములకు ఈయన అందించే తత్త్వరహస్యమే ముక్తిని ప్రసాదిస్తుంది.

సంఖ్య : XV/284 రాగం : గుజ్జరి

కీర్తన : ఎవ్వరు నాకు దిక్కు యేమని చెప్పుదు నిఁక

32 ఎవ్వరు నాకు దిక్కు యేమని చెప్పుదు నిఁక
అవ్వలికి నివ్వలికి హరి నీవే కాగా ॥పల్లవి॥

యెన్నటి ప్రతిబంధమో యెంచఁ గామక్రోధములు
వెన్నాడి నేఁ బుట్టితేనే వెంటఁ బుట్టీని
మున్నిటికొల మెట్టిదో మొగి మదమత్సరము
లన్నిలోకములఁ జొచ్చి నందుఁ జొచ్చీని ॥ఎవ్వరు॥

యెక్కడి ఋణమో నాకు నీ దేహభోగములు
పక్కన నేడ నుండినా బడివాయవు
తక్క కేనాటి కర్మమో తగఁ బుణ్యపాపములు
చిక్కులై కలలోనఁ జిమ్మి రేఁ చీని ॥ఎవ్వరు॥

యెందరిపగో కాని యీ తమోరాజసములు
సందడించి చలములు సాధించీని
యిందునే శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
కిందుపడి యీవే నన్నూ గెలిపించీని ॥ఎవ్వరు ॥

ఉపోద్ఘాతము :

తాళ్ళపాక పెదతిరుమలయ్య "నాకు ఇహపరములలోనూ, ఎవరు దిక్కు స్వామీ! శ్రీహరివైన నీవొక్కడవే కదా!" అని తిరుమలేశుని వేడుకొంటున్నారు. మన ముక్తి మార్గంలో ముళ్ళకంచెలు మాదిరి మన కామక్రోధాలే అడ్డుతగుల్తాయి. మనం చేసికొనిన పుణ్యాన్నంతా మన భోగాలు హరించివేస్తాయి. మన తమోరజోగుణాల మనచలమును పెంచి దుర్మార్గులను చేస్తాయి. ఏనాడైతే శ్రీవేంకటేశుడొక్కడే దిక్కని గ్రహిస్తామో, ఆయనే మనని గెలిపిస్తాడు.

భావోద్దేశ్యము :

ఏమమ్మా అలమేల్మంగా! నీకు యెవ్వరు ఈడు (సమానము) తల్లీ! నీవు క్షీరసాగరకన్యవైన ఇందిరాదేవివి. నీ మగడు శ్రీహరికి నీవు నిండు నిధానమవు (ఎన్నడూ తరగని దాచుకొన్న బంగారు పాతరవు).

కేవలం చూపుతోనే సొరిది బంగారు పాడి (కుప్పలుగా బంగారపు పాడి పండించగలవు). నీ పతికి అది తీపుల తీరని సొమ్ము (మధురమైన తరుగని భూషణము). రుచుల రాజసము (దేదీప్యమైన రాచఠీవి) కలిగిన చక్కటి రూపముతో కులికేవు (సొగసులొలికేవు). మరి నీ యొక్క ఆ సొగసు నీపతికి మోపులై (మూటకట్టి) ముంగిటి సంపదలు (ఎదురుగా నిలుపుకొనిన సంపదలు) తల్లీ! మరి నీవుండగ మాకు లోటేమిటమ్మా.

తల్లీ! శ్రీదేవీ! నీమోముననే (వదనముననే) మోహనమైన మెరుఁగు (కాంతిని) మలిచేవు (పోతపోసినావు). కావించు నీ విభునికి (సదా నిన్ను కాంక్షించే నీమగనికి) ఆ మెరుగులే అసంఖ్యాకమైన దీపాలంకరణ. తామరతూడులవంటి కోమలమైన నీ చేతులనెత్తి నీమహిమలు దైవారేవు (అతిశయించేవు). మీయాతనికి (మీ ఆయనకు) అది పెట్టెల నిండా సర్దిన ప్రేమ ధనము తల్లీ!

అమ్మా! నీవు నీ పతితో, మాటలాడుతుంటే అవి అమృతము చిలికినట్లుంటాయి. అవే శ్రీవేంకటపతికి మీ పెండ్లి మంత్రాలు. మీవారి అర్ధాంగి అలమేల్మంగవై ఆయనను కూడితివి. తల్లీ! ఆది దంపతులైన మీ ఇరువురికి అది అతిశయించి చేసికొన్న భాగ్యము.

సంఖ్య : XX/10 రాగం : కాపి

కీర్తన : ఏమని చెప్పేనే ఇట్టి నావలపు

33 ఏమని చెప్పేనే ఇట్టి నావలపు
ఆమీఁదటిపను లతఁడే యెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

యెదుటనే వున్నాఁడు యిదె నారమణుఁడు
కదిమీఁ దమకము కనురెప్ప లిడిన
పెదవుల నున్నది పే రాతనిదే
కొద దీరవు నా కోరికలు ॥ఏమని॥

నగుతా నున్నాఁడు నాతో నాతఁడు
నిగిడీఁ గాకలు నే నూరకుండిన
వెగటునఁ బతిపై వేసితి నేఁ జేయి
తగులకతొల్లే తడిపీఁ జెమట ॥ఏమని॥

కాఁగిట నుందానఁ గడు నాతనితో
రేఁగీ వలపులు రేవగలు
వీఁగ కలమె శ్రీవేంకటపతి నను
చెఁగదేరె నా చిగురటధరము ॥ఏమని॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య చెప్పిన ఈ సరసకీర్తనలో దేవి తన చెలికత్తెతో యేమని అంటున్నదో వింటే స్వామి ఏకాంతంలో దేవి కూడా ఆత్రుతకు మొకమోటమునకు, వలపు తత్తరకు లోనౌతుంది అని రూఢి అవుతుంది. శ్రీవేంకటపతి చేగదేరిన ఆమె చిగురుటధరములను వదలకపోతే ఆయనతో వేగటం ముద్దరాండ్రకు కుదరదనే నిశ్చయానికి వచ్చేసింది. ఇట్లా వున్న నావలపు సమాచారం యేమని చెప్పమన్నావే అంటున్నదా దేవి.

ఆ.వె॥ ఏమి చెబుదునమ్మ ఇట్టి నావలపును
ఇచ్చకాల పనులనెఱుగునతడు
చేగదేరె నాదు చిగురుటధరములు
వీగలేము వీడు వేంకటపతి

భావోద్దేశ్యము :

చెలీ! నీకు నా మగని చేతలనెన్నని చెప్పను? యేమని చెప్పను? నా వలపు అతనికి ఇట్టిది అని చెప్పాలంటే కూడా నాకు తడాటుగానే వున్నది. ఆ మీదటి పనులు (ఇచ్చకాలపనులు) అతడే యెఱుగును. (ఆయనకు తెలిసినట్లు మరెవ్వరికీ తెలియవు).

ఇదిగో నా రమణుడు నా యెదుటనే వున్నాడు అనే భ్రాంతి కలుగుతుంటుంది. నా కనురెప్పలనెత్తి చూస్తేనే తమకము కదిమీని (తన్మయత్వం నన్ను చుట్టేసుకొంటుంది). ఎల్లవేళలా అతని పేరే నా పెదవులు పలుకుతుంటాయి. మరి నా కోరికలను చూడబోతే, వాటికొదలేదు (అంతూపొంతూలేదు) ఇక నేనేమి జేతునే.

అతగాడు నాదగ్గరకు రాగానే నాతో, నగుతానున్నాడు (నవ్వుతూవున్నాడు). అదేమి చిత్రమో నేను వూరకనే వున్నా నా శరీరం కాకలు నిగిడీని (వేడెక్కిపోతుంది). వెగటున (కొద్దిగా జంకుతూనే) నా పతిపై నెమ్మదిగా చేయివేస్తాను. తగులకతొల్లే (ఆయన నన్ను తాకకముందే) చెమట నా దేహాన్ని తడిపేస్తుంది.

చెలీ! ఇంతా చేసి అతగాడు నాకు కొత్తకాదు కదా! కానీ ఆతని కౌగిట చేరగానే అదిరేయియైనా, పగలు అయినా నాలో వలపు రేగీని (మొగ్గతొడుగుతుంది). అబ్బా! ఆ శ్రీవేంకటపతితో వీగకలమే (మనము తూగగలమా?) చేగదేరె (ఆరితేరి) నాచిగురుటధరములను...

❊

సంఖ్య : XVI/188 రాగం : ఖరహరప్రియ

కీర్తన : ఏమమ్మా నీ కెవ్వరీడు యిందిరాదేవి

34 ఏమమ్మా నీ కెవ్వరీడు యిందిరాదేవి
నీ మగనికి నీవు నిండునిధానమవు ॥పల్లవి॥

చూపులనే కురిసేవు సొరిది బంగారుపొడి
తీపుల నీపతి కది తీరనిసొమ్ము
రూపుననే కులికేవు రుచుల రాజస మెల్ల
మోపులై యాతని కవె ముంగిటి సంపదలు ॥ఏమమ్మా॥

మోముననే మలిచేవు మోహనపు మెరుఁగులు
కావించు నీవిభునికి కానదివ్వెలు
తామెరచేతుల నెత్తి దైవారేవు మహిమలు
ప్రేమపుమీయాతనికి ప(పె?)ట్టెలధనములు ॥ఏమమ్మా॥

పలుకులఁ జిలికేవు పైపైనే అమృతాలు
అలరి శ్రీవేంకటేశు కవె మంత్రాలు
అలమేలుమంగవు నీ వాతనిఁ గూడితివిట్టె
చెలఁగి మీయిద్దరికి సేసిన భాగ్యములు ॥ఏమమ్మా॥

ఉపోద్ఘాతము :

మనకు చెప్పలేని ప్రేమ కలిగితే మన ముద్దుబిడ్డలని, నా బంగారుకొండ, నా కన్నుల పంట, నా రతనాల రాశి అని ముద్దు చేస్తుంటాం. అన్నమయ్యకు శ్రీపతే తండ్రి. శ్రీసతే తల్లి. ఆమెయే ప్రతిరోజూ అన్నమయ్య జరిపించే నిత్యకళ్యాణ వధువు, ఆయన గారాల కూతురు. ఆమెను యెన్ని విశేషణాలతో పొగుడుతున్నారో చూడండి. గతంలో “ఏమని పొగడుదునే నిను, ఆమని సొగసుల అలమేల్మంగా?” అని కీర్తించలేదూ? అదే అన్నమయ్య చనవు.

కం॥ ఏమమ్మ యీడు యెవ్వరు?
నీమపు ఇందిరవు, పతికి నిండు నిధానం-
బౌమగువవు, మాతల్లివి,
ప్రేమపు ‘మీయాతనికిని’ పెట్టెల ధనముల్

భావోద్దేశ్యము :

హరి అవతారమైన ఆతండే (శ్రీవేంకటేశుడే) ఇతడు (ఈ తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు). ఇతడు మన బోంట్లకు చేసిన మహోపకారమేమిటో తెలుసా. తపస్సు చేస్తేగాని లభించని పరమును (మోక్షమును) హరిసంకీర్తన భక్తితో పాడితే, వాటి ఫలములో నిలిపినాడు. సరిగా కూర్చోలేని రోగపీడితులకూ ముక్తినిచ్చాడు.

ఆ తాళ్ళపాక గురుదేవుడు వైకుంఠంలో శ్రీరామానుజాచార్యులతో హరిని సేవిస్తుంటాడు. గురుకృప పొందిన అన్నమాచార్యుని మహిమ అంతటిది. ఈ భూలోకంలో ఆయన సంకీర్తనలు పట్టుకొని ముగ్ధులై నారదాదులు కూడా పైకి అందరికీ వినబడునట్లు లోకాలన్నిటిలో పాడుతుంటారు.

ఒక్కొక్కప్పుడు సనక సనందనాది మునులతోడుగా హరిని సేవిస్తుంటారు. అన్నమయ్య హరి కీర్తననాలపిస్తుంటే ఆ మునులు సంతోషంతో తలలనూపుతుంటారు. వైకుంఠంలో స్థిరనివాసం పొందిన పన్నెండుమంది ఆళ్వారులు, గరుత్మంతుడు, ఆదిశేషుడు కూడా మెచ్చుకొని తమతో అన్నమయ్యను హరిసేవకు ఆహ్వానిస్తుంటారు.

ఇన్ని వైభవాలున్నా అన్నమాచార్యులవారికి తిరుమలపై ప్రేమ చెప్పనలవికానిది. శ్రీవేంకటేశ్వరు కొలువుకు వచ్చి అక్కడ హరి కీర్తనలు పాడే వారితో శృతి కలుపుతూ మురిసి పోతుంటారు. ఇది చూచి దేవతలు మునులు ఏమీ వీని భాగ్యము!! అని ఇతడే దేవుడు అని జయజయధ్వానములు చేస్తారు. ఆయనకిష్టమైన స్వామి పుష్కరిటి గట్టున కూర్చొని అక్కడే తిరుగాడుతుంటారు.

సంఖ్య : IV/39 రాగం : కళ్యాణి

కీర్తన : ఓహో యెంతటివాడే వొద్దనున్నవాడే హరి

35 ఓహో యెంతటివాఁడే వొద్దనున్నవాఁడే హరి
సాహసపు గుణముల చతురుఁడా యితఁడు ॥పల్లవి॥

జలధిలోఁ బవళించి జలనిధి బంధంచి
జలనిధి కన్యకను సరిఁ బెండ్లాడి
జలనిధిలో నీఁది జలనిధి మథియించి
జలధి వెరింగిన (వెరిఁజిన) చలమరా యితఁడు ॥ఓహో॥

ధరనికిఁ బతియై ధరణి గ్రుంగిన నెత్తి
ధరణికూఁతురుఁ దానె తగఁ బెండ్లాడి
ధరిణిఁ బాదము మోపి ధరణిభారము దించి
ధరణీధరుఁడైన దైవమా యితఁడు ॥ఓహో॥

కొండ గొడుగుగ నెత్తి కొండఁ దూఁటువడ నేసి
కొండకింద గుదురై కూచుండి
కొండపై శ్రీవేంకటాద్రి కోనేటిరాయుఁడై
కొండవంటి దేవుఁడైన కోవిదుఁడా యితఁడు ॥ఓహో॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య చెప్పిన ఇటువంటి కీర్తనలు గొప్ప ప్రహేళికలు (క్విజ్ కంటెస్ట్‌లాగా) సాగిపోతుంటాయి. మంచి పురాణ సాహిత్యం తెలియకపోతే దెబ్బతినటం ఖాయం. నా అనుభవం ప్రకారం కనీసం ఒక్క చిక్కుముడి అయినా వుంటుంది. మనందరి హృదయాలలోనే వున్న యీ శ్రీహరి ఓహో! యెంతటివాడే? ఇతడు సాహసగుణం వుండుటయే కాక ఆ గుణం కూడా చతురతతో వుపయోగించే మేటి. ఇతనేమేమి ఘనకార్యాలు చేశాడో వినండి.

ఆ.వె॥ **ఒద్దనున్నవాడు ఓహొ! యెంతటివాడే**
సాహసపు గుణముల చతురుడు హరి,
కొండవంటి ప్రభువు కోనేటి కోవిదున్
వేంకటేశు పొగడ వెలయు సుఖము.

భావోద్దేశ్యము :

ఓహో! ఈ శ్రీహరి యెంతటివాడే? ఎల్లవేళలా ఇతగాడు మన ఒద్దనే వున్నవాడు(సమీపముననే వుండి రక్షించేవాడు). ఇతడు గొప్ప సాహస గుణము కలిగిన చతురుడు (యుక్తిపరుడు).

ఇతడెట్టివాడో వినుడు. ఒకానొక సమయమున జలనిధిని బంధించాడు (సముద్రముపై సేతువు నిర్మించిన రాముడు), జలధిలో పవళించాడు (మహావిష్ణువు), జలనిధి కూతురును పెండ్లాడాడు (లక్ష్మీదేవిని పెండ్లాడిన శ్రీహరి), జలనిధిలో ఈదాడు (మత్స్యావతారము), జలనిధి మధించినాడు (కూర్మావతారం). మరి ఇంతటి వాడు జలధి వెరజిన (భయపడిన) చలమరా (మత్సరము చూపినాడా?) అవును శ్రీరాముడై సముద్రునిపైననే బాణము సంధించినాడు.

ఇతగాడే ధరణిని (భూదేవిని) వరాహావతారంలో పెండ్లాడాడు, ధరణి క్రుంగగా నెత్తినాడు (బలరాముడు), ధరణి కూతురుని కూడా పెండ్లాడాడు (భూపుత్రి సీతాపతియైన రాముడు), ధరణినంతా పాదముతో కప్పివేశాడు (త్రివిక్రమావతారం), ధరణి భారముదించె (శ్రీకృష్ణుడై 18 అక్షౌహిణుల సైన్యాన్ని రూపుమాపి భూమి బరువు తగ్గించాడు), నేడు ప్రతిదినం భూదేవిని పరిణయమాడుతున్న తిరుమల నాథుడితడే.

ఇతగాడు కొండ గొడుగుగా నెత్తినాడు (శ్రీకృష్ణుడు గోవర్ధనమునెత్తి వడగండ్ల వాననుంచి రక్షించాడు). ఒక కొండను తూటువడనేసె (నరకుని చంపటానికి వాడి నగరం చేరుటకు కొండకు రంధ్రం చేశాడు శ్రీకృష్ణుడు). ఒక కొండకిందకుదురై కూర్చున్నాడు (మంధరగిరిని మోసిన ఆదికూర్మము), కొండపైనున్న కోనేటిరాయుడై (శ్రీవేంకటేశ్వరుడై) కొండవంటి దేవుడివైన ఉద్ధండుడవు నీవేనా?

సంఖ్య : IV/192 రాగం : సౌరాష్ట్ర

కీర్తన : హరియవతారమె ఆతం డితడు

36 హరియవతారమె ఆతం డితడు
పరము సంకీర్తన ఫలములో నిలిపె ॥పల్లవి॥

ఉన్నాడు వైకుంఠమున ఉన్నాడు ఆచార్యునొద్ద
ఉన్నతోన్నత మహిమ అన్నమయ్య
ఉన్నవి సంకీర్తనలు ఒట్టుక లోకములందు
పన్నిన నారదాదులు పైపైపాడగాను ॥హరి॥

చరియించు నొకవేళ సనకాది మునులలో
హరిబాడు తాళ్ళపాక అన్నమయ్య
తిరమై యాళువారల తేజము తానై యుండు
గరుడానంత ముఖ్య ఘనుల సంగడిని ॥హరి॥

శ్రీవేంకటాద్రిమీద శ్రీపతికొలువునందు
ఆవహించె తాళ్ళపాక అన్నమయ్య
దేవతలు మునులును దేవుండని జయవెట్ట
కోవిదుడై తిరుగాడి కోనేటి దండను ॥హరి॥

ఉపోద్ఘాతము :

మనబోటి హరిభక్తులు జన్మజన్మలకీ దాస్యం చేసినా తీరని ఋణబద్ధులను చేసిన అసామాన్య వాగ్గేయకారుడు తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులవారు. ఎంతోమంది వాగ్గేయకారులకు స్ఫూర్తియై ఎంతోమంది గాయకులకు ఇహమున జీవనోపాదిని, పరమున దివ్యలోకప్రాప్తిని ఇచ్చారు. తరతరములకు తరగని ముక్తిని ఇచ్చారు. నాబోటి అనామకులకీ హరికృప కల్పించారు. ఇది పెదతిరుమలయ్య తన తండ్రిపై చెప్పినదో, లేక చినతిరుమలయ్య తన తాతపై చెప్పిన కీర్తనో ఇదమిత్థంగా తెలియదు.

కం॥ **హరియవతారంబతడే**
పరమును సంకీర్తనముల ఫలముగనిలిపెన్
గురు తాళ్ళపాక అన్నమ
తరగని హరివాసమిచ్చె తరతరములకున్.

భావోద్దేశ్యము :

ఇది (ఈ ఐశ్వర్యము) తప్పదుగాక తప్పదు. ఎందుకంటే ఇది దైవము యొక్క కృప. ఇంతా (అంతటా) ముప్పిరి (మూడురెట్లై) అతిశయించిన ముకుందుడే (మురవైరియైన శ్రీహరి మహిమ చూపుతున్నాడు).

వెలితి (లోపము) వెక్కసప్రమతి (భరించలేని మనస్సుదే). ఒక్కసారి ఆలోపము సవరించుకొంటే మనకు యెక్కడ చూచినా ఈశ్వరుడే కనబడతాడు సుమా! గుక్కక (సందేహించక) ఆపదలు తెచ్చే ఆశలను కోసివేస్తే, అడుగడుగునా నిధానము (మూలధనము) వంటి ఈశ్వర కృప లభిస్తుంది. ఇది నిజం.

మనిషి పాపాలన్నీ భోగవాంఛతోనే చేస్తాడు. శరీరం ఒకసారి భోగానికలవాటుపడితే, ఇక వేచి ఆ భోగాలకు వెంపర్లాడుతుంటాడు. ఒక్కసారి వాటిని కాదనుకొంటే మానవుడు పాపాలు చేయడు. వాడు చేసేవన్నీ పుణ్యాలే. విషయ వాంఛలపై తగులము (మమకారం) వుంటే అవి వాడిని దంచెడి (చితక కొడుతుంటాయి). ఒక్కసారి వాటిపై అనురక్తిని వదిలిపట్టి చూస్తే, ఇహలోకంలోనే పరము సిద్ధిస్తుంది. వాళ్ళే జీవన్ముక్తులు.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సేవా నిరతుడైన వాడికి వేవేలు వగలు (అంతులేని దుఃఖాలు) కూడా వేడుకలే అవుతాయి. భావన నమ్మిన (మనస్సులో తిరుమలేశుని నమ్మిన) ప్రపన్నుకు (హరి శరణాగతులకు) చేవదీరె సత్యము (గోచరిస్తుంది). ఇందులో ఏమాత్రము సందేహానికి తావు లేదు.

సంఖ్య : IV/326 రాగం : ముఖారి

కీర్తన : చవినోర కేడదెత్తు సంపదేడదెత్తు వీని

37 చవినోర కేడదెత్తు సంపదేడదెత్తు వీని
సవరించుటే నా సంపదిది కాదా ॥పల్లవి॥

పచ్చడా లెక్కడ దెత్తు పట్టుచీరలేడ దెత్తు
వెచ్చనిండేండ్ల దెత్తు వెంట వెంటను
తెచ్చిన ఈ పచ్చడము దేహమిది వెంటవెంట
వచ్చుగాక తన్నుదానె వద్దనగా వచ్చున ॥చవి॥

దొరతనమేడ దెత్తు దొడ్డసొమ్ములేడ దెత్తు
ఎరవున సిరుల నే నేడ దెత్తు
నెరపున నేనెవ్వరిని వేసవింతజాలక
దరిచేరుటే దొరతనమిది కాదా ॥చవి॥

తోడబుట్టువుల నేడ తోడ దెత్తు చుట్టాల
నేడ దెత్తు సుతుల పొందేడ దెత్తును
వేడుకైన పొందు శ్రీ వేంకటేశు తలచుటే
ఈడులేని బంధుకోటి ఇతడే కాదా ॥చవి॥

ఉపోద్ఘాతము :

తొంబదియేండ్లుపైన జీవిస్తే ఒక సత్యం తెలుస్తుంది. నోటికి రుచి వుండదు, ఒకనాడు మనవి అనుకొన్న సంపదలు వుండవు. మనం కట్టిన చీని చీనాంబరాలుండవు. మన దొరతనము, ఐశ్వర్యమూ వుండదు. మనవారు అనుకొన్న తోబుట్లు, సుతులు, బంధుకోటి యెవ్వరూ వుండరు. నీవు కావాలనుకొనేదేదీ వుండదు. అప్పుడు శ్రీహరిని సవరించుట నేర్చితే వాడే నీదిక్కూ మొక్కూ అంటున్నారు అన్నమయ్య.

ఉ॥ **ఎక్కడ నుండి దెత్తు హరి? యెంచిన చీరెలు పచ్చడంబులన్**
ఎక్కడనుండి దెత్తు దొర యేనని సొమ్ములు దొడ్డవౌ సిరుల్
ఎక్కడ నుండి దెత్తునను యెకుడు కొల్చిన బంధువర్గమున్
దిక్కిక వేంకటాధిపుడె దీటగు సంపదముక్తి దాతయున్.

భావోద్దేశ్యము :

ఈనాడు నానోరు చవిజచ్చిపోయింది. దీనికి ఆ నేర్పు యెలా తెప్పించగలను? ఈనాడు నేను సంపాదించినదేదీ లేదు. ఒకవేళ వున్నా నాకాసంపద నిరుపయోగం. నా లొసుగులను గుర్తించి సవరించుకోగలగుతున్నాను. నిజానికి అదే నాకు మిగిలిన సంపద.

పచ్చడాలు (పట్టు అంగవస్త్రములును) పట్టు చీరెలను నేనీనాడు యెక్కడనుండి తీసికొని రాగలను? వెచ్చదనమునిచ్చే భవంతులనెక్కడనుండి త్వరగా తెచ్చేది. నిజానికి నేను నాతో తెచ్చుకొన్న పచ్చడము నాదేహమే. ఇదొక్కటే ఇన్నాళ్ళయినా నన్ను భరించి నాతోనే వున్నది. ఈరోజు ముసలిదైపోయిందని దీనిని వద్దనవచ్చునా?

ఒకనాడు నేను దొరతనము వెలగబెట్టాను. నేను మోయలేనన్ని ఆభరణాలను ధరించాను. కాని నేడు నాతో అవేవీ లేవు. వాటిని నేనీనాడు యెక్కడనుంచి తెచ్చేది? ఆ సిరులన్నీ యెక్కడికి పోయాయి? కాని నేనీనాడు యెవ్వరిని ప్రాధేయపడి వారి వాకిటిముందు పడిగాపులు కాయను? ఒక్క దైవాన్ని తప్ప ఎవ్వరినీ యాచించను. ఇది దొరతనము కాదా చెప్పండి.

నేడు నాతోబుట్టువులు లేరు, చుట్టాలు ఆప్తులు అనుకొన్న వారెవ్వరూ లేరు. నాసుతుల పొందుకూడా లేదు. ఇదంతా ఈనాడు యెక్కడనుంచి తెచ్చేది? అసలు నాకెవ్వరి పొందూ అక్కరలేదు. శ్రీవేంకటేశ్వరుడే నా దిక్కని తలుస్తాను. ఎల్లకాలమూ తోడువుండే ఈడులేని బంధువు ఈ దేవుడే కదా!

❁

సంఖ్య : I/371   రాగం : బృందావని

కీర్తన : తప్పదు తప్పదు దైవముకృప యిది

38 తప్పదు తప్పదు దైవముకృప యిది
ముప్పిరి నింతా ముకుందుఁడే ॥పల్లవి॥

వెక్కసపుమతి వెలుతులుదీరిన-
నెక్కడ చూచిన నీశ్వరుఁడే
గుక్కక యాసలు గోపి(సి)వేసినను
నిక్క మదుగడుగు నిధానమే ॥తప్పదు॥

పొంచి శరీరపుభోగము లుడిగిన
చుంచుఁబాపములు సుకృతములే
దంచెడివిషయపుతగులమిఁ(ము?) బాసిన
యెంచిచూచినను యిహమే పరము ॥తప్పదు॥

శ్రీవేంకటపతి సేవే కలిగిన
వేవేలువగలు వేడుకలే
చేవదీరె సందియము లే దిదే
భావమునమ్మిన ప్రపన్నులకును ॥తప్పదు॥

ఉపోద్ఘాతము :

ముప్పిరి అంటే మూడింతలైపోవటం. దేవదేవుడైన ముకుందుని కృప హరిశరణాగతులకు తప్పదుగాక తప్పదు అని ఘంటాపదంగా చెబుతున్నారు అన్నమయ్య. లోపం మన భక్తిదే కాని ఆయన కృపది కాదు. అహంకారం తొలగి చాంచల్యం తొలగించుకొంటే ఈశ్వరుని మనయెదుటనే చూడవచ్చును. శరీరభోగం విషయవాంఛలు వదిలిపెడితే ఇహలోకంలోనే ముక్తి లభిస్తుంది. ప్రపన్నులకి తిరుమలయ్యకాక పరులతో పనేముంది? అంటున్నారు.

కం॥ **తప్పదు దైవము కృప, యిక**
ముప్పిరి శరణాగతులకు మురవైరొకడే
"అప్పదు" యీతని సేవే
ఎప్పుడును ప్రపన్నులకును ఇహపరమొసగున్.

కం॥ దిక్కయిన దేవసింహమ
తెక్కులగద్దియనుయెక్కి తిరమైతివిగా
ఇక్కడ నహోబలంబున
మక్కువతో వరములిచ్చు మలయప్పవుగా.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ దేవసింహమా! ఈ సృష్టిలోని జీవులందరికీ నీవే దిక్కువు ప్రభూ! ఆ గద్దియమీద (సింహాసనముపై) తెక్కుల (గర్వముతో) ఆదిలక్ష్మి తోడుత కూర్చొనివున్న దేవసింహమా! మమ్ము రక్షింపుము.

సూర్యచంద్రులు నీకు రెండు నేత్రములై వున్నవి. హిరణ్యకశిపుని పీడ తొలగించినందుకు దేవతలందరూ నిన్ను శరణని కొలుచుచున్నారు. తిరమైన (స్థిరమైన) మహిమలుగల దేవసింహము నీవే. చచ్చినది తన తండ్రికాదు లోకకంటకుడని నిరతితో (నిష్పక్షపాతముగా) ప్రహ్లాదుడు నీయెదుట నిలిచి సన్నుతిస్తే నీమాయను వుపసంహరించి అతనిని బ్రోచిన ప్రహ్లాదవరద దైవసింహమవు.

రెండు హస్తములలో శంఖుచక్రములను ధరించి వుప్పొంగి పూచితివి (అతిశయించితివి). ఆ విధముగా త్రిజగములను యేలుకొనె దేవసింహము నీవే. గజము (గజేంద్రుడు) భజించిన పరుగు పరుగున వచ్చి మకరిపీడ తొలగించిన శ్రీహరివేనని ద్విజులు మునిసంఘములు కీర్తిస్తున్నాయి.

ఓ దేవసింహమా! మూడింతలైన నీ దాసులందరూ నిన్ను ముందు ముందే మొక్కి, తిప్పరాని (తిరుగులేని) వరాలను పొందుతున్నారు. ఈ అహోబలము మీద ఆ వేంకటాద్రి మీద చిప్పిల (అతిశయించిన) తెప్పల దేలేటి (తెప్పోత్సవాలను జరుపుకొంటున్న) దేవసింహము నీవే తండ్రీ!

❊

సంఖ్య : XV/236 రాగం : కాపి

కీర్తన : మా యింటికి రావోయి మాధవా, నీ

39 మా యింటికి రావోయి మాధవా, నీ
మాయలెల్లాఁ గంటి మిదె మాధవా ॥పల్లవి॥

మచ్చు చల్లేవు వలపు మాధవా నేను
మచ్చిక లెల్లాఁ జేసితి మాధవా
మచ్చెము నీపై నిదె మాధవా యింక
నుచ్చరపు చూపు నలో మాధవా ॥మాయింటి॥

మఱుఁగేల యింక నీకు మాధవా
మతి నాకు దక్కితివి మాధవా
మఱచేవానిచేఁతలు మాధవా మాతో
మఱుచు మాటే మనేవు మాధవా ॥మాయింటి॥

మట్టులేని శ్రీవేంకట మాధవా కట్టు
మట్టుతో మమ్ముఁ గూడితి మాధవా
మట్టేవుమా కాళ్లప్పటి మాధవా
మట్టె లియ్యఁ గద వోయి మాధవా ॥మాయింటి॥

ఉపోద్ఘాతము :

ఇది పెదతిరుమలయ్య శృంగార కీర్తన. మురళీధరుని ప్రేమించని జవ్వనియే లేదు గోకులంలో. అదను చూచి ప్రతి వయ్యారీ మా ఇంటికి రావోయి అని అతనిని ఆహ్వానించేదే. వారి ప్రేమను తిరస్కరించలేని బలహీనత మాధవునిది. అంతేకాదు ఆ గోపాంగనలకు మాధవుడు మాయల నన్నింటినీ తెలిసిన వారైనందున ఇంకెవత్తైనన్నా మాయచేయి, కానీ నేను నీకోసమే బ్రతుకుతున్నాను, కనుక నన్ను మాయచేయకు అని ప్రాధేయపడుతుంటారు. ఆయన మట్టులేని వేంకటమాధవుడు కాబట్టి తనకు మట్టెలు నియ్యాలట. అంటే యేమిటో?

తే.గీ॥ కంటిమిదె మాధవా! నీదు గడుసుమాయ-
లెల్ల, మాయింట రావోయి కల్లకాదు
మట్టులేని వేంకటపతి! మఱుగదేల?
మట్టెలియ్యరా మాకాళ్ళు ముట్టినావు.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ మాధవా! నీవు మా యింటికి రావోయి. మాకు నీ మాయలన్నీ సుపరిచితాలే. వాటిని మేమేనాడో కంటిమి. ఇక చాలించి మావద్దకు రావోయి.

ఓ మాధవా! నీ వలపులనే మచ్చు (మత్తుమందు) మాపై చల్లేవు. మమ్మల్ని మచ్చిక చేసికొని నీకు అలవాటు పడేట్లు చేసికొన్నావు. మా మచ్చెము (చేపవంటి) కనుచూపు నీపై పడినది. ఇదెరావోయీ వుచ్చరపు చూపుల (నాటుకొనునట్లు చూచే) మాధవా!

ఓ మాధవా! నీకూ మాకూ ఇంకా మఱుగు (చాటుమాటు) యెందుకు? ఇంతమంది వలపుకత్తెలు నీకున్నా ఈరోజు నాకు దక్కినావు. ఓ మాధవా! నీ చేష్టలు యెలా వున్నాయంటే అవి మఱిచిపోయేవాని చేతలవలెనే వున్నాయి. మా దగ్గర మాటలన్నీ నీవు మఱచేవే, అటులైన ఆ శుష్క వచనముల ప్రయోజనమేమి?

మట్టులేని (మతిలేని) వో వేంకట మాధవా! ముట్టుతో (చెలరేగి) మమ్ము కూడితివి. అంతకు ముందేమి చేశావో గుర్తుందా? అప్పటిన్ (మాయ మాటలు చెబుతూ) మా కాళ్ళను ముట్టేవు (స్పృశించేవు). ఓ మాధవా! ఇక జాగు దేనికి మా కాళ్ళకు మట్టెలు తొడిగి మమ్ము పెళ్ళాడు.

❊

సంఖ్య : II/363 రాగం : మలహరి

కీర్తన : దిక్కు నీవే జీవులకు దేవసింహమా

40 దిక్కు నీవే జీవులకు దేవసింహమా
తెక్కులగద్దియమీఁది దేవసింహమా ॥పల్లవి॥

సురలెల్లాఁ గొలువఁగ సూర్యచంద్రులకన్నుల
తిరమైనమహిమలదేవసింహమా
నిరతిఁ బ్రహ్లాదుఁడు నీయెదుట నిలిచితే
తెరదీసితి మాయకు దేవసింహమా ॥దిక్కు॥

భుజము లుప్పొంగఁగాను పూఁచినశంఖుఁజక్రాల
త్రిజగములు నేలేటిదేవసింహమా
గజభజింపుచు వచ్చి కాచుక నుతించేటి-
ద్విజమునిసంఘముల దేవసింహమా ॥దిక్కు॥

ముప్పిరిదాసులకెల్లా ముందు ముందే యొసగేటి-
తిప్పరానివరములదేవసింహమా
చిప్పల నహోబలాన శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద
తెప్పలదేలేటియట్టి దేవసింహమా ॥దిక్కు॥

ఉపోద్ఘాతము :

అహోబలేశ్వరుడైన నారసింహుని దేవసింహమా అని కీర్తిస్తున్నారు. హిరణ్యకశిపుని వరానుగుణ్యంగా, నరసింహుడైన అంతటి దానవుణ్ణి పిల్లవాడినెత్తుకొన్నట్లు పట్టియెత్తిన వాడు దేవుడు కాక నరుడా? అందుకనే దేవసింహమా అని కీర్తిస్తున్నారు అన్నమయ్య. 'చిప్పలనహోబలాన' అని కీర్తనలో వున్నా, అది 'చిప్పిలనహోబలాన' అయివుంటుందని నా భావన. వాడి వరాలకన్నిటికీ విరుగుడు చేశానని తెక్కులతో గర్వంతో సింహాసనంపై కూర్చొన్నాడట ఆ దేవసింహము.

చం॥ గతి ఇక నాకు నీవె నను కాదననేటికి దేవదేవ? మా
మతి వివరంబులేమియును మాకును తోపవునేమి సేతురా?
జత యొకదానికొక్కటగు చావదు దుర్గుణ రాశి కూల్చుచున్
సతతము వేంకటేశ! నను చక్కగనేలుము చింతబాపుమా.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ దేవదేవోత్తమా! నాకెల్లప్పుడూ దిక్కు నీవేనయ్యా! నేను యే విరమూ (వివరమూ) తెలిసినవాడిని కాను. మరి ఇక నేనేమి చేయగలనయ్యా?

అంతా ఈ ప్రపంచంలో ఒకటి ఇంకొకదాని పరిణామమే కాని, వేరు కాదు. ఎవ్వనికైనా పాపము నశిస్తేనేకాని పుణ్యం రాదు. కోపము పోతేకాని మనశ్శాంతి కలుగదు. చాపలము (చాంచల్యమును) అణచకుండావుంటే నిశ్చలమైన బుద్ధి కలుగదు. నిలకడలేని బుద్ధి నావశములో వుంటుందా తండ్రీ? మరి ఇక నేనేమి చేయను?

ప్రభూ! ఆశను విడిచిపెడితే కాని విరతి (విరక్తి) అంకెకు రాదు (స్వాధీనం కాదు). జీవితంపై రోత కలిగితే కాని సుజ్ఞానంపై మక్కువ కలుగదు. మాయదారి వేషాలు మానితేకాని వివేకవంతులు మెచ్చరు. అదటుంచి పైన చెప్పిన వాని వివరము లేమియూ నాకు తెలియవు. నేనేమి చేయగలనయ్యా?

నోరు తెరిస్తే నానోటివెంట కల్లలే (అబద్ధాలే) దొర్లుతాయి. అబద్ధాలు మానుకొంటే కాని సత్యం చెప్పటం అలవడదు. నాకు సుఖం కావాలనుకొనేవాడికి యెన్నటికీ సుఖము రాదా. ఒల్లను (నాకు వద్దు) అంటేనే సుఖం వస్తుంది. ఇదిగో ఓ శ్రీవేంకటేశ్వరా! నన్ను సులభముగా యేలినావు. నీవు నాకు చేసిన ఈ మేలుకు ప్రత్యుపకారము యేమి చేయగలను తండ్రీ! సదా నేను నీ భృత్యుడను.

సంఖ్య : XV/200 రాగం : బౌళి

కీర్తన : మేలుకొనవే నీల మేఘ వర్ణుడా

41 మేలుకొనవే నీల మేఘ వర్ణుడా
వేళ తప్పకుండాను శ్రీ వేంకటేశుడా ॥పల్లవి॥

మంచముపై నిద్రదేర మల్లెల వేసేరు
ముంచి తురుము ముడువ మొల్లల వేసేరు
కంచము పొత్తారగించ కలువల వేసేరు
పించెపు చిక్కుదేర సంపెంగల వేసేరు ॥మేలు॥

కలసిన కాకదేర గన్నేరుల వేసేరు
వలపులు రేగి విరజాజుల వేసేరు
చలువగా వాడుదేర జాజుల వేసేరు
పులకించ గురువింద పూవుల వేసేరు ॥మేలు॥

తమిరేగ గోపికలు తామరల వేసేరు
చెమటార మంచి తులసిని వేసేరు
అమర శ్రీ వేంకటేశ అలమేలు మంగ నీకు
మమత పన్నీటిలో చేమంతులు వేసేరు ॥మేలు॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య స్వామికి మేలుకొలుపు పాడుతున్నారు. ఓ నీలమేఘశ్యామా! ఆలస్యమవుతున్నది వేళ తప్పక లేవవయ్యా వేంకటేశ్వరా! అని కీర్తిస్తున్నారు. ఆయనపై మల్లెపూలు వేస్తే ఆ సువాసనకి మంచముపైనున్న నిద్ర తేలిపోతుందట. ఇలా సాగుతుంది కీర్తన. జాజులు వేస్తే చలువగా వాడుదేరుతుందట. అంటే యేమిటి? చదవకపోతే ఏమో అనక తప్పదు. ఇది అన్నమయ్య ఉదతి.

ఉ॥ మేలగు సృష్టికంతటికి మేల్కొనవే హరి నీలవర్ణుడా!
మాలలు కావు ఈ విరులు మాన్పును నిద్దుర బద్ధకంబులన్
ఆలి సిరైన వానికిల ఆవిభవంబులు మాకు తృప్తికే
లీలగ వేళతప్పెనని లేపుట యేమది? వేంకటేశ్వరా!

భావోద్దేశ్యము :

నీలమేఘవర్ణపు శరీర కాంతితో శోభిల్లే ఓ శ్రీవేంకటేశ్వరా! నీవు నిదురలేచేవేళ తప్పిపోతున్నది. వివిధ పూలతో నిన్ను సేవించుటకు మేము సిద్ధంగా వున్నాము. త్వరగా మేలుకొని మమ్మేలుకోవయ్యా!

మంచముపై నిదురించుచున్న నీ నిద్ర తేలిపోవుటకు ఇదే నీపై మల్లెపూలను వేస్తున్నాము. పనిలో పనిగా నీ కొప్పున ముడుచుకోవటానికి మొల్లపూలను వేస్తున్నాము. నీ కంచమున పొత్తులలో నీ దేవేరులతో నివేదన భుజింతువని సువాసనాభరితమైన కలువపూలను వేస్తున్నాము. పించెపు చిక్కుదేర (నెమలి పింఛము ధరించుటచే పడిన చిక్కు విడదీసి) సంపెంగపూలు ముడుచుటకు సిదముగానున్నవి.

నీ ఒంటిపైని కాకదేర (ఉష్ణమునుపసంహరించుటకు) ఎఱ్ఱగన్నేరు పూలను వేస్తున్నాము. నీ దేవేరులపై వలపులు రేకెత్తుటకు విరజాజి పూలను వేస్తున్నాము. చల్లగా వాడుదేర (వాడుకోవడానికి) జాజిపూలను వేస్తున్నాము. నీవు పులకించిపోవుటకు గురువింద పూలను నీపై వేస్తున్నాము.

ఇక నీ గోపికల సంగతి చెప్పనే అక్కరలేదు. వారు నీకు తన్మయత్వం కలుగుటకు తామరపూలను వేసేవారు. నీ చెమటలు ఆరిపోవుటకు తులసి దళములను వేస్తున్నారు. అలమేలుమంగమ్మతో అమరిన శ్రీవేంకటేశ్వరా! నీ మమత దేవిపై అతిశయించుటకు నీవు స్నానమాడు పన్నీటిలో చేమంతిపూలను వేసినాము.

సంఖ్య : XV/326 రాగం : వాసంతి

కీర్తన : దేవదేవోత్తమ నాకు దిక్కు నీవే యెప్పుడును

42 దేవదేవోత్తమ నాకు దిక్కు నీవే యెప్పుడును
యేవిరముఁ దెలియ నేమి సేతు నయ్యా ॥పల్లవి॥

పాపముడిగినఁ గాని ఫలియించదు పుణ్యము
కోపము మానినఁ గాని కూడదు శాంతి
చాపల మడఁచక నిశ్చల బుద్ధి గలుగదు
యేపున నా వసము గా దేమి సేతు నయ్యా ॥దేవ॥

ఆస విడిచినఁ గాని యంకెకు రాదు విరతి
రోసినఁ గాని సుజ్ఞానరుచి పుట్టదు
వేసాలు దొలఁగించక వివేకా లెల్లా మెచ్చరు
యీ సుద్దు లేమియు నేర నేమి సేతు నయ్యా ॥దేవ॥

కల్లలాడకున్నఁ గాని కడతేరదు సత్యము
వొల్ల నన్నఁ గాని సుఖ మొనఁ గూడదు
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టే
యెల్లకాల మీ మేలున కేమి సేతు నయ్యా ॥దేవ॥

ఉపోద్ఘాతము :

పెదతిరుమలయ్యచెప్పే అక్షరసత్యాన్ని వినండి. దేవదేవుళ్ళలో విశిష్టమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరా! నాకు నీవే దిక్కు స్వామీ! అంటున్నారు. నాకు, వేద వేదాంగాలు గాని పురాణాలుగాని రావు. ఏ విధమైన విశిష్ఠత నాకు లేదు. మరి ఇక నేనేమి చేయగలనయ్యా? నేను చేసే పాపము తక్కువదికాదు. నా కోపము అలాగే వుంది. నిశ్చలబుద్ధి లేదు. ఆశ చావలేదు. ఎంత రోసినా సుజ్ఞానం లేదు. అబద్ధాలాడుతూనే వున్నాను, సత్యము చెప్పను, సుఖాన్ని మరువను ఇంత పనికిమాలిన వాడిని కూడా నీవు అనుగ్రహించావు. నాకీ ఆనందం చాలును ప్రభూ

కం॥ శక్తియతుడు వీవెంతో
భక్తుల వత్సలుడవనుచు భావింతురుగా
ముక్తిని వేంకటపతివై
యుక్తులకే యిత్తువయ్య! ఓ సర్వేశా!

భావోద్దేశ్యము :

ఓ సర్వేశ్వరా! నీకెంతైనా శక్తి యున్నది. భక్తవత్సలుడవైన నీవు దయాసాగరుడవని భావించుట యెంతో తగియున్నది.

నా వాడు అని యెందరో భ్రమిస్తుంటారు. కాని నీవు అందరివాడవు. ఇలా అందరూ భావిస్తారు కాబట్టే నీవు అన్ని రూపములూ నీవిగా వుంటివి. అందుకే నీవు విశ్వరూపుడవైనావు. వేలకువేల శిరస్సులతో వున్న నీ రూపాన్ని చూడగల మొనగాడెవడు?

ఓ ఉర్వీధరా! నా నాలిక యెప్పుడూ నీ పేరునే పలుకుతుంటుంది. ఇంతమంది నోళ్ళలో నీవు తగిలియున్నావు కాబట్టే వారందరికి మాట్లాడే శక్తి కలిగింది. అందుకేనా స్వామీ! నీకు పెక్కు నామములున్నవి. ఎవ్వరు యేపేరుతో పిలిచినా భక్తివుంటే పలుకుతావు. నానా శబ్దములతో పలికే జంతువులకూ నీవే శబ్దోచ్చారణ శక్తినిచ్చావు.

నేనేపొద్దునైనా, నీవే యేలికవు అని భావింతును. కాని నాకే కాదు నీవు అందరికీ యేలికవని గ్రహించాను. ఓ శ్రీవేంకటేశ్వరా! నీవు అనంతమైన అవతారములను దాల్చితివి, దేనికోసం? నానాగతుల భక్త రక్షణకే.

సంఖ్య : VII/280 రాగం : మధ్యమావతి

కీర్తన : నెలమూడు సోబనాలు నీకు నతనికే తగును

43 నెల మూడు సోబనాలు నీకు నతనికే తగును
కలకాలము నిచ్చ కళ్యాణమమ్మ ॥పల్లవి॥

రామ నామ మతనిది రామవు నీవైతేను
చామన వర్ణమతడు చామవునీవు
వామను దందురతని వామ నయనవు నీవు
ప్రేమపు మీ ఇద్దరికి పేరు బలమొకటే ॥నెల॥

హరిపేరాతనికి హరిణేక్షవు నీవు
కరిగాచే తాను నీవు కరియానవు
నరిజలధిశాయి జలధి కన్యవునీవు
బెరసి మీ యిద్దరికి పేరు బలమొకటే ॥నెల॥

జలజనాభు డతడు జలజముఖివినీవు
అలమేలు మంగవు నిన్నలమేతాను
ఇలలో శ్రీ వేంకటేశు డిటు నిన్నురాన మోచె
పిలిచి పేరు చెప్పే పేరు బలమొకటే ॥నెల॥

ఉపోద్ఘాతము :

ఈ కీర్తన అన్నమయ్య అలమేల్మంగమ్మకు వినిపిస్తున్నారు. తల్లీ నెలకి మూడు శోభనాలు మీ ఇద్దరికీ యెంత చక్కగా అమరినవమ్మా!! కలకాలము ఇలాగే నిత్యకళ్యాణం పచ్చతోరణం వలె వుండి మాబోటటి భక్తులను అనుగ్రహించండి. మీకంటే కనువిందైన జంట వుంటుందా? మీ ఇద్దరి మధ్య యెన్ని చక్కటి పోలికలున్నాయమ్మా! అందుకే మీ చక్కని జంటకు తగినట్లు శ్రీహరి నిన్ను తన హృదయవాసినివని తన వురముపై నిలుపుకొన్నాడు. ఇది మీ జంటకే తగినది.

ఆ.వె॥ నెలకి మూడు సోబనాలు నీకతనికే
తగును కాలమెల్ల ధరణియందు
నిలిచిపోయెనమ్మ నిత్యకళ్యాణము
పచ్చతోరణంబు పతికి నీకు.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ తల్లీ! అలమేల్మంగమ్మా! మీ ఇరువురికి కలకాలము ఇదే విధముగా నెలకి మూడు శోభనాలు జరుగుతూ ఈ తిరుమలమీద మీకు నిత్యకళ్యాణము పచ్చతోరణం అనునట్లు వుండి భక్తులందరూ తరించెదరు గాక!

తల్లీ! మీ ఇరువురికీ అన్నీ యెంత చక్కగా తగినట్లు అమరినవమ్మా!! అతనిది రామనామము అని కదా! మరి నీవూ రామవు (వనితవు). అతనిది చామనవర్ణము (శ్యామల వర్ణ దేహము). నీవు చామవు (చమీకరము అంటే బంగారువన్నె కనుక బంగారు వర్ణపుదానివి) నీవు. ఆయన వామనుడు. నీవు వామనయనవు (లక్ష్మి యెడమకంటి కొననుండి చూచి అనుగ్రహిస్తుంది). మీ ఇరువురికి పేరు బలము ఒక్కటియే నమ్మా!

అతనిపేరే హరి. మరి నీవో హరిణేక్షణవు (జింకవంటి కన్నులు కలదానవు), అతడు కరిగాచినవాడు (గజేంద్రవరదుడు). మరి నీవో కరిగమనవు (మత్తకరీంద్ర గమన). అతడు నరిజలధిశాయి (పాలసముద్రము మధ్యలో పవళించువాడు). నీవు జలధికన్యవు. ఆ విధముగా మీ ఇద్దరికీ పేరు బలమొక్కటియే.

అతడు జలజనాభుడు. నీవు జలజముఖివైన శ్రీదేవివి. నీవు అలమేల్మంగవు. ఆతడు నిన్ను అలముకొనేవాడు (పైకొనువాడు). అందుకనే అతడు నిన్ను వదలలేక నిత్యమూ తన వురమున నిన్ను ధరించిన శ్రీధరుడు శ్రీవేంకటేశుడైనాడు.

సంఖ్య : XV/429 రాగం : కీరవాణి

కీర్తన : భక్తవత్సలుఁడవుగా భావించ నీ కిది దగు

44 భక్తవత్సలుఁడవుగా భావించ నీ కిది దగు
శక్తి నీ కెంతైనాఁ గద్దు సర్వేశ్వరా ॥పల్లవి॥

నా వాడవే యని వుందు నవి నీ వెవ్వరికైనా
ఆవల నందరివాఁడవై వుండుదువు
భావించనిందుకొరకా బహురూపుఁడ వైతివి
వేవేలు శిరసులతో విశ్వమూరితీ ॥ ॥భక్త ॥

నీ పేరు నా నాలికపై నెలకొనె యీ రీతినే
దాపై యందరినోళ్ళ దగి లున్నవి
యేపునఁ బెక్కు నామము లిందుకా పెట్టుకొంటివి
వోపి నానాశబ్దముతో నుర్వీధరా ॥ ॥భక్త॥

యేలికెవు నాకని యెంచుకొందు నేపొద్దు
యీలీల నందరికి నేలికవట
తాలిచితి వనంతావతారాలు నీ వీ పనికా
వేళతో నానాగతి శ్రీవేంకటేశ్వరా ॥ ॥భక్త॥

ఉపోద్ఘాతము :

పెదతిరుమలయ్య ఈ కీర్తనలో సర్వేశ్వరుని వైభవాన్ని వర్ణిస్తున్నారు. ఆయన భక్తవత్సలుడంటున్నారు. అపరిమితమైన శక్తివంతుడు అని భావిస్తే అందులో ఆవంతయైనా అసత్యం లేదు. జీవులు అందరూ ఆయనవారే. పెక్కు నామములవాడు. జీవులకి కంఠ స్వరమును ఇచ్చిన కరుణామయుడు. అనంతమైన అవతారాలను ఆ దేవదేవుడు యెందుకెత్తాడు. జగత్పరిపాలనా భారం మోస్తున్నది ఆయనే. అందులో అంతర్భాగ దుష్టశిక్షణ, శిష్ట రక్షణ, నిర్విరామంగా ఆ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహిస్తుంటాడు. శ్రీవేంకటేశ్వరునిగా కోరిన వారి కొంగు బంగారమైనాడు.

ఆ.వె॥ శరణమనుట చాలు సర్వేశ్వరుని కది
అల కిరీటిగాచె అరులగొట్టి
వెదకి మనలనిచ్చు వేడినవరములు
వేంకటపతి సాటి వేల్పు కలదె?

భావోద్దేశ్యము :

సర్వేశ్వరుని త్రికరణశుద్ధిగా నమ్మి శరణంటే చాలును. ఆపై నీబాధ్యత ఆయన తీసికొని నిను రక్షిస్తాడు. అర్జునుడు నీవే శరణు నీవేమి చెబుతే అది చేస్తానంటే అర్జునుని కంటికి రెప్పలా కాపాడాడు. వాని చేతుల ద్వారా కౌరవ పాపాత్ములను అందరిని తుదముట్టించాడు.

తనకి శరణని మొక్కే వారికి 'చేతెదవ్వెసుండి (చేతికందేంత దూరంలోనే వుంటాడు సుమా!) శ్రీహరి రేయింబవళ్ళూ వారిని కాపాడుతుంటాడు. ఓ జీవులారా! కాతరాన (ధైర్యం కోల్పోయి) శరణనక ఆయనను నమ్మలేరు. అందుకనే చూడలేరు. మనం చేయలేనిపని ఆనాడు శిశువు ప్రహ్లాదుడు చేశాడు కాబట్టే స్తంభములో వెలసి రక్షించాడు.

హరినామ సంకీర్తన జరిగేచోటునుంచి, కూతవేటు దూరములోనే (కేకవేస్తే వినిపించేదూరంలో) శ్రీహరి వుండి, పాలించుటలో జాగుచేయడు. తాను ఎంత లోతునవున్నా ఎంత ఎత్తునవున్నా శ్రీపతిపేరు లోలోపల స్మరించినా తక్షణం ఆదుకొంటాడు. ఆనాడు కురుసభలో ద్రౌపదిని కాపాడలేదా?

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీవేంకటపతి కనుచూపు ఆనేటంత దూరంలోనే వుండి, కప్పి (వ్యాపించి) తన మనస్సుద్వారా అందరినీ రక్షిస్తాడు. మనము స్వయంగా తిరుమల శిఖరాలెక్కి స్వామిని దర్శించక్కరలేదు. ఎక్కడవుండి ధ్యానించినా, ఈ పద్మనయనుడు వరములొసగడా!! తప్పక ఇస్తాడు పో!!

సంఖ్య : XIV/110 రాగం : సురటి

కీర్తన : మంచి ముహూర్తమున శ్రీమంతులిద్దరు

45 మంచి ముహూర్తమున శ్రీమంతులిద్దరు
చంచల బూవుదండలు చాతుకొనే రదివో॥ ॥పల్లవి॥

సొరిది బేరటాండ్లు సోబాన బాడగాను
హరియు సిరియు బెండ్లియాడేరదే
తొరలి యంతటా దేవదుందుభులు మొరయగ
గరిమ బాసికములు గట్టుకొనే రదివో ॥ ॥మంచి॥

మునులు మంగళాష్టకములు చదువుచుండగను
పెనగుచు సేసలు పెట్టే రదే
ఘనులు బ్రహ్మాదులు కట్నములు చదువగను
వొనరి పెండ్లిపీటపై నున్నారదివో ॥ ॥మంచి॥

అమరాంగనలెల్లాను ఆరతు లియ్యగాను
కొమరార విడే లందుకొనే రదే
అమరి శ్రీవేంకటేశు డలమేలుమంగ గూడి
క్రమముతో వరములు గరుణించే రదివో ॥ ॥మంచి॥

ఉపోద్ఘాతము :

అన్నమయ్య చెప్పిన పెండ్లికీర్తన వింటే ప్రత్యక్షంగా పెండ్లి చూస్తున్నట్లే వుంటుంది. ఈనాటికి కంప్యూటర్లు, అడ్వాన్సు బుకింగులు, రికమండేషన్ల పరంపర వచ్చింది కాని, అన్నమయ్య కాలంలో చెంచువారికి కూడ, అన్నమయ్య జరిపించిన దినదిన పెండ్లిండ్లు అందరితో చూచి తరించే భాగ్యం కలిగింది. వారనేమిటి అదృశ్యులై సురలు, మునులు, అప్సరసలు, బ్రహ్మాది దేవతలు వచ్చి తాంబూలమందుకొని వెళ్ళేవారట. ఆ పుణ్యఫలమే నేటికీ అక్షరమ్ముక్కరాని వారికీ అక్షయమైన ధన సంపాదనా భాగ్యమిస్తున్నాడీ ఏడుకొండల ఏలిక.

తే.గీ॥ చెంచువారి పూదండలు సిరియు, హరియు
మంచి సుముహూర్తమని తాము మార్చుకొనిరి,
సురలు, మునులు, భూవరులు, పామరులు, ద్విజులు
పెండ్లిచూచి తరించిరి వేంకటేశ!

భావోద్దేశ్యము :

శ్రీమంతులైన సిరి, హరి ఇద్దరూ మంచి ముహూర్తమని పెండ్లాడుతున్నారు. చంచుల (చెంచుజాతివారి) అల్లిన పూవుదండలను, అదిగో వధూవరులు చాతుకోనేరు (ధరించినారు). సమయం మించికుండా చూచితరించండి.

పేరంటాండ్లు (ముత్తైదువలు) సోబనాలు (పెండ్లిపాటలు) పాడుతుండగా, అదే సిరియు, హరియు బెండ్లియాడేరు. దేవదుందుభులు అన్నిచోట్లా తొరలి మొరయగ (మాఱుమ్రోగినవి). అదవో వధూవరులకు బాసికాలు నొసటిపై కట్టినారు. చూచి తరించండి.

పరమాత్ముని పెండ్లికి అదృశ్యరూపులై మహామునులు వచ్చి మంగళాష్టకాలు (ఎనిమిది ఆశీర్వచనములు) చేస్తున్నారు. పెండ్లికి వచ్చిన యోగీశ్వరులు, ముక్తులూ అదిగో మేము ముందంటే మేము ముందని, సేసలు పెట్టేరు (అక్షతలు చల్లుతున్నారు). బ్రహ్మాది దేవతలు కట్నకానుకలు సమర్పిస్తున్నారు. వధూవరులిద్దరూ పెండ్లిపీటలపై కూర్చొని వున్నారు.

అదిగో అప్సరసలు హారతులనిస్తున్నారు. అదృశ్యులైనా అందరూ పెండ్లి ఆహ్వాన తాంబూలాలను కొమరార (మనోజ్ఞముగా) స్వీకరిస్తున్నారు. ఆ విధముగ శ్రీవేంకటేశ్వరుడు, అలమేల్మంగను గూడి, అదిగో పెండ్లికి వచ్చినవారి మంచి కోర్కెలను 'తథాస్తు' అని క్రమముగా, తీరుస్తున్నారు.

సంఖ్య : XV/134 రాగం : సౌరాష్ట్ర

కీర్తన : శరణంటే జాలు సర్వేశ్వరునికి

46 శరణంటేఁ జాలు సర్వేశ్వరునికి
అరయ నిందరిఁ గొట్టి అర్జునుఁ గావఁడా ॥పల్లవి॥

చేతెఁడు దవ్వేసుఁడీ చేరి మొక్కేవారికెల్ల
రాతిరిఁ బగలు హరి రక్షించే చోటు
కాతరాన జీవులాల కానలేరు నమ్మలేరు
ఘాతతో శిశువుకై కంబములో వెళ్ళడా ॥శరణంటే॥

కూఁతవెట్టుదవ్వేసుఁడీ కోరి పిలువ నేర్చితే
దాఁతి హరినామమునుండి పాలించే చోటు
లోఁతు గాదు వాఁతుగాదు లోలోన శ్రీపతి పేరు
నాతి మొరాలించి యీతడు నాఁడు గావఁడా ॥శరణంటే॥

కనుచూపు దవ్వేసుఁడీ కప్పి శ్రీవేంకటపతి
మనసులో అందరిని మన్నించేచోటు
ననిచి యేడనుండి ధ్యానము సేసికొనినాను
వనజాక్షుఁ డీతఁడే పో వరము లొసఁగడా ॥శరణంటే॥

ఉపోద్ఘాతము :

పెదతిరుమలయ్య అత్యద్భుతమైన సత్యం చెబుతున్నారు. లోపం మానవుల్లో వుంటుంది కాని లోకేశ్వరుడు సర్వేశ్వరుడూ అయిన హరిలో వుండదు.

శ్రీపతికి నీవు ఈయగల 'సిరి' యెంత? కంటి చూపుతో కౌరవసేనని గొట్టి అర్జునుని కాపాడినాడు. స్తంభంలో వెలసి ప్రహ్లాదుని కాయలేదా? కృష్ణా! నీవేనాకు దిక్కు అంటే ద్రౌపదికి అక్షయమైన చీరెలిచ్చి మానసంరక్షణ చేయలేదా? తిరుమల రానక్కరలేదు, యెక్కడవున్నా 'శరణు శరణు సురేంద్ర సన్నుతా!' అంటే చాలు ఆ ధ్యానానికే తీసికొని, బాగుపడండిరా అని కోరిన వరాలిస్తాడు. ఒక్కటే తెలుసుకోవాలి. భక్తిలేని ప్రార్థనలు కంఠశోష తప్పించి ఫలితాన్నివ్వవు.

కం॥ దయదలచవయ్యా! తరుణిని
ప్రియములు చెప్పంగబోయి పెనగుచునలసెన్
నయామా పంతము సతితో?
రయమున వోతిరుమలేశ! రతిదేల్చగదో?

భావోద్దేశ్యము :

ప్రభూ! ఇకనైనా యీతరుణిపై దయదలచరాదా? మా చెలి బేల. అతిసుకుమారి. మీరు సరసమైన ముచ్చట్లు చెప్పుకొంటుంటే, తానే ముందు చెబుతానని, నీతో పెనగి చిలిపి కజ్జానికే అలసినది ఈమె. కావున ఆమెతో నీకు పంతాలు వద్దు.

ప్రభూ! ఒగరు లాడకు (అంత కటువుగా మాట్లాడకు). నీతో మాచెలి అది సైపలేదయ్యా! ఆమె నీవు నవ్విస్తేనే చాలు నవ్వి నవ్వీ అలసిపోతుంది. ఆమెను జగడాలతో ఆమెను అణిచిపెడితే ఇక ఆ సంగతే చెప్పనక్కరలేదు. మొగమాటంతో నీకు మొక్కి మొక్కీ అలసిపోయిందయ్యా!

ప్రభూ! ఆమెతో అంత పంతము చూపించ తగదయ్యా! పంతము సంగతి తరువాత చూడవచ్చును. నీవు చేసిన వింత వింత బాసలు విని ఆమె అలసినదయ్యా! నీవేమి చేసినా చెల్లుతుంది లెమ్మని ఆమెలో అనవసరమైన చింతలు రేపకుమయ్యా! మీ ఏకాంతంలో తన అంతరంగములో నీపై తనకున్న ఇష్టము చెప్పి చెప్పీ అలసినదయ్యా

ప్రభూ! ఆమెనంత అలవగొట్టకుమయ్యా! ఇల్లాలితో ఆరడి యెందుకయ్యా! ఆమెను కౌగిటిలో నించి రతుల నలయించుము. ఓ శ్రీవేంకటేశా! ఇంతరట్టడిసేసి ఆమెని కూడినావు. అప్పుడు అలరిన నీ మన్ననలను పొంది పొందీ ఆమె సంతోషంతో అలసిపోయింది.

సంఖ్య : II/149 రాగం : శ్రీరాగం

కీర్తన : లావణ్యశృంగారరాయ లక్ష్మీనాథ

47 లావణ్యశృంగారరాయ లక్ష్మీనాథ
యేవేళ నీవినోదాన కేదాయ నేమి ॥పల్లవి॥

పాలజలధివంటిది పవ్వళించు నామనసు
గాలివూర్పులే కడళ్లు కలదు లోఁతు
చాలఁగఁ దొల్లి నీవు సముద్రశాయివట
యీలీల నీవినోదాన కేదాయ నేమి ॥లావ॥

నిక్కపుభూమివంటిది నెలవుకో నామనసు
పెక్కులిన్నియుఁ గలవు పెరుగుచుండు
పుక్కటఁ దొల్లియు నీవు భూసతిమగఁడవట
యెక్కువ నీవినోదాన కేదాయ నేమి ॥లావ॥

నిండుఁగొండవంటి దిదె నిలుచుండు నాభక్తి
వుండుచోటనేవుండు నొక్కచోటను
కొండలరాయఁడవట కోరికె శ్రీవేంకటేశ
అండ నీవినోదానకేది యాయ నేమి ॥లావ॥

ఉపోద్ఘాతము :

శ్రీమన్నారాయణునిపై ఈ కీర్తన వినిపిస్తున్నారు అన్నమయ్య. ఆయన శృంగారరాయుడే కాదు, గొప్ప లావణ్యముగల శృంగార రాయుడు. పైగా లక్ష్మీదేవికి నాథుడు. ఇక ఆయన వైభవం చెప్పటం యెవ్వరి తరమవుతుంది? ఏవేళనైనా ఆయన వినోదాలకి హద్దేముంటుంది? నా మనస్సు కూడా సముద్రంలా లోతైనదే. నీవెలాగో జలధిశావి మరి నామనస్సులో పవళించరాదా? నా మనస్సూ భూమివంటిదే. నీవే భూవల్లభుడవు. మరి నామనస్సునేలుకోరాదా? ఏమికీర్తన ఇది!!

తే.గీ॥ లలిత శృంగారరాయడా! లక్ష్మినాథ !
నీవినోదాలకేమైన అవునెలోట?
నిలుచనీభక్తి నాలోన నిండుకొండ
వెలయు కొండలరాయడే వేంకటపతి.

భావోద్దేశ్యము :

ఓ లక్ష్మీనాథా! నీవు లావణ్యముగల (లలితమైన) శృంగారరాయడివి. నీవినోదములకు యేవేళయైనా తగినదే ప్రభూ!

అయినా నాకు తోచిన విషయం నీకు విన్నవించుకొంటాను. నామనస్సు స్వచ్ఛమైన పాలసముద్రంలాంటిది. నీకు పాలసముద్రముపై పవ్వళించటం అలవాటే కదా! నా ఉచ్ఛ్వాస నిస్స్వాసలే, ఈ జలనిధి కడళ్ళు (అలలు), పైగా దీనిలోతుకూడా వూహించుట అసాధ్యమే. మరి ఈ నామనస్సనే సముద్రంలో పరుండి జలధిశాయి అనే పేరు నిలుపుకోరాదా? ఇట్లా నీవు వినోదించవచ్చును కదా! ప్రభూ!

ఇంకొకమాట చెబుతాను వినవయ్యా! ఈ భూమి వంటిది నా మనస్సు. భూమిలోపలా, వెలుపలా అనేకమైన వనరులు వున్నాయి. అందు కొన్ని పెరుగుతుంటాయి కూడా సరిగ్గా నా మనస్సు కూడా ఈ భూమిలాంటిదే. ఇందులోకూడాఎన్నో దాగివున్నాయి. ఈ భూమి కంపించినట్లే నా మనస్సూ కంపిస్తుంటుంది. నీవు భూవల్లభుడవు కృతయుగంనాటినుంచే. మరి నీవు నామనస్సును కూడా నీ దానినిచేసి ఏలుకోరాదా? నీ వినోదాలకేమి హద్దు?

ప్రభూ! నీమీద నాభక్తి కొండవలె అచలమైనది. అది ఎప్పుడూ ఒక్కచోటునే (నీవుండే తిరుమలలోనే) వుంటుంది. ఓ శ్రీవేంకటేశా! ఏడుకొండలవాడివి నీవే. దీన్నికూడా ఏలుకోరాదా? ఈ కొండమీద కూడా నీ వినోదాలకు హద్దు వుండదులే. రావయా తండ్రీ! వచ్చి ఈ నా మనస్సును నీ నివాసం చేసికొనరాదా?

సంఖ్య : XIV/149 రాగం : శ్రీరాగం

కీర్తన : దయదలంచగరాదా తరుణిపై నికనైనా

48 దయదలంచంగరాదా తరుణిపై నింకనైన
ప్రియములు చెప్పేనంటాం జెనంగుచునలసె ॥పల్లవి॥

వొగరులాడకుమంత వోపదుచెలి నీతో
నగవుల చేతనే మిన్నక యలసె
జగడాలడువకుమీ సంగతులు గావింక
మొగమోడి సారెసారె మొక్కి మొక్కి అలసి ॥దయ॥

పంతాలు చూపకుమంత పనిలేదు యాపెతోను
వింత నీబాసలు విని విని యలసె
చింతలు రేంచకుమింక సేసినట్టెల్లాం జెల్లె
అంతరంగముగ నిచ్చలాడి యాడి యలసె ॥దయ॥

అలయించుకుమంత ఆరడేల ఇల్లాలితో
కలసి కాంగిటిలో రతులనలసె
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇంతసేసి కూడితివి
అలరిన నీమన్నన లందియంది యలసె. ॥దయ॥149

ఉపోద్ఘాతము :

అలమేల్మంగ చెలికత్తెవలె భావనాలోకంలో విహరిస్తున్న అన్నమయ్య వినిపించిన మధుర కీర్తననాస్వాదించండి. ఆమె స్వామి వారికి నివేదిస్తున్నది. ప్రభూ! మాదేవిపై కాస్త కనికరం చూపరాదా? మాకు ప్రియమైన మాటలను చెప్పాలని ప్రయత్నించి బాగా అలిసిపోయింది ఆమె. కాస్త యెక్కువగా నవ్వితేనే అలిసిపోయే ఆ సుకుమారితో పంతము లాడెదవా? నాతో పోట్లాడకు స్వామీ! అని నీకు చెప్పి చెప్పి అలిసిపోయింది. కనుక ఆమెనంత అలయించకు ప్రభూ! అని వేడుకొంటున్నది. గడసరి అన్నమయ్య ఇల్లాలితో నీకు గొడవయెందుకయ్యా? నీకాగిటి రతులతోనే మాదేవి అలిసిపోయిందంటున్నారు. ఈ చనువు మరొకరికి సాధ్యమా?

తే.గీ॥ అంతరాత్ముఁడ వఖిలంబు లన్నినీవె
మన్మథునిమాయ బుట్టితి మహినినేను
ఎటుల దయజూతువోనన్ను యేనెరుగను
వేడెదను నన్ను గావవే వేంకటేశ!

భావోద్దేశ్యము :

అన్నియును అడగవలెననుకొన్నాను. కాని నేనే యవి మఱచితిని. అయినా శ్రీహరీ! నీకన్నీ తెలుసును కదా! నన్ను మన్నించి నీ పుత్రుడైన మన్మథుని నీవు ప్రేరేపించడం వలన నాపుట్టుకకు అవకాశం దొరికింది. ఆ మన్మథుడు మర్మగాడు. కాని అన్నిటికీ మూలకారణంమాత్రం నీవే.

ప్రభూ! నన్నేమి చెప్పమంటావు? ఎంత చెప్పమంటావు? నేను పొందిన పలుజన్మంబులలో యెన్ని చన్నుల పాలుత్రాగానో, అవి కొలిచిన యెన్నోనో యెవరికి తెలుసు? ఎంతమందిని తల్లిదండ్రులుగా పొందానో వాళ్ళంతా ఇప్పుడెక్కడున్నారో? ఎంత ఆహారం మెక్కానో యెవరు కొలిచి చెప్పగలరు? పోనీ ఈ జన్మలో ఇన్నేళ్ళు బ్రతుకునీడువరా అని చిత్రగుప్తులవారు వ్రాసినారో చెప్పగలవారెవరు? నాకు తెలియదు నీకు తెలిసినా చెప్పవు.

స్వామీ! నేను కట్టుకొని చింపి పారవేసిన బట్టలకి ఇన్ని జన్మలలోనూ యెంతపత్తి పట్టిందో చెప్పగల మొనగాడెవడు? నా శరీరాలు యెన్ని నగలను మోసినవో దానికెంత బంగారం పట్టిందో లెక్కకట్టగల మొనగాడెవడు? నేను రమించి పెనగిన కాంతలు ఈ జన్మలో యెందరో ఈ జన్మలన్నింటిలో మరింక యెందరో చెప్పగల గణికుడెవడు? నన్ను ఇట్లా భోగింపజేసిన నా కర్మమే యెఱుగునుగాని నేనెరుగుదునా?

దేవా! ఈ జన్మలో నేను గడించిన ఇండ్లెన్నియో కాణాచి (చిరకాలపు స్థావరాలు) మరింకెన్నో అవి యెక్కడెక్కడున్నాయో వృద్ధాప్యపు మతిమరపు వలన నాకే తెలియదు. ఎన్ని ఇడుముల పాలు కావలసివస్తుందో తెలియదు. ఈ భూమి మీద యెన్నాళుంటానో తెలియదు. ఒక్కటి మాత్రం నిజం. అరయ (యెంచి చూస్తే) ఈ జీవులందరికీ అంతర్యామి అని పిలువబడే ఆత్మవు నీవే. అఖిల సృష్టికి కారణం నీవే. నిరతపు (శాశ్వతుడవైన) ఓ శ్రీవేంకటేశ్వరా! దయాసముద్రుడవైన నీ చిత్తము యెట్లావున్నదో యేమి తలచేనో నీకు తప్ప పరులకు తెలియునా?

సంఖ్య : VII/407 రాగం : శ్రీరాగం

కీర్తన : చిత్తజువేడుకొనరే చెలియలాల

49 చిత్తజు వేఁడుకొనరే చెలియలాల
తత్తరించి పతిమీఁది తలపోఁతనున్నది ॥పల్లవి॥

అతివపై మదనుఁడు అనలాస్త్రమేయఁబోలు
కతలుగ విరహాగ్నిఁ గాఁగీనదే
యితవుగా వరుణాస్త్రమేయఁబోలునప్పటిని
తతిఁ జెమటవానలఁ దడియుచునున్నది ॥చిత్త॥

అమరగ నంతలో వాయవ్యాస్త్రమేయఁబోలు
వుమరఁబడి నిట్టూర్పులొగి రేఁగెను
జమళిఁ గూడఁగ నట్టె శైలాస్త్రమేయఁబోలు
భ్రమసి చనుఁగొండలు బాయిటఁ గాన్పించెను. ॥చిత్త॥

మునుకొని పంతాన సమ్మోహనాస్త్రమేయఁబోలు
మనసు పరవశాన మరపందెను
అనిశము రక్షగా నారాయణాస్త్రమేయఁబోలు
ఘన శ్రీవేంకటేశుఁడు కాఁగిటిలోఁ గూడెను. ॥చిత్త॥407

ఉపోద్ఘాతము :

మామూలు వాగ్గేయకారులు ఇటువంటి కీర్తననావిష్కరించలేరని నా నమ్మకం. వరప్రసాది అన్నమయ్యకే సాధ్యమిది. ఏదైనా దైవాన్ని సన్నుతిచేయటమో, ఒక గాథను ఉటంకిస్తూ ఆ దైవం యొక్క గొప్పతనం కీర్తించటమో, శరణాగతితో నుతించటమే, కాపాడమని ప్రార్థించటమో చాలామంది వాగ్గేయకారులు చేస్తారు. కాని ఈ విధంగా కీర్తన, అందులోనూ శృంగార కీర్తన చెప్పటం అన్నమయ్యకే సాధ్యం. ఆ కల్పనా వైచిత్రి నూతన అంశమునెన్నుకోవటం సామాన్యులు అతి ప్రయత్నంతో సాధిస్తే ఆచార్యులవారికి అవి ఆశువుగా వస్తాయి. ఇదేమి చిత్రమో ఈ మన్మథుడు పతికై తత్తరపడుతుంటే 'నీలోత్పలం' వంటి సుమశరాలుకాక ఆగ్నేయాస్త్రం, వారుణాస్త్రం, వాయువ్యాస్త్రం, శైలాస్త్రం, సమ్మోహనాస్త్రం అనే దివ్య మారణాస్త్రాలను వేస్తున్నాడీ మారుడు!! వీనికేమి దుర్బుద్ధి?

కం॥ చిత్తజు వేడరెచెలులూ!
తత్తరతో పతినిగూర్చి తలపోతలతో
ఇత్తరి ఈచెలి రగులగ
కొత్తగ అస్త్రముల వేసె కూడగ విభునిన్

భావోద్దేశ్యము :

ఓ చెలులారా! మీరంతా చిత్తజుని (మనస్సులలో జన్మించే మన్మథుని) వేడుకొనండమ్మా! వాడెంత గడుగ్గాయి!! ఒకపక్క తన పతి తలపులతో ఈ తరుణి తత్తరించిపోతుంటే (వేదన చెందుతుంటే) వీడు చంపకము, నీలోత్పలమువంటి తన కుసుమాస్త్రములను కాకుండా దానవసంహారానికి శ్రీహరివేసినట్లు ఆగ్నేయాస్త్రం, వారుణాస్త్రం వంటి దివ్యాస్త్రాలను వేస్తున్నాడు.

ఆ మదనుడు అనలాస్త్రము (ఆగ్నేయాస్త్రం) వేసి ఈ సతిని విరహాగ్నిలో మలమల రగుల్చుచున్నాడు. ఈ భావజుడు వరణాస్త్రం సంధించి వేసెను కాబోలు ఈ 'చేమ' చెమటల వానలో తడిసి ముద్దయి పోయినది. వీడికి హితవేదో అహితవేదో తెలియదా యేమే?

అంతలోనే, ఆ కందర్పుడు ఆమెపై వాయువ్యాస్త్రం సంధించి వేశాడు కాబోలు ఉమరబడి (వేడిగామండే) నిట్టూర్పులతో ఈ సుకుమారి విపరీతంగా వేగినది. ఈ భార్యాభర్తలు జంటగా కూడియుండగా ఈ మారునికి భ్రమకలిగి ఆమె చనుగొండలను జూచి బయటకు కన్పించాయని ఆమెపై శైలాస్త్రం వేశాడు. అది కొండలను పిండిచేయగల దివ్యాస్త్రం. వీడెంత రాలుగాయి!!

ఇంకా ఈ పంచశరుడు, పంతం మానక ఈ పడతిపై సమ్మోహనాస్త్రం వేశాడు కాబోలు అమెకు పరవశత్వం కలిగి తన చుట్టూ వున్న ప్రపంచాన్నే మరచింది. చివరికి కామదహనం గుర్తుకువచ్చిందేమో నారాయణాస్త్రం వేసి ఆమె నారాయణుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరుని కౌగిట కరుగునట్లు చేశాడు. ఇంతకంటే యేమి చెప్పను స్వామీ!

సంఖ్య : II/189 రాగం : గుజ్జరి
కీర్తన : అన్నియు నడుగవే నేనే మఱచితి నవి హరి నీకే తెలిసినవి

50 అన్నియు నడుగవే నేనే మఱచితి నవి హరి నీకే తెలిసినవి
మన్నించి నా కీజన్మ మొసఁగితివి మర్మగాఁడు మన్మథుఁ డొఁకడు ॥పల్లవి॥

పలుజన్మంబుల నేఁ ద్రాగినచనుఁబాలు గొలచితే నెన్నెనో
తలిదంద్రులు మరియెందరో తా మెక్కడ నున్నారో
తిలకింపఁగ నాహారంబునకును తెగినకొలుచు లవి యెన్నెన్నో
యిలపై నే బ్రదికినకాలము యెంతని వ్రాసెనో చిత్రగుప్తుఁడు ॥అన్ని॥

చినుఁగఁగఁ జినుఁగఁగఁ గట్టుకోకలకుఁ జెల్లినపత్తి దా నదియంతో
కనక మెంతో నా కాభరణములై కాయంబులతో నొరసినది
పెనఁగి రమించినకామినీమణులపేరు లెన్నియో తొల్లిటివి
ఘనముగ నను నిటు భోగించఁజేసినకర్మమే యెఱుఁగు నివియెల్లా ॥అన్ని॥

గరిమల నే గడియించినయిండ్లుఁ గాణాచిచోట్లు యేడేడో
పొరలినయిడుమలు యెందుకెక్కెనో పొదలితి భువిపై నిన్నాళ్లు
అరయఁగ నందరి కంతర్యామివి అఖిలకారణంబును నీవే
నిరతపు శ్రీవేంకటేశ్వర దయగలనీచిత్త మెటువలెఁ దలచీనో ॥అన్ని॥189

ఉపోద్ఘాతము :

అత్యద్భుతమైన తత్త్వబోధను చేస్తున్నారు అన్నమయ్య. హరినన్నీ భువిపైకి పంపెముందు నాకు అయ్యో ఇక ఈ జన్మలోనైనా నాకు ముక్తినీయవయ్యా! హరీ! అని అడగాలనుకొన్నాను. కాని మఱచిపోయాను. మర్మగాడైన ఆ తుంటరి మన్మథుని వలన నేను పుట్టవలసొచ్చింది. ఆ తరువాత నాపాట్లు యేమని చెప్పను. ఇది విను స్వామీ!

సీ॥ ఎంతమందికి బుట్టి యెన్ని చన్నులు పీల్చి
ఎంత తిండిని మెక్కియేచినాను
చిత్రగుప్తుండేమిచేవ్రాలు నుదుటిపై
ఎన్నాళ్ళు బ్రతుకీద్వపన్నినాడొ?
ఎన్నికోకలు గట్టి ఎన్ని సొమ్ములువెట్టి
ఎన్నిస్త్రీలకు పొందు యేర్పరచెనొ?
ఎన్ని ఇండ్లను గట్టి ఎన్ని ఇక్కట్లంది
పుట్టులు చావులు పొంది నానొ?

ఆ.వె॥ పెదతిరుమలవంటి బిడ్డడొక్కడు చాలు
కౌరవాళియేల నూరుమంది?
ఇట్టికీర్తనొకటి ఈ శ్రీహరికి చాలు
"చెయ్యనేల వెయ్యి చెయ్యినొయ్య?"

భావోద్దేశ్యము :

ఓ భక్తులారా! ఒక్కసారి ఆలోచించండి. ఈ సృష్టిలో లేరా దేవతలు (యెందరు దేవతలు లేరు?) లేరా లావరులు (యెందరు బలవంతులు లేరు?) ఆ విధముగా నాడు (ఆనాడు) అధికులుగా వారుంటే మరి ఈనాడు లేరేమి? ఎందువోయిరి (ఎక్కడికి పోయారు?)

ఈ సృష్టికి కర్త బ్రహ్మదేవుడు. మరి అతగాడు యెక్కడనుండి వచ్చాడు. ఆయనను ఈ అచ్యుతుడే తనబొడ్డులో మొలచిన నాభికమలము నుంచి పుట్టించాడు. సృష్టియే కాదు ప్రళయకారకుడు (విశ్రాంతకుడూ) జగములనన్నీ పొత్తుగా తన ఉదరములో నింపుకొన్న ఆ పరమాత్మే. ఆయనొక్కడే నిలిచియుంటాడు.

పాలసముద్రమథనమున దేవతలు, మందర పర్వతాన్ని మోయలేక దీన్ని చిలకటం మావల్లకాదని విచారిస్తుంటే దాన్ని క్షీరసాగరం దాకా మోసి తెచ్చిన దొర విష్ణువే. ఆవిధంగా త్వరత్వరగా కొండను తెచ్చి సాగరంలో వేస్తే అది కాస్తా మునిగిపోయింది. అపుడు నారాయణుడు ఆదికూర్మమై తన వీపుమీద యెత్తినదెవరు? ఇతడే కదా!

తనబంటు అయిన ఆదిశేషుని, మందరమునకు తాడువలె చుట్టి దానవుల సహాయంతో సాగరమథనం చేయమన్నాడు గోవిందుడు. తచ్చితచ్చి (చిలికి చిలికి) వారు అలసి నీరసించితే విశ్వరూపుడై తానే చిలికినాడు, ఇతగాడే.

అనంతరం క్షీరసాగర మథనంలో కాలకూట విషము అగ్నికీలలు ప్రజ్వరిల్లుతూ పుట్టింది. లోకములన్నీ తల్లడిల్లిపోతే అప్పుడు దయాళువై విష్ణువు కంచమువలె దానిని ధరించగా, శంకరుడు దానిని మింగి తన కంఠంలో దాచి వుంచాడు. దాని మూలంగా ధవళవర్ణుడైన శంకరుని కంఠసీమ నల్లబడి నీలకంఠుడైనాడు. శశివర్ణుడైన విష్ణువు నల్లని నీలవర్ణుడైనాడు. ఈ విషయాన్నే ఋగ్వేదము కూడా పొగిడింది.

సంఖ్య : XV/237 రాగం : గౌళ

కీర్తన : లేరా దేవతలూ లేరా లావరులూ

51 లేరా దేవతలూ లేరా లావరులూ
ఆరీతి నాఁ డెందు వోయి రధికులే కలిగితే ॥పల్లవి॥

మొదల సృష్టికి నెల్ల మూలమైన బ్రహ్మదేవుని
యదె నాభిఁ బొడమించె నచ్యుతుఁడే
తుదఁ బ్రళయమునందు దొంతులుగా జగములు
వుదరమునందు నించె నొక్కఁడే నిలిచి ॥లేరా॥

మోవలేక దేవతలు ములుగఁగ మందరము
తోవ మోచి తెచ్చినట్టి దొరవిష్ణువే
వేవేగ జలధిలోన వేసితే కుంగిన కొండ
ఆవల వీఁపున నెత్తె నాదికూర్మ మితఁడే ॥లేరా॥

తనబంటు శేషుని తరితాడు గావించి
కొననాధారమై నిలిచె దోవిందుఁడే
దనుజులు దేవతలు తచ్చి తచ్చి యలసితె
వెనక నంతయుఁ దచ్చె విశ్వరూపుఁడితఁడే ॥లేరా॥

కాలకూటమున కీశుఁ గంచముగాఁ జేసి మింగి
చాలి నీలవర్ణుఁ డాయె శశివర్ణుఁడే
కాలకంఠుఁ డాయెను శంకరుఁడు పాత్రయిన వంక
పోలింప ఋగ్వేద మిదె పొగడీ నితనిని ॥లేరా॥

అమరఁ దనయిచ్చు నమృతము పంచిపెట్టి
నమరుల కెల్లా నారాయణుఁ డితఁడె
నెమకి తా ననువైన నిర్మల కౌస్తుభము
కమలముపై లక్ష్మిఁ గైకొనె నీ ఘనుఁడె ॥లేరా॥

మూలమని నుడిగితే మోచివచ్చి కరిఁగాచె
కోలుముందై యిందరిలో గోవిందుఁడే
తూలిన శ్రుతులు దెచ్చి తుంగిన(?) భూమియెత్తె
అలరి భస్మాసురుని నడఁచె నీ దేవుఁడే ॥లేరా॥

యిందుమౌళిపై నేసి యింద్రియములఁ గట్టిన
కందర్పజనకుఁడైన కమలాక్షుఁడే
కందువ పాదతీర్థపు గంగ హరు శిర మెక్కె
యెందును దైవ మితఁడే యిందిరానాథుఁడు ॥లేరా॥

మాయలెల్లా నితనివె మహిలో సంకల్పములు
యేయెడ 'శ్రీవిష్ణురాజ్ఞ' యీతనిదే
తోయరాని చక్రముచే దుర్వాసు వారఁగాను
దాయి దండై బ్రదికించె తనబంటు చేత ॥లేరా॥

సంది నన్నిమతముల సన్యాసులకు గతియై
అందరి నోళ్లకు నారాయణు నామమే
ముందు సంధ్యాజపముల మూలపు టాచమనము
అందుల కితని కేశవాది నామములె ॥లేరా॥

వాదుల 'నదైవం కేశవాత్సర' మని తొల్లి
వేదవ్యాసు లనిన విభుఁ డీ హరి
సోదించి వశిషుఁడును శుకనారదాదులు
పోదితోడ దాసులైరి పురుషోత్తమునికి ॥లేరా॥

బాణాసురుని నతికి భంగపడఁగా విడిచె
వేణునాదప్రియుఁడైన విఠ్ఠలుఁడే
బాణమై త్రిపురములు భస్మీకరము చేసె
ప్రాణుల రక్షించే నీ పరమాత్ముఁడే ॥లేరా॥

ఆపదలందినవేళ యసురబాధలు మాన్ప
చేపట్టి లోకము గాచే శ్రీపతియే
పైపై నింద్రాదులకు పారిజాతాదిసిరులు
వైపుగాఁ గాయించిన వరదుఁడు నితఁడే ॥లేరా॥

భూమి యీతనిసతి యంబుధు లితని పరపు
సోమ సూసౌదు లితని చూపుఁగన్నులు
వేమరు నూర్పులే గాలి విష్ణుపద మాకాశము
వాములైన హరి నీ వాసుదేవుఁడే ॥లేరా॥

హరునిఁ బూజించవలె నంటె నర్జునునకు
సిరులఁ బాదము చాఁచె శ్రీకృష్ణుఁడే
అరిది మార్కండేయుఁ డతని మహిమ చూచి
వరదైవా మితఁ డని వాదించి కొలిచె ॥లేరా॥

ధృవపట్ట మితఁ డిచ్చె దొరకొని శరణంటే
వివరింప నిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడే
యివల నితనిఁ జెప్ప నెవ్వరివశము లింక
భువిఁ బార్వతి హరినిఁ బొగడేటినాఁడు ॥లేరా॥**237**

ఉపోద్ఘాతము :

నేను వివరించిన అతిపొడవైన కీర్తనలలో ఇది ఒకటి. అన్నమయ్య సుపుత్రుడు పెద తిరుమలయ్య చెప్పిన ఈ కీర్తన నేను ఇదివరలో వివరించిన "పొడవుకి పొడవైన పురుషోత్తమా"లో వుండవలసిన కీర్తన. శ్రీనివాసుని నిర్ణయం ఇలావున్నది మరి. వరుసగ శ్రీహరి లీలలన్నీ వర్ణిస్తున్నారు. ఎలా అని తినబోతూ రుచి అడగకండి. జాగ్రత్తగా దీని భావోద్దేశ్యము చదవండి. దీని వివరణ ఇచ్చింది నేను కాదు. నాలోని "పెదతిరుమలయ్యను" ఆదేశించిన ఏడుకొండల తిరుమలయ్య. కాకపోతే నాకేమి పాండిత్యం వుందని వివరించగలను? పురాణేతిహాసాలు రావు, వేదశాస్త్రములు రావు, ఉపనిషత్తులు రావు ఏవీరావు గారు అని పిలువదగినవాడిని. అయినా పలు జన్మల సుకృతము నాతో ఇది పలికించింది. అందుకే...

అప్పుడుద్భవించిన దివ్యమైన వస్తువులను ముందు దేవతలకిచ్చాడు హరి. దానవులు అమృతము తప్ప మరేమీ వద్దన్నారు. ఆ వస్తువులనన్నీ దేవతలకిచ్చి సముద్రరాజ తనయ శ్రీలక్ష్మిని కౌస్తుభమణిని స్వీకరించాడు హరి. హరుడు కవ్వపుతాడువలె వుపయోగపడిన వాసుకిని తన కంఠము చుట్టూ హారముగా ధరించి నాగభూషణుడైనాడు. మాయచేసి అమృతము దుష్టబుది గల దానవులకు దక్కకుండా చేశాడు నారాయణుడు. మూలకారణంబు నీవే అని నుతించిన దీనుడు గజేంద్రుని కోలుముందై (మున్ముందే) మకరి పీడనుంచి పరుగుపరుగున వచ్చి రక్షించాడు గోవిందుడు. ఆ శ్రీహరి లీలలు యెన్నని చెప్పగలము. వేదములను సోమకాసురునుంచి రక్షించి బ్రహ్మకిచ్చాడు. క్రుంగిన భూమిని సరిజేశాడు. భస్మాసురుని బూడిద చేసి అట్టి దుష్టులకు ప్రమాదకరమైన వరములివ్వవద్దని శివునికి హితము జెప్పాడు.

శివపర్వాతులను దంపతులను చేయుటకు తన సుతుడైన కందర్పుని (మన్మథుని) త్యాగం చేసి అతను మరణించక జీవుల మనస్సులలో జీవిస్తూ కామప్రకోపముచే సంతానోత్పత్తి చేయించి జీవుల పుట్టుకకు మూలకారణమైనాడు కమలాక్షుడు. శివుడు అందుకే పాదతీర్ధమైన ఆకాశగంగను ధరించి గంగాధరుడై తిరిగి భూమిపైకి పంపి జీవులకు దాహము తీర్చాడు. ఈ మహిని పరిపాలించటానికి యెన్నో మాయలు చేస్తుంటాడు. ఆయన సంకల్పమే జీవులకు ఆజ్ఞయై వారిచేత సత్కర్మలూ దుష్కర్మలూ రెండూ చేయిస్తుంటాయి. దుష్కర్మల వల్ల జీవులు నశించి తిరిగి పుడుతుంటారు. ఇదే జగన్నాటకం. చెడు నిర్మూలనకే సుదర్శనమనే చక్రాయుధుడై అహంకరించిన దుర్వాస మహామునిని సంహరించి తన భక్తుడైన అంబరీషునితో బ్రతికించి, మునులకు అహంకారం తగదని హితవు చెప్పాడు.

మతములు అనేకము వచ్చినా అన్ని మతముల ఆశయము పరమాత్మలో ఐక్యమేనని వారికి తిరిగి జన్మలేక ముక్తినిస్తానన్నాడు. అందరూ సన్యసించి ఋషులైతే, సృష్టి ఆగిపోతుందని కేశవనామాలతో సంధ్యావందనము యేర్పరచి ఏనాటిపాపం ఆనాడే పోవునట్లు చేశాడు. దాని వలన సద్వర్తనులకు పాపమే రాదు.

కేశవుని వంటి దైవమే లేడని వేదములను సామాన్యులకోసం పురాణాలుగా వివరించిన వేదవ్యాస మహాముని కీర్తించాడు. వశిష్టుని ద్వారా ధర్మము, శకుని ద్వారా భాగవతము, నారదుని ద్వారా భక్తిని ప్రచారం చేసినందువల్ల జీవులు పురుషోత్తముని దాసులై ముక్తిమార్గమే మేలని గ్రహించారు.

విష్ణువు దయాసాగరుడు. శంకరునే బంటునిచేసికొని అహంకరించిన బాణాసురుని నఱికివేసి భంగపడితే మన్నించి బాంధవ్యం కలుపుకొనినాడు. విఠ్ఠలుడై సమ్మోహనకరమైన వేణునాదలోలుడైనాడు. బాణముగా మారి త్రిపురాసులను భస్మీపటలం చేశాడు. ఆవిధముగా ప్రాణులను అనేకపర్యాయములు రక్షించాడీ పరమాత్మ.

దేవతలను వికృతమైన వరగర్వితులైన అనేకమంది దానవులు పీడిస్తే ఎన్నో అవతారములను ధరించి వారిని సంహరించి దేవతలను, ధర్మనిరతులను రోఇంచాడు. ఇంద్రాది దేవతలపై ప్రేమతో పారిజాతాది సిరులనిచ్చి అనేక వరములనిచ్చాడీ దేవదేవుడు.

భూదేవి ఈతని భార్యామణి. క్షీరసాగరము అతని నివాసము. ఆదిశేషుడు ఆతని తల్పము. సర్వజగములకు వెలుగునిచ్చే సూర్య చంద్రులు అతని రెండు నేత్రములు. జగముల కవసరమైన 'గాలి' అతని ఊర్పులు లోపలికిపోయి బయటకు వచ్చే గాలికి అతని వలననే ప్రచండ శక్తి వచ్చినది. విశాలమైన అనేక ఖగోళముల మధ్యవున్న ఆకాశము శూన్యమై కూడా పరమాత్మ శక్తితో ఘగోళమును ఒక క్రమమున నడుపుచున్నది. ఈ విధముగా పృథ్వి, వాయువు, నీరు, తేజస్సు, ఆకాశము అనే పంచ భూతముల ద్వారా సృష్టిని నియంత్రించుచున్నవాడు ఈ వాసుదేవుడు గాక మరెవరు?

నిజానికి హరిహరులమధ్య అభేదమే. అయినా రాబోయే భారతయుదంలో అర్జునుని అనేక పర్యాయములు రక్షించవలసి వుంటుంది అని హరుని పూజించే అర్జునుని బావమరిదిని చేసికొని తన శ్రీపాదము నొసగినాడీ హరికృష్ణుడు. అదేవిధంగా చిరంజీవిగా వరము పొందిన మార్కండేయునికి తన మహిమను చూపి పురాణకర్తను చేసి వరదైవము నారాయణుడని ఆయనచేతనే వాదించునట్లు చేసి ధర్మసురక్ష చేశాడు.

శరణన్న వారికి ఈయన ఇవ్వని ఔన్నత్యం లేదు. కలియుగంలో పాపాలు చేస్తూ తపశ్శక్తి లేని అల్పాయుష్కులకు, దినదినగండం గడిస్తేనే నూరేళ్ళు ఆయుస్సు అని గ్రహించేలా చేయటానికి వరములు కురిపించే వేంకటేశ్వరునిగా తిరుమలపై వెలసిన ఈతని కరుణని వర్ణించటం మానవమాత్రులకు సాధ్యమవుతుందా? శంకరుని అర్థశరీరమైన పార్వతీదేవి శ్రీహరి భక్తురాలు, చెల్లెలు మరి మీకు ఈ శ్రీపతియే భుక్తి, శక్తి, రక్తి, యుక్తి, విరక్తి, ముక్తి.... ఇది నిజం.

రచయిత:

అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు

పిలవండి	:	**అమరవాది సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులు**
పుట్టింది	:	**9-6-1945**
చదివింది	:	**ఎం.టెక్.**
ఉండేది	:	**ఫ్లాట్ నెం. 5., ప్లాటు నెం. 61, సిద్దార్థ అపార్ట్‌మెంట్స్, సిద్ధార్థనగర్.**
రంధి	:	**భగవన్నామ సంకీర్తన**
నచ్చింది	:	**శాస్త్రీయ సంగీతం**
నచ్చంది	:	**నక్కజిత్తులు**
మెచ్చింది	:	**సజ్జన సాంగత్యం**
రింగండి	:	00919393021360
చదవండి	:	www.geetadeksha.com
ఇవ్వండి	:	e-mail : geetadeksha@gmail.com